

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

Muzeul Digital al Romanului Romanesc

ADA

ROMAN

DE MAGDA PAPADAT

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

695659

DEM. GH. CARAPANCEA

ADA

— Roman trăit în refugiu —

BCU Cluj-Napoca
RBCFG201700180

BUCUREŞTI
CARTEA ROMÂNEASCĂ S. A.
Atelierele C. Sfetea

2847

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„ADA?"

Altă dată am mai scris ceva şi mulţi prieteni cu mai multă competinţă literară,— căci nu sunt pretenţios — mi-au spus: scrie... scrie... tot ce întâmpeni, tot ce trăeşti, numai aşa vei fi mulţumit că ai folosit ceva societăţei şi ţie chiar — şi am scris — de astădată pe «Ada».

Problema nu este nouă, a mai fost tratată şi analizată, descrierea ce fac, este trăită şi suferită la Iaşi în timpul refugiului, vremuri de groază şi înălţare, presărate cu pătanii plăcute ca şi dureroase.

Ce vreţi?

Ce nu au făcut oamenii în timpul războiului şi mai ales unele femei — pentru o bucată de pâine.—

Vai!.. şi câţi şi câte nesimţitoare nu au petrecut vremea de groază şi au... petrecut-o, — bine. —

Nu tot astfel însă au trăit alţii — şi — bună oară în cazul «Adei» cât conflict sărmana, între cum judecă şi ce făptuia — tot astfel cu complicele pentru a luă o deciziune omenească, de-a aduce o linişte şi mulţumire familiară, de-a păstrà ţărei un viteaz

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un erou, ce grozav conflict am suportat — câtă umilință.

Și la un polițist?—Ce ciudată discordanță.—S'ar părea imposibil.

— Polițistul nu trebue să aibă suflet,—s'ar crede.

— Da. —

Să nu ai suflet când nu ai cine să ți-l formeze: cum însă am avut norocul să am un profesor bun, mare și cu suflet, pe vremile alea am putut ușor să iau lecțiuni bune și cinstindu-mă, îi adresez pe «**Ada**», *lui*

Ion. I. Panaitescu

fost Director General al Polițiilor și Siguranței Generale a Statului, Membru în Consiliul Superior Administrativ, etc.

Voi mai scrì:

1) **Ploeștii în ghiarele teutonilor,** *după documentele și dosarele originale prinse dela nemți, (ținută bine prieteni și prietene Ploeștence, căci pe voi vă interesează mai mult).*

2) **Povestea tristă a celor ce a fost să fie.** *(Refugiul cu toate peripețiile lui).*

Și acuma . . .

Dându-ți drumul în larga lume a cititorilor, dute «**Ada**», *înroșindu-ți obrazul de rușinea criticilor, cari nu ne vor cruța pe nici unul dintre noi.*

Am și eu prietenii mei.

Dem. Gh. Carapancea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

I.

— Şi noi, cum rămînem, tăticule?

— Voi dragii mei... cu Dumnezeu! Tăcerea adîncă cuprinse din nou întrega familie, încadrând înghesuita masă.

Căpitanul Prisăceanu înmărmurit sub povara presimţirilor, fixà, cu ochii sclipind de-o nădejde sălbatecă, o coajă de pîine căzută, — ca o frunză pribeagă de copac — mîngîind din cînd în cînd, mai mult instinctiv capul bălai al copilului care îl întrerupse din visare.

Lampa mare cu abatjur părea că îşi înfrînează razele, poleind feţele crispate de îngrijorare în bronzul greu şi trist ce aduce cu amurgurile posomorîte de toamnă.

Din colţul mesei, Ada, soţia căpitanului, îmbrăţişà cu privirea înfrigurată cutele frunţei lui Paul, care-i trădau toată voia, hotărîrea şi oţelirea, apoi ochii ei cu sclipirea prelungită şi nedumerită înconjurară pe copii ghemuiţi lîngă bărbatul său şi mîinile ei, pînă acum încleştate de furculiţă, lunecară de-alungul corpului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1933

Coana Zoe, mama-soacra lui Prisăceanu, în capătul celălalt al mesei scoteà în răstimpuri măsurate suspine înăbușite, neîndrăsnind să-și ridice ochii de pe șorț.

Nimeni nu cutezà să turbure liniștea, bătrînă sfătuitoare a celor îngrijorați. Doar cei patru copii trăgeau din cînd în cînd cu coada ochiului spre ungherele întunecate ale odăei, de unde li se părea că izvorau toate necazurile, toată vina care a înțepenit pe fiecare, pînă și pe mama-soacra în fotoliul ei, de unde erau deprinși, se pare, să audă neîntrerupt cîte ceva.

Ferestrele întunecate zbîrnîiau ades, răspunzînd par'că trăsurilor grăbite uruind pe caldarîm.

Decuseară observaseră copii că toate se îndreptau spre gară. Urmăreau cu nedumerire acest pelerinaj pe care nu puteau să și-l lămurească cu toate pregătirile și fierberea ce domneà în casă.

De cîte-va ori Prisăceanu avu opintiri cari arătau că se hotărîse să scurteze sfășierele despărțirei, dar sub uniforma cu nasturi și fireturi strălucitoare se sbăteà înainte de toate o inimă de om, care-l apăsà în scaunul său îndemnîndu-l să mai rămîie.

De-odată ușa se deschise și în cadrul ei se înfipse Gheorghe, ordonanța, care scrută cu privirea-i blajină posomorîrea stăpînilor săi. Nu scoase nici o vorbă căci gîndurile sale îl învelirà într'un vîrtej de imagini asemănătoare, — în situații asemenea toți sîntem la fel — de curînd părăsise căsuța lui albă, sclipind pe creasta unui deal din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Secuieni, sătișorul bunicilor și al copilăriei sale, sub umbra uriașă a munților, și sprijinindu-se de perete, aștepta.

Căpitanul înțelese că nu trebuia să deà pildă din slăbiciunea firească despărțirilor pentru necunoscut, și, făcînd o sforțare să-și recapete liniștea obicinuită, se ridică întrebînd ordonanța dacă n'a uitat să-i așeze tabacherea lîngă lada de campanie. Ordonanța dădu din cap afirmativ, pricepînd că n'ar fi făcut bine să spargă tăcerea profundă în care rămîneau ceilalți și că cu greu se sustrase căpitanul din încăerările de mii de gînduri cari îl frămîntau, îl chinuiau în aceste puține clipe ce-i mai rămîneau pînă la plecare, plecare pentru o soartă și o durată a căror răspunsuri nimeni nu le putea furà destinului dîrz și pururi mut.

Prisăceanu nu mai putea răbdà. Simțeà trebuința să facă ceva, să se descarce de surplusul de energie pe care i-l dăduse sunetul înălțător al trîmbițelor cari anunțaseră mobilizarea, gîndul de liberare a fraților obijduiți, țelul pentru care crescuse și se educase, însfîrșit dorința vajnică pe care o hrănea din adîncul sufletului încă din anii adolescenței, cînd își înpodobià zilele de exerciții plictisitoare ale școalei militare, cu idealurile sale de desrobitor.

Măsurà odaia nervos, cu pași repezi, se oprì în fața pendulei — dar deși cu ochii îndreptați spre cadran, se vedeà bine că privirea-i erà distrată,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că nu-și puteà învinge neliniștea — și întorcîndu-se brusc murmură scurt dar încet :

— Destul !

Toți tresăriră, ridicînd spre el privirile desnădăjduite. Prisăceanu făcu semn ordonanței să-i ajute să-și îmbrace mantaua, își strînse centurionul, luă chipiul, își mai aruncă odată ochii spre ceas, însă cu aceiași slabă isbîndire, căci trebuì să întrebe ordonanța — poate în dorința de a mai spune ceva — ce oră este.

Trezit din visare, Gheorghe nu putu să îndruge decît :

— Ii vremea să plecăm.

Ada sări în sus iar Paul apropiindu-se par'că cu teamă, își îmbrățișă nevasta fără a putea îngînà o vorbă, în timp ce copii îi înconjurau picioarele cățărîndu-se.

Cu mici întreruperi, Prisăceanu trecu tot astfel la fiecare în parte, vădit întunecat.

O, puteți nega cu îndîrjire și hohotì în rîs netot în preajma tragediilor antice, unde soarta mînuește, dă imbold și învîrte tot, dar nu veți încercà, cutezători, să tăgăduiți *presimțirea instinctivă*, care urmărește pretutindenea și oricînd.

Auzim glasul ființei noastre lăuntrice, simțim șoapta prevestitoare a „eului" zbătîndu-se în noi, și totuși, înfruntînd stavilele uriașe ale voinței ne prăvălim în prăpastie.

Ne poruncește aceasta forța oarbă și neînduplecată a soartei ? O voește, o cere ființa supremă ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ne mînă lăcomia împăraţilor, a guvernanţilor sau a marilor zile? Puţin ne pasă. Presimţirea şi-a îndeplinit sarcina, ne prezice urmările, sfîrşitul, sîntem avertizaţi.

Şi totuşi înaintăm!

Fără îndoială, pradă presimţirilor, brazdele feţei căpitanului nostru se umbreau.

Blajinul Gheorghe, adînc înţelegător, urmă pe căpitan murmurînd înecat de înduioşare:

— Să trăiţi cucoană.... că n'om zăbovi.. ş'apoi, mai dăm pe-acasă. Rămîneţi cu bine conăşei — apoi adresându-se celui mai mic care începu să plîngă — las' Puiule că acù-acù se întoarce tăticu şi ne-om jucà... căluţu... hai... hai... da zău... şi ultimele-i vorbe se pierdură în coridorul întunecat în care împingeà blînd pe stăpîn.

... Un uruit se auzi plecînd din faţa porţei. Ada se aruncă la fereastră. Cu ochii umezi, străduindu-se să străbată întunericul, rămase aşa mult timp, aplecată peste prichiciu, urmărind depărtarea trăsurei.

Incet, încet, tălăngile triste şi monotone ale picurilor de ploaie în uluci o înfăşurară strâns într'un văl de amintiri.

... Intr'o seară depărtată, ploioasă ca şi aceasta, fredonà visătoare cu degetele plimbîndu-se alene pe clape „Nocturna Pluvioasă" a lui Chopin. Paul, rezemat de marginea pianului, lunecă încet spre dînsa şi o acoperì în îmbrăţişări dulci. Ea îşi retrase braţele de pe clape şi îl apăsă pînă cînd căzu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

jos în genunchiu, astfel încît dînsa să-și poată lăsa capul pe umărul lui și să-și piardă degetele în păru-i bogat. Așa dorise ea în frămîntările nopților de pension, așa visase în zbuciumările adolescenței, întîlnirea dintîi a dragostei. Și, murmurînd încet, ca o rugăciune, îi se păreà că plutesc purtați, în neștire, pe coame spumoase de valuri calde, către un țărm splendid ca o oază, cu izvoarele șușurătoare, lacuri calme, cu pomi grei fremătînd în văzduhul albastru... Și ploaia lîncezindă de afară se acordà într'un acompaniament sublim cu dansul ondulat al valurilor. Cînd ușa din dosul lor se deschise și apăru coana Zoe, încă nu puteau să se desbare de impresia că au fost deșteptați de un talaz răutăcios.

Coana Zoe conduse copii în odăița lor și veghie pînă cînd îi văzù adormiți. Apoi trecù prin sufragerie și cuprinzînd brațul Adei o duse pînă la ușa întredeschisă : Ada întinse mîna ca o binecuvîntare și învăluì în privirea-i dureroasă cele două pătișoare de sub plapomele cărora răsăriau căpșoarele senine ale copiilor, apoi se repezì în dormitorul ei, înecîndu-și capul în perne, cutremurată de sughițuri. Coana Zoe o sfătuì să se culce și eșì șovăind, clătinînd capul în oftări.

Ada o ascultă. Își scoase pantofii dar se opri : de obiceiu erà momentul cînd se apropià Paul să-i tragă jos ciorapii. Continuà tot astfel, mută, apoi se strecură sub plapomă. Un fior rece îi străbătù tot și rămase așà înțepenită pe o rînă : Nimeni,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nimeni s'o alinte, s'o legene, s'o adoarmă ca pe un copil răsfățat. Și cutremurîndu-se întinse picioarele ca să se înfingă în puf, înăbușind sughițurile bolnăvicioase.

Peste puțin adormì.

Căpitanul Prisăceanu ajunse la gară ud, greu și deși momentul nu erà potrivit pentru recitări poetice, versurile lui Verlaine îi apărură pe buze. Senzația crudă de a purtà în suflet impresia ploaei de afară îl pătrundeà acum și mai adînc. Se năpustì în primul vagon care fu tras la peron, ajută ordonanței să-i urce bagajele și se lăsă zdrobit de oboseală într'un ungher.

Zgomotul, ordinele, scîțîiturile, zăngănitul armelor, strigătele camarazilor, însfîrșit toată vîlva peronului, îl întrerupeau neplăcut din gînduri. Deaceea primì cu plăcere semnalul de plecare, deși simțea că i se rupe ceva din inimă cu fiecare învîrtitură de roată care-l depărtà de ai săi.

Intr'un tîrziu chiotele amuțiră, cîntecele sfîrșiră înghițite de uruitul roților, ca o doină pătrunzătoare, pierdută în văi departe...

Prisăceanu se înfipse mai adînc în canapea și-și înfundă capul în palme. Se chinuià să adoarmă, să mai întrerupă șirul gîndurilor negre, dar nu isbutì. In coridorul vagonului, un soldat lungit pe jos îngînà mereu :

Saltă arma, raniță.
Ca să trecem granița...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Și în timp ce Ada dormea dusă, căpitanul nostru continua, în clătinările trenului, fel de fel de presupuneri, pe care cu greu le învingea militarul. Își dădeà seama de sarcina datoriei către patrie, dar nu puteà uità mai ales acea mai apropiată, mai grea și mai profundă, către ai săi..

Cînd trenul opri pufăind mîndru — conștient par'că de greutatea pe care o purtase — în stația unde Prisăceanu trebuià să-și întîlnească regimentul, o geană roșie și triumfătoare țîșneà din culmile zărei.

Soldați, ofițeri, civili încă, scoborau frecîndu-se la ochi de lumina care-i supărà. Numai Prisăceanu înaintà drept și cu privirea scrutătoare, căci el, sărmanul, nu închisese ochii toată noaptea.

Inaintà hotărît, neluînd în seamă noroiul greu și lipicios, care îl lunecà încolo și încoace, ca un om beat.

Gheorghe îl urmà tăcut, ridicîndu-și din cînd în cînd privirile, înțelegînd toată povara, care-i apasă umerii și îi îngreuià mersul.

Și omul bun la suflet, cinstit și devotat, dădu din cap neîncrezător.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

II.

In tîrgușorul Ploieștilor trăià, nu de mult, o familie de negustori avuți.

Zinculeștii se compuneau din patru frați și două surori, care se treziră, după moartea părinților, în stăpînirea uneia din cele mai bănoase afaceri din tot orașul. Pentrucă surorile se măritaseră, frații rămași hotărîră să împartă între ei averea paternă. Dintre toți singur fratele mijlociu, anume Andrei, găsì de cuviință a duce mai departe afacerile tatălui său și deci se statornici la Ploești.

Ca orice om de negoț, singurele sale griji erau magazia de fierărie și călătoriile sale pînă la București, de unde își aduceà mărfurile trebuitoare. Cu ocazia aceasta mai zăbovìa și el în Capitală, o zi mai mult, pentru a petrece alături de cei cîți-va negustori, pe care îi cunoștià din legăturile sale comerciale. Intrau prin berării, prin cafenele și întîrziau mai mult cîte-odată în localurile de noapte, unde chefuiau cu vinuri spumoase și femei despuiate.

Așa își petrecu Andrei cea mai mare parte din tinerețea sa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Intr'una din zile, după ce-și terminase treburile și erà pe cale de a plecà, zări pe stăzile Capitalei, eșind dintr'un magasin de mode o fată tînără, în vrîstă ca de vre-o optsprezece ani, cu cutia rotundă de pălării în mîna dreaptă. Frumusețea ei copilărească dar izbitoare prin adîncimea tristeței din ochii ei, făceau pe ori-cine ar fi văzut-o mai de aproape și mai atent, să-și fi dat seama că aveà în fața sa nu o simplă lucrătoare grosolană, ci o nevrednică a soartei părtinitoare și care îi fu nenorocoasă.

Andrei aproape că nici nu o observà la început, dar făcînd un pas grăbit, lovì din întîmplare cutia cu pălării, care zburà din mîna gingașă a fetiței într'un colț al caldarîmului, unde se sparse în bucăți. Această pățanie îl făcu să-și oprească ochii asupra aceleia căreia îi pricinuise paguba și și după ce o liniștì se grăbì a o conduce la magasin unde plătì stricăciunea. Și Andrei plecă din București chiar în aceiași seară.

Trecură cîți-va ani de la întîmplarea neînsemnată pe care Andrei o și uitase cu desăvîrșire. El își vedea de magasinul său și duceà aceiași viață muncitoare, săgetată doar din cînd în cînd de chefurile sale modeste, în urma cărora se înviorà și muncià încă cu mai multă rîvnă.

La vîrsta de treizecișidoi de ani se bucurà de un renume frumos în orașul său natal și își socotià averea sporită mai bine de trei ori.

Afacerile sale mergeau din ce în ce sporînde și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

viaţa sa, din ce în ce îl necăjeà prin singurătatea sa de holteiu.

Își propuse deci să se însoare și începù să răspîndească dorința sa printre cunoscuți ca să i se caute o fată de seama și averea lui. Deși i se arătaseră partide destul de mulţumitoare Andrei nu se putu încă hotărî să aleagă pe aceea care aveà a-i fi tovarășa vieții. Insfîrșit la un bal urmat de o masă stropită cu vin din belșug îșì dădu cuvîntul unui negustor concetățean, care erà părintele unei fete în vrîstă de nouăsprezece ani și cu care se logodi chiar în a doua seară.

Urmară cîte-va săptămîni, în care timp Andrei făcu vizitele de reverință la început și de plăcere mai în urmă, cînd schimbă și cîteva sărutări, cari îl mirară prin răceala lor și asupra cărora începuse chiar a se gîndì mai cu îngrijorare. Intre timp viitorul socru hotărî ziua nunții. Hotărîrea fu adusă și la cunoștința lui Andrei care, deși nu prea erà dispus să se însoțească așa de curînd, primì în urma stăruințelor părinților logodnicei sale.

Nunta aveà să aibă loc în prima Duminică după sărbătorile Paștelui, în biserica mare. Casa socrului fierbeà într'un dute-vino de pregătiri. Andrei se gîndì atunci să se mai abată pe la București pentru a-și aranjà niște cumpărături pe care le tocmise încă data trecută.

Suit în vagon observă alături de el, în acelaș compartiment, o tînără femee care-i păreà cunoscută. Erà îmbrăcată într'o manta de voiaj ce lăsà să se vadă prin descheetura corsajului un gît

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

alb ca de lebădă, înconjurat cu un șir de mătănii negre. Pe cap purtà o pălărioară neagră, învăluită de un văl de aceiași culoare. Fața-i păreà obosită și tristă. Andrei se sileà să-și amintească împrejurările în care ar fi cunoscut-o și făceà sforțări de memorie enorme. Intre timp tînăra femee priveà cu atenție pe Andrei și izbucnind de-odată în lăcrămi i se adresă timidă întrebîndu-l dacă nu o recunoaște. La auzul glasului ei argintiu, Andrei își dădu pe dată seama pe cine aveà în fața sa. Erà aceeași lucrătoare modistă cu ochii adumbriți căreia, cu cinci ani în urmă, în fața magasinului din București, îi trîntise din întîmplare cutia de pălării. Și simțind o emoție puternică din cauza silinței de memorie ce o făcuse, nu se putù stăpîni să nu scoată un strigăt de surprindere plăcută.

— Da, eu sunt domnișoară, acela ce vă strivisem, cîți-va ani în urmă, cutia cu pălării.

— V'am recunoscut pe dată, domnule, — răspunse ea — căci nu v'am mai putut uità.

Aceste puține cuvinte rostite de tînăra femee care, părea că suferă de cînd s'a născut, mirară adînc pe Andrei și avură darul să-i răscolească vîrtej prin gîndurile sale chinuite, unei întrebări pe care nu știà cum s'o lămurească.

— Sînteți nedumerit, desigur, asupra ultimelor cuvinte, vă mirați de ce nu v'am putut uità: vă voiu împărtăși sincer că pînă a nu vă întîlni n'am fost încă niciodată impresionată atît de adînc de vorbele și purtarea cu care m'ați liniștit în prilejul, oricum destul de supărător, al cutiei stri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cate. Amintirea dumnea-voastră mi-a rămas încă mai neștearsă cînd, la plecare, după ce achitaseră-ți în magasin paguba, mi-ați strîns mîna cu atîta bunătate și prietenie, cum n'a făcut-o încă nimeni pînă atunci.

Andrei înmărmurise, nici pe logodnica sa, aceea cu care aveà să-și ducă toată calea vieții, nu o auzise să-i vorbească atît de frumos, atît de înfiorător. Ba, își dădeà acuma de-abia seama că uneori cînd încerca s'o sărute, deși nu-l îndepărtà, simțea sila care o cuprindea la atingerea sa și deaceea plecà abătut ca să nu mai rămîie împreună. Și fata din fața lui, cu ochii mari și negrii, în adîncurile cărora părea că răsare floarea tristeții veșnice, această fată îl priveà cu atîta bucurie drăgăstoasă, încît Andrei se trezì din buimăceala în care trăià negustorește și simți un sentiment nou și împrospător, care i se revărsà în inimă ca valurile mării pe țărmuri, sub îndemnurile lunei.

Erà revărsarea dragostei nețărmurite, care-i potopea întrega sa făptură, toate simțirile, străbătînd pînă la cele mai ascunse cute ale sufletului.

O iubea.

Scoborîți în gara de nord, Andrei luă brațul Zoiei și o rugă să-i îngădue să o conducă pînă acasă pentru a puteà, mai în voie, să-i spue ce simțea pentru dînsa. O luară încetișor pe Calea Griviței spre locuința ei din strada Micșunelelor. Pe drum Andrei rupse tăcerea, în care se cufundaseră amîndoi și o rugă să-i povestească ceva din viața și trecutul ei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Zoie, gînditoare, cu ochii aproape umezi și cu glasul ce aducea o tînguire, istorisì pe scurt, căci părea că nu prea aveà lucruri frumoase de scos din răbojul vremurilor apuse, numai în nenorociri pentru dînsa.

— Eram de doisprezece ani cînd îmi murì mama, singura-mi mîngîere și singurul reazim. Fui luată atunci de unchiul meu bătrîn și gîrbov, care mă crescù în casa lui sărăcăcioasă, aproape un an de zile. Intr'o zi, cînd mă întorceam din piață cu tîrguelile, care aveau să alcătuiască masa noastră pentru ziua aceea, găsì pe bietul meu unchiu în agonia morței. Inainte de a-și da sufletul îmi încredință cu mîna tremurîndă un plic învechit, care conținea actele de proprietate a căsuței pe care o locuiam și trei bilete a cîte o sută de lei, rămășița unei vieți de economii de aproape șasezeci de ani. Ultimul său cuvînt, care părea rostit mai mult de glasul sufletului său, trecut în lumea odihnirei, fu : „Să fii cinstită !" și murì. I-am ascultat sfatul într'atît, încît am trebuit să-mi schimb nu numai de zece ori patronul, pentru a-mi puteà agonisì traiul modest, din cauza propunerilor și amenințărilor cu care eram mai peste tot primită și tratată. N'am auzit decît cuvinte de ocară și inima mea, asemeni unui călător rătăcit sau unei unde zbuciumate, era clătinată, dar nu putu fi clintită.

Și te-am văzut pe dumneata...

Tăcu. Obrajii i se îmbujorară, ochii ei negrii ca mura cea coaptă se înecară în lacrimi și buzele ei fură apucate de un tremur ușor. Inima îi bătea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu răsunet puternic. Nu mai putea urmà și trecută prin vîrtejul unei mărturisiri ce nu voia să rostească, simți o ameteală necunoscută.

Andrei înțelese apropierea leșinului și se grăbi să cheme o trăsură indicîndu-i adresa din strada Micșunelelor. Apoi o urcă în trăsură, întovărășind-o pînă la locuința ei. Scoboară, ajută și Zoiei să se dea jos, deschise portița ce dădea într'o grădiniță cu gardurile împodobite cu iederă și bunădimineața, care-și cățărau mrejele întortochiate pînă la zidurile căsuței albe și bătrîne din fundul curței. Acoperișul aplecat aproape să atingă prispa, resfrîngea în roș închis razele soarelui de asfințit. Două geamuri mici se zăreau sub glastrele de mixandre și perdelușele albe, care opriau vederea înăuntru, păreau simbolul nevinovăției, stropit cu lacrimele frunzelor verzi, suflul nădejdei străjuind melancolia soartei.

Ajunși în casă, deschiseră ușa unei odăițe simple, dar de-o curățenie care părea că oglindește înlăuntrul ființei care o locuia. Casa nu era împodobită, decît ca și Zoe, cu aceiași frumusețe tristă, aducătoare aminte a nourilor furtunoși și a măreției valurilor spumegînd la încrucișarea îndrăsnețelor mașini omenești, care cutează să spintece imensitatea apelor, cucerindu-le.

Îi ajută să se desbrace, apoi o rugă să-i deà voie s'o vadă după cina de seară. Vru să plece dar Zoie îl oprì să cineze la dînsa. In urma stărunțelor aceleia, căreia de acum înainte simțeà că nimic

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

n'ar mai fi fost în stare să-i refuse, primi cu sfială. Vedeà apropiindu-se clipa pe care o doreà cît mai curînd. Își dădeà acum seama, cu adînci păreri de rău, de viața sa scursă atîta timp numai între pereții magasinului și oameni tot atît de reci ca și fiarele cu care negustorea.

La masa servită simplu, încercară a schimbà cîte-va cuvinte. Zoie așezată în fața lui Andrei îl îndemnà să mănînce cu glasul ei atît de dulce. Lui Andrei i se păreà că ar asculta-o așa toată viața și sorbeà cu privirea tovarășa sa, asemeni vînatului însetat după apă. Andrei simțeà cum ființa sa se transformă în ceva nedeslușit, ceva nou sub expansiunea iubirii și ridicîndu-se brusc îi vorbì.

— Domnișoară, întîmplarea a făcut să te întîlnesc la una din cele mai rari răspîntii ale vieții mele. Cu ființa-ți gingașă și sinceră mi-ai arătat calea ce am s'o urmez, mi-ai luminat sufletul întunecat, mi-ai deschis simțirea ferecată și m'ai trezit la o adevărată viață nouă. Îți mulțumesc.

Andrei simțì că se sfîrșește și-și cufundă capul în palme cu brațele răzimate de masă. Un sughiț îndurerat i se înecă în gîtlej. Zoie se aruncă spre el și-și trecu mîna trandafirie prin părul-i negru și mătăsos. Cu ochii înduioșați, pierduți în gol, nu-și puteà crede fericirea visată ani de-arîndul. Amîndoi rămaseră așa în neștire, în extaz. De-odată Andrei îi cuprinse brațul subțire și, ca un sălbatec, o acoperì cu sărutări pătimașe, cum niciodată nu s'ar fi crezut în stare, cum nici în vi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

surile sale rar erotice nu-și închipuise. Strîngeà mîna femeei cu înverșunare și cu teamă, cu dragoste înfierbîntată și cu sfială. Intr'un tîrziu, după ce-și revărsase asupra acestei mînuțe întrega lui simțire și întregul său suflet, urmă :

— Zoie, vrei să împărțim împreună necazurile și fericirile, vrei să-mi fii soție?

Zoie se lăsă suspinînd în brațeîe sale, care o cuprindeau cu înfrigurarea clipelor așteptate și neașteptate, cu elanul fericirii întrevăzute.

*

Cîți-va prieteni de ai lui Andrei și două cunoscute ale Zoiei fură martori la căsătoria lor. De la biserică se întoarseră la locuința lui Andrei unde își strînseră prietenește și simplu mîinele ciocnind cîte-va pahare pline în sănătatea și bună fericirea noilor căsătoriți. In urmă toți plecară, lăsînd pe cei ce-și doreau apropierea ființelor în strînsoarea fericirii supreme, singuri.

Zoie și Andrei se priveau în tăcere cu mîinele strîns împreunate. Aparțineau pentru totdeauna unul altuia. Ființa fiecăruia trebuia să întregească pe a celuilalt.

Intr'un spasm prelung ființa și sufletul lor se contopiră.

Zoie închise ochii și în delirul împreunării își amintì că mai întîlnise odată aceiași înfiorare. De mult, într'o seară de iarnă, pe dușumeaua cămăruței de cărbuni, unde se aplecase să facă fierul, se simțise apucată de două brațe vînjoase și brutale și trîntită jos.

La patrusprezece ani fusese violată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

III.

Orășelul Ploeștilor era într'o fierbere neîntîlnită încă.

— Auzi dumneata, să lase logodnica în ajunul nunței, și încă pentru cine.?

— O nespălată, n'are nici măcar părinți : A lucrat la mode, îți poți închipuì acum ce poamă îi !

Comentarii de soiul acesta se debitau pe seama Zoiei și-a lui Andrei care, fără a se sinchisì de nimeni își urmau traiul regulat închis în cercul fericirii lor proprii. Viața lor liniștită și iubitoare se scurse astfel vreme de cîți-va ani cu singurul eveniment că se născu Ada, către care se îndreptau toate preocupările lor în orice clipă. O iubeau cu patima singurătății și-a exilului, cu dragostea nădăjduitoare a înfinitului albastru. Și mica Ada, asemeni unei tulpinițe răsărite într'o glastră părintească, creșteà frumoasă și gingașă. Erà numai de partu ani, cînd de abia începuse să priceapă alintările, cînd, tatăl ei, Andrei, muri răpit de o boală scurtă dar crudă.

Jalea Zoiei fu nemărginită și dragostea ei pen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tru Ada, singura amintire ce-i rămăsese de pe urma aceluia pentru care i se părea că a fost sortită, sporì neîncetat.

Avere avea destulă ca să nu mai ducă nici o grijă băneasscă, așa încît Zoie se dădu toată educației copilului. Cele mai capricioase dorinți ale fetiței erau îndeplinite cu sfințenia cu care vestalele antice pregăteau slujba sacră a focului dumnezeesc și cu dragostea cu care Niobe își petrecea copii. O alintà, o zvăpăià și nu-i păsà de aceasta. Trebuia ca Ada să aibă toate, să nu ducă nici o lipsă, s'o alinte și s'o ferească de cel mai mic rău, pentru a răsplăti prin aceasta — ca o răzbunare — soarta grea care, o întovărășise pe Zoie necurmat în copilăria ei tristă și nemîngăiată.

La vrîsta de șapte ani, Ada fu încredințată unui pension de domnișoare. Grijile mamei se rezumau atunci în a-și îmbrăcà singură copila și a o conduce la școală. Ii mai aduse un profesor de piano și după amiezile și le petrecea ascultînd lecțiile Adei cu bătrînul maestru. Luau masa și ceaiul împreună, eșiau la plimbare pe străzi sau după cumpărături, intrau pe la negustorii de dulciuri și se întorceau acasă cu brațele pline de pachete, cari trebuiau să alcătuiască numai mulțumirea copilei.

Iubirea mamei mergeà pînă acolo încît nu se puteà desobicinui să doarmă în acelaș pat cu copila. Și toată noaptea o strîngeà la pieptul ei de mamă înhăitată și de femee nepotolită. Intr'un cuvînt,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ada era pentru Zoie idolul în faţa căruia se închină, ţinta ultimă a vieţei sale.

Trecură opt ani de la moartea lui Andrei şi ca de obiceiu se îndreapta cu Ada, care era liberă Duminica, să îngenuncheze la mormîntul scumpului ei soţ, aducînd jerbe de flori pe care numai Ada ştia să le presară pe pietrele mormîntale. Apoi se întorceau sleite şi cu ochii înroşiţi de lacrimi.

— O, unde e Andrei — îşi zicea adesea Zoie, cînd rămînea singură — să-şi vadă copila înflorind !

Zoie se ferea de a venì în legături cu lumea şi se ţineà departe de orice ademenire a unei vieţi noui. Nu acelaş lucru se întîmpla însă şi cu Ada. Faptul că Zoie se ţineà nedespărţită de dînsa începea s'o necăjească. Intr'o bună zi ceru stăruitor şi căpătă încuviinţarea de a eşi şi singură în oraş după cumpărături sau chiar pentru preumblare. Zoie rămînea acasă cu portretul neuitatului ei Andrei şi aşteptà cu nerăbdare întoarcerea fetiţei. In aceste clipe nesupărate de nimeni i se perindà prin faţă icoana mişcătoare a întregei sale vieţi. Se vedeà aceiaşi copilă nenorocită, trăind de azi pe mîine cu bătrînul ei unchiu, care-i lăsase moştenirea cea mai frumoasă, care-i lăsase sfatul cinstei. Retrăià clipa groasnică a violului, a necinstirei trupului, cărnei sale fragede, dar nu şi a întinării sufletului ei atît de necăjit. Vedeà viaţa ei scursă între pereţii afumaţi ai odăiţei din fundul magasinului de mode, în care lucrà dinzori şi pînă'n noapte, găteli pentru alţii şi pe care niciodată nu cutezase să le încerce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

măcar. Își aminteà clipa întîlnirei cu Andrei și nopțile care urmară împănate de halucinări care, mai tîrziu aveau să se împlinească. Și momentele acestea de singurătate și vis începură a o cucerî, ceace o făceà să îngăduie de-acum prea multe Adei.

Copila se bucurà de o libertate fără frîu. Făcea ce voià, plecà cînd îi plăcea, venea cu zeci de colege acasă și le întovărășia apoi chiar și seara. Seara intrà ostenită, în casă, dar îmbujorată de joacă. După cină se așezà la pian și fredonà cîntece și cuplete de bulevard, trecute prin filiera pensionatului. Cînd se culcà, așteptà pînă ce respirația mamei o dovedea bine adormită, și își încolăceà brațele în jurul pieptului ei, înghesuindu-se întreagă și strecurîndu-și picioarele calde prin cele ale mamei sale. Apoi apucată de delirul unui cutremur, oftà ca după dorinți ce nu și le puteà împlinì și care o săgetau pînă în ultima celulă a alcătuirei sale de femee, care începeà a se coace.

Implinise cincisprezece ani, cînd mama sa o luă de la școală, crezînd că creșterea copilei se întregise și că puteà să înceapă să o pregătească pentru măritiș. Își cunoșteà slăbiciunea sa și începu a bănui acelaș lucru și la Ada, Trebuià deci s'o ferească de ademenire și ispită, cari totuși nu întîrziară a se ivì.

Intr'una din zile, cu plilejul unei plimbări cu prietenele sale, Ada făcu cunoștința unui tînăr absolvent al școlii comerciale din localitate. Nu desbrăcase încă tunica strîmtă cu guler înalt brodat, cu fireturi de aur, nici șepcuța cu cozorocul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lat tras mult deasupra ochilor și care-i dădeà aspectul strengăresc, cunoscut la mulți licieni. Era înalt, se putea spune chiar drăguț, dar de un caracter ascuns, aproape mojicesc. Se purtà cu toți colegii cu mîndria specifică superficialilor și încrezuților și profesa pentru persoana lui un adevărat cult. Incă din întîile clase, singura lui ocupație și preocupație erà sportul pe care-l încercà cu sîrguință pe spinarea tinerilor fete de școală, naive și credule și pe care le seduceà cu îndemînare și antren. Il chema Jean Stamatopol și erà fiul unui negustor avar și înfumurat.

Adei nu prea-i plăcu această cunoștință, dar în urma laudelor prietenelor sale, care îl admirau, mai mult din curiozitate decît din atracție, făgădui o întîlnire lui Stamatopol care, începuse să se țină scai de dînsa, copleșind-o cu tot felul de atenții.

Fu într'un amurg, cînd soarele revărsà ultimele raze ale asfințitului în oglindirea acoperișurilor colorate, cînd Ada se îndreptà cu teamă spre cimitirul orașului pentru a fi exactă la întîlnirea pe care o făgăduise lui Stamatopol. Deschise cu emoție portița dosnică a țintirimului și-și plimbă cu sfială ochii printre mormintele care o impresionau neplăcut. Așteptă așà cîte-va minute în neștire, neîndrăsnind să înainteze. De-odată Stamatopol se ivì și cu bunăvoința ce ascundeà un zîmbet răutăcios de triumf, o luă încetișor de braț și începù a o purtà printre aleele aproape întunecate. Apoi îi împărtăși că o iubește ca un descre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

erat, că niciodată încă nu simțise acea emoție plăcută și binefăcătoare pe care o încerca acum alături de dînsa, în singurătatea taciturnă a cimitirului, unde nu mai sînt guri rele, unde totul e învăluit de eternul zîmbet al păcei veșnice.

Ada nu mai îndrăznea să înainteze. Se întunecase deabinelea și luna înveșmîntă în argintul razelor dalbe pietrele și monumentele mormintelor. Din spre oraș ajungeau ultimele zgomote ale zilei înăbușite de susurul nopței. Luminele fabricelor și bulevardelor sclipeau în cenușiul înserării. Tăcere adîncă se cernea peste tot.

La un moment dat, Stamatopol o aplecă peste o piatră de mormînt pe care erau presate flori de crini și trandafiri albi. Tremurîndă, aproape în neștire, se așeză mai mult silită de brațul puternic al lui Stamatopol care, o înlănțuise vînjos strîngînd-o tot mai mult la pieptul său. Ii vorbeà mîngîios de zilele viitoare ce-și arătau aurora înmuiată în fermecătoarele culori ale fericirii, îi cereà inima și trupul chezășie vieței ce aveau să și-o închege mai tîrziu, numai ei singuri, soț și soție.

Ada nu răspundeà nimic. Cu ochii aținți în depărtarea orașului, pătat de luminile globuirlor electrice, înlănțuită de Stamatopol, părea într'o stare de semi-conștiință. Fiori necunoscuți îi străbăteaù ființa, copleșind-o într'o fierbințeală, asemeni aceleea pe care o dorea în nopțile întretăiate de sughițuri și oftări înăbușite. Nu se gîndeà la la nimic. Inchise ochii și aștepta, așteptà ceva.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In aceiași clipă simți pe buze o sărutare asemeni cositorului topit și cele două brațe, aproape brutale ale lui Stamatopol, o frîngeau din mijloc, țintuind-o pe lespedea rece a mormîntului acoperit cu flori de crin și trandafiri albi.

Ada se trezi înfiorată, deschise ochii mari de groază și, la reflexul lunei, zări pe cei ai lui Stamatopol sclipind sălbatec, aprinși de pofte bestiale. Și înălțîndu-și mai mult ochii, tresări la vederea crucei de marmură, pe care era însemnat cu litere ca de foc : *Andrei.*

Ada se smulse cu un țipăt îngrozitor din strînsoarea lui Stamatopol, aproape gata s'o aibă și ca fiara gonită se năpustì spre portiță, și apoi spre casă.

Scăpase neîntinată.

Jean Stamatopol, rămas singur în cimitir, urmări la început, uluit, cum îi scăpă prada, apoi scrășnì din dinți :

— Las'că mai pun eu mîna pe tine !

Ada căzù în brațele mamei sale neliniștită de lacrimele care se prelingeau șiroaie din ochii aceia frumoși, mari și negri ca și noaptea care se lăsase afară.

Copila povestì totul în timp ce Zoie pironea cu ochii aiuriți podeaua. Insfîrșit trăise și clipa îngrozitoare pe care o prevăzuse cu atîta înfrigurare. Puteà deci fi fericită. Aceea care îi era întruchiparea fericirei pe pămîntul lacrimilor și mizeriilor, scăpase neatinsă de scuipatul murdar al

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ispitei vajnice. Știa de acum că aveà și dînsa pe firmamentul infinit o stea norocoasă, care o ferise de rușine, de păcat, care-i păstrase moștenirea sfîntă a unchiului ei muribund.

*

Lumini, lumini, lumini...

Albe, albastre, roșii, toate colorile curcubeului și toată splendoarea gamelor vizuale se etaluau în încrucișarea sclipirilor diademelor brodate în boabe de diamant și picuri de briliante. Nuanțarea armoniei colorate se întrecea cu vociferarea veselă izvorîtă din gîtlejuri de fecioare plăpânde și din arcușuri minunate. Șoaptele unui pian discret și învălmășala unui vals. Mreaja acestei atmosfere aduseră pe Ada și Paul Prisăceanu unul în fața altuia. Tînăr aproape copil, strălucind în uniforma verde cu nasturi auriți și epoleți de sublocotenent, fu fermecat pe dată de frumusețea Adei, care se plimbà la brațul mamei sale în vasta și feerica sală a balului organizat de harnicele femei ale carității publice.

Paul Prisăceanu se apropie înclinîndu-se în fața Adei. Și cadența răpitoare a unui vals îi ameți curînd. Ușoară sub strînsoarea lui Paul, care o fereà cu îndemînarea unui bun dansator de învălmășala mulțimei, se simțea plutind într'un vîrtej de simțiri noui, neîntîlnite încă. Ada își lăsase căpușoru-i buclat pe spate și priveà transportată trăsăturile regulate ale lui Paul.

O clipă ochii lor se întîlniră și fu în privirea aceea fugară o destăinuire adîncă din nepătrunsul suflet al primăverei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

In luna Maiu.

O Duminică strălucitoare de-un soare cald și plin învesmîntă întreaga fire în splendoarea frumuseței anotimpului.

De la biserica mare, unde ascultaseră leturghia, Ada și mama ei se îndreptau cu pas leneș prin străzile înțesate de lumea care doria să-și mai scuture necazurile, spre casă. La un colț de stradă fură salutate cu căldură de un tînăr sublocotenent. Ada recunoscu pe dată în ofițer pe Paul Prisăceanu, acela care-i îmbătase pentru întîia dată ființa în amețeala dulce a valsului. O clipire șireată din ochi și tînărul sublocotenent se apropie la semnul Adei.

Prisăceanu sărută respectuos mîna înmănușată a Zoiei și strînse cu putere pe cea a Adei. Și continuară drumul împreună, vorbind și rîzînd pînă la locuință.

Ajunși la portiță, Zoie repetă invitația de a lua prînzul împreună. Îi plăcuse tînărul ofițer încă din seara balului și ar fi dorit să-l cunoască cît mai amănunțit. Presimțea bine că sublocotenentul simpatic, cu purtarea cavalerească și glasul cald, va avea să-i aparție cînd-va ca ginere, ca fiu.

Intradevăr, în tot timpul mesei Paul dădu dovada unei ascuțite înțelepciuni și unei frumoase culturi. Trecea cu ușurință dela chestiunile de ordin practic și profesional, la cele de interes general și social. Reproducea cu o memorie extraordinară versuri, din poeții favoriți, pe care le întonă cu patima unui suflet romantios. Și în clipele aceléa în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trega sa ființă respira adierea poeziei care se revărsà de pe buzele sale acoperite cu mijirea unei mustăcioare negre.

Prînzul se termină cu o neobicinuită însufleţire. Toți trei trecură în odaia alăturată, rîzători, de-o veselie aproape copilărească. Insăși Zoie, care zîmbeà destul de rar și atunci chiar cu mai multă durere decît bucurie, nu-și putuse stăpîni în cîte-va rînduri ușoare strigăte de veselie și rîs, pricinuite de povestirile pline de haz cu care știa să le întreție tînărul ofițer.

Coana Zoie, așa o numea Paul, era peste măsură de încîntată. Cunoștea destul pe cel care avea să întregească fericirea copilei. Și deși nu se întîmplase încă nimic care s'o îndreptăţească a se gîndì astfel, inima ei de mamă, călită în suferința dragostei nu se putea să nu-i îngîne șoptitor o prevestire de bine și mulţămire sufletească.

In timp ce coana Zoie eși îndreptîndu-se să pregătească cafeaua neagră, Ada se aruncă la pian și își plimbă degetele în valsul care prilejuise întîlnirea lor la bal. Urmă o scenă asemănătoare cu aceea pe care o cunoșteam într'o seară ploioasă, cînd interveni Zoie. Bătrîna nu părea deloc surprinsă.

Le dădu binecuvîntarea, se cununară și se treziră plini de iubire și de fericire casnică

Dragostea veghiase.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

IV.

— Hei, căpitane, Paulică ! Urcă sus căpitane, șezi colea !

Prisăceanu — deșteptat ca un școlar ce se freacă la ochi după un vis urît — întoarse capul buimăcit și zări trăsura care oprise acuma în dreptul său, pe cînd maiorul Miculică se dedea într'o parte să-i facă și lui loc.

Salută militărește, apoi se așeză alături de prietenosul său camarad de arme. Trăsura porni mai departe, dar Prisăceanu oprì de-odată și întorcîndu-se îșì strigă ordonanța.

— Lasă frate, că se urcă el în căruța mea cu bagaje, vine în urmă ! strigă maiorul.

Căpitanul se opuse, dar Miculică și dăduse vînt cailor. Prisăceanu recăzu la loc. O bună parte din drum amîndoi trecură. Apoi maiorul rupse tăcerea :

— Da ce stai așa mut bre? N'auzi cum chiue băeții? Curat ca la nuntă, cum zice poetul !

— Ei dragul meu, ce știu ei ! murmură căpitanul și capu-i se lăsă în jos, gînditor.

— Cum, ce știu? — replică Miculică — știu ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

știm și noi! Dar n'au și ei nevoile lor? Las'că te înțeleg: nu te poți desbăra de gîndul la ceî de acasă. Dar nu și-au lăsat și ei oare pe la casele lor nevasta, copii, părinții, ibovnicele? Și cînd e vorba de răsboi, s'a terminat. Au uitat toate, se pregătesc de-ale răsboiului și-și mai fac haz de necaz! Și-apoi...

— Alta 's ei... întrerupe căpitanul, care ascultase izbucnirile lui Miculică, fără să poată răspunde ceva.

— Ba, mă iartă: Așa-i pare fiecăruia în nevoie, că ale lui sînt mai mari! Dar dacă fiecare crede așa, nu sînt toate cam la fel?

— O fi, dar...

— Dar, ce?

— Miculică, — începu căpitanul înălțîndu-și capul — tu mă cunoști de cînd ne asvîrleam cu bulgări de zăpadă în curtea liceului militar, ești mai bătrîn, ai fost des pe la mine acasă și pricepi cum stau lucrurile. Miculică, noi nu știm cînd ne-om mai abate pe la casele noastre, și, cum prin multe vom trece pe front tot atît de multe se pot întîmpla și pe acasă. Miculică, eu nu mă îngrijesc de mine, dar mi-e frică de-ai mei. Tu mă știai drept și hotărît la luptă, deacuma, nu știu, par'că-mi lipsește ceva; și eu trebue să mai îmbărbătez oștenii și...

— la mai lasă frate, că asta-ți vine colo sus, pe culmi, înconjurat de-ai tăi, că deacuma ăștia-s ai tăi! — și aci maiorul arătă spre batalioanele care se înșirau în lături ca să facă loc trăsurii.

Căpitanul se ridică, îi privì drept și recunoscu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cum se însufleţeşte de adevărul spuselor tovarăşului său. Salută în dreapta şi în stînga, zîmbi ofiţerilor mai tineri, apoi îşi îndreptă privirile în zare, unde se profilau mişcări de trupe şi cantonul.

Restul drumului, Prisăceanu se gîndi la datoria sa, la jurămîntul pe care şi-l dase în tinereţe, şi, cînd trăsura opri în faţa unei căsuţe de ţară, căpitanul şopti scoborîndu-se :

— Aţi avut dreptate domnule maior, mediul, cînd vezi veselia şi fierberea din jurul tău, te schimbi şi nu mai ai în faţa ta decît sarcina pentru care te găseşti acum între soldaţii tăi.

— Aşa te vreau ! răspunse Miculică, strîngîndu-i mîna, dar vorbele sale desigur nu le mai auzise căpitanul nostru, căci şi sărise în mijlocul trupei.

— Ce mai nou, Mihaiu Lungu ?

— Păi, s'trăiţi dom'căpitan, dela ultima concentrare mi-a mai fătat nevasta doi dolofani.

— Foarte bine Lungule, să ne tot dai oşteni ca tine !

Caporalul Lungu se depărtă într'un grup de camarazi şi repetînd vorbele căpitanului îşi freca mîinele cu un aier de superioritate.

— Lasă mîna jos, Roşule, şi nu mai sta aşa înţepenit, că deacum cot la cot neazvîrlim peste şanţ !

— Destul Neguţ, mai dă plosca şi fraţilor, toate trebuesc împărţite deopotrivă !

— Iaca dai arma 'n baltă Paraschive ! şi îna-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

inte de-a apucà soldatul s'o prinză, căpitanul i-o și întinse.

— Cîntă, zî-i Haranghele, pînă să-i zici cu pușca mai zine una din fluer!

Și pe unde trecea Prisăceanu lăsa par'că o dîră de îmbărbătare. Se avîntà din zori în mijlocul oamenilor glumind și supraveghindu-i, împrietenindu-se și sfătuindu-i. Găsea în această învălmășeală, pe unde nu lăsa decît numai zîmbete, toată uitarea și curajul de care avea el însăși nevoie. Iar seara, cînd se întorcea obosit la colibă, grijile care înainte îl năpădeaù, fugeau par'că de el și dacă încerca să se reculeagă se felicità că-și regăsise tot entuziasmul și că ardoarea tovarășilor îl schimbase într'atîta încît nu se putea recunoaște în cel de acum cîteva zile.

*

Ada se deșteptase în dimineața ceia, mai de vreme ca de obiceiu și rămase un moment înțepenită, îndrăsnind cu greu să-și arunce ochii spre patul de alături.

— Singură... șoptì ea, apoi prinzîndu-și părul, se resemnă, că trebuia să se deprindă cu lipsa lui Paul, că zvonurile nu sînt tocmai alarmante, că se va întoarce poate mai curînd decît crede, și apoi dacă-o va găsi suptă de plîns, cum se va uita, la dînsa? Trebuia deci să se liniștească, să-și reia viața zilnică, să îngrijească de micuți și să-l aștepte. Să-l aștepte? dar ar fi fost mulțumită numai cu vre-o veste dela el, prin care să-i împărtășească,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cît de scurt, că a ajuns bine și că nu se gîndește decît la dînsa.

Și meditînd astfel se îmbrăcà alene, cu mici întreruperi, urmînd presupunerile ei ca fapte îndeplinite.

Cînd trecu în sufragerie tocmai intrau și copii, îmbujorați de apa proaspătă cu care îi spălase coana Zoie.

Ada nu se putu reține să nu-i sărute sălbatec, cu patimă chiar, așa cum își săruta bărbatul cînd pleca dimineața la cazarmă. Semănau doar așa de bine cu tatăl, copilașii.

După ce luară cafeaua cei mai măricei se îndreptară spre școală, iar cel mai mic dispăru în curte.

Cafeaua se răcise de tot, cînd coana Zoie întrerupse pe Ada din gînduri, îndemnînd-o să bea. Dar nici nu sorbise încă bine din ceașca răcită, că întoarse capul speriată la băețașul care dădu buzna înăuntru și alergà spre dînsa.

— Ce s'a întîmplat puiule? întrebă ea grăbită luîndu-l în brațe.

— Mămițico, de ce se vaită așa de tare spălătoreasa din fundul curții că i-au luat bărbatul? Cine i l-a luat mămițico?

— Lasă Puiule, tu nu poți încă înțelege asta. Mai bine n'ai mai eșì în curte și adu aci căluțul să te joci.

Micuțul sări jos, alergă în odăița sa și reveni peste puțin împingînd căluțul pe roate. Apoi după un răstimp se apropie din nou, cu o ureche ruptă a calului în mînă, și întrebă :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mămițico, dar cine i-a luat bărbatul?

— Ți-am mai spus-o că tu nu poți pricepe. Statul, ei acuma știi?

— Și, dacă ia statul nu mai dă înapoi, mămițico?

Copilul nu mai primì nici un răspuns căci ochii Adei se revărsară de lacrimi, ridicînd furtunos pe micuț, și strîngîndu-l aproape să-l frîngă.

Puiu începu să plîngă și el. La țipetele lui ascuțite coana Zoie intră speriată.

— Iar te apuci de prostii, Ada, lasă-l încolo să se joace! și coana Zoie duse micuțul la ungherul unde zăceà căluțul sfîșiat.

Ada se repezì în odaia ei urmată de coana Zoie, a cărei experiență bogată în suferințe izbutì s'o liniștească.

Intorși dela școală copii, aduseră cu ei toată veselia copilărească și tot timpul Ada fu împiedicată să-și mai reamintească de plecarea lui Paul, din pricina drăgălășeniilor și glumelor copiiilor.

Cu aceiași privire nedumerită sau distrată, neputincioasă de-a mai reflecta vulcanul care se frămînta într'una, Ada trecea din odaie în odaie, stăpînindu-și erupțiile femeești.

Astfel se scurseră cîteva zile.

Intr'o dimineață, așteptau încă, înșiraţi în jurul mesei, cafeaua, cînd năvălì în casă, roșu la față și găfiind de graba cu care voia să ajungă, Gheorghe.

Ada se aruncă spre el fără a putea scoate o vorbă, doar cu privirea întrebătoare.

— Coniță, coniță, — începu ordonanța găfă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ind, — am o scrisorică, dar v'o dau acuşica, căutaţi mai întîi o fotografie.

— Dă-o, dă-o mai iute! şi Ada rupse scrisoarea din mîna soldatului, după ce se scotocise prin buzunări.

— Zice şi-aicea coniţă, să-mi daţi fotografia 'mneavoastră, că a uitat-o pe marginea biroului. Îi bine sănătos, dar cetiţi pe urmă coniţă, că scăp trenul şi dom'căpitan are nevoie de mine acolo.

Ordonanţa observă că Ada nici nu-l asculta, de atîteaori îşi trecea privirea înfrigurată pe rîndurile lui Paul, şi trecu el însăşi să caute fotografia.

— Dar mai spune, cum o duce pe acolo. nu-i lipseşte ceva, să-ţi dau să-i duci...

— N'are nevoie de nimic coniţă, — întrerupse ordonanţa, — nu-i lipsea decît fotografia, încolo o ducem bine!

— Stai, stai, strigă Ada după Gheorghe. care se şi îndreptase spre uşă.

— Coniţă dom' căpitan nu mai poate de nerăbdare să vă revază şi-ar fi păcat să pierd trenul, c'apoi nu mai vine vre-o trei zile. Mai vin' coniţă şi vă spun de toate! strigă ordonanţa desbărîndu-se de Puiu care-i aţinea calea, rugîndu-l să pupe pe tăticul din partea lui, şi trîntind portiţa se agăţă de un camion încărcat care tocmai gonea spre gară.

Ada reintră în casă îmbujorată şi reciti mamei sale scrisorica lui Paul.

— Vezi tu Ada, are dreptate Paulică, ni se cam isprăvesc paralele şi n'ai face rău să-i asculţi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sfatul şi să te abaţi pe la Administraţia Financiară să scoţi cîte ceva, c'apoi pune el înapoi cînd se întoarce.

Ada dădu din cap şi trecu în dormitor să savureze scrisoarea plină de dragoste şi grijă a lui Paul. Coana Zoie se întoarse la bucătărie unde recunoscù prevederea îndreptăţită a lui Paul, căci legumele şi celelalte trebuitoare gospodăriei lăsau să întrevadă fundul.

Ziua următoare Zoie reînoi sfatul şi însfîrşit hotărî pe Ada ca, conducînd copii la şcoală să se oprească la Cassa de depuneri să scoată cîteva mii de lei.

Ada plecă, se despărţi de copii în dreptul gardului cenuşiu al şcolii şi trecu mai departe, urcînd scările pustii ale Administraţiei financiare.

— Dincolo cucoană, la ghişeul din stînga ! îi arătă portarul.

Ada îşi spuse dorinţa, dar la cererea funcţionarului de a-i prezenta carnetul, zadarnic se prefăcea că scotoceşte prin geantă, căci îl uitase acasă. Tocmai atunci se apropie şi Stamatopol, salută zîmbind şi în calitatea sa superioară încuviinţă pe funcţionar să-i înainteze suma, rămănînd să treacă el pe la dînsa spre a vizà carnetul. Ada, buimăcită, primi, încasă suma şi plecă mulţumind.

După masă coana Zoie se culcase, iar copii se întorseseră la şcoală, Ada se îndreptă să deschiză lui Stamatopol, care sunase. Il pofti în birou, iar ea se duse să caute într'un sertar carnetul.

Stamatopol se oprì în faţa unui portret care repre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zenta pe Ada în costum național cu prilejul unei serbări școlare.

— Poftim domnule, am găsit carnetul.

Stamatopol nu se întoarse, ci continua să privească tabloul. Ada repetă oferindu-i pe birou condica.

— Vedeți doamnă, cînd v'am cunoscut așa eram buni prieteni — răspunse într'un tîrziu Stamatopol, arătînd portretul. Ada zîmbi:

— Da, eram o copilă svăpăiată pe atunci.

— Cu toate acestea de multe ori vorbeam destul de serios — adăogă Stamatopol.

— Ca copii, se grăbi să complecteze Ada.

— O, dar cele ce hotărăsc copii se îndeplinesc uneori mai tîrziu.

— Sînteți bun domnule să cercetați carnetul, rostì Ada ferindu-se să prelungiască convorbirea.

— Și noi neam adîncit adeseori în planuri frumoase de viitor, continuă Stamatopol.

— Poftim condeiul, aveți și călimara alături.

— Nu găsiți că nimic nu-i mai frumos ca aducerile aminte din vrîsta de aur, epoca visărilor strălucitoare, cînd.

— O da, dar multe se schimbă după nervi, după întâmplări...

— Se întîmplă însă cîte odată ca acei care le regretă să revie. Vă amintiți desigur dictonul: „On revient toujours a son premier amour".

— Ada avu o mișcare supărată, dar în aceiași clipă se simți înlănțuită de două brațe vînjoase.

— O, Ada, tu erai așa de bună și mi-ai făgă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

duit odinioară atîtea... Ascultă-mă, n'am cunoscut fericirea pînă cînd te-am întîlnit pe tine și ea a fost de așa scurtă durată. Vino Ada, te-am simțit de atîtea ori strecurîndu-mi-te prin brațe, dar acum vreau să te opresc, te țin, te strîng, nu te împotrivi, ce blîndă erai și acum ce viforoasă, rămîi așa, te-apleacă, dar... să...

Ada izbuti să se smuncească și se repezi spre ușă. Stamatopol dintr'o săritură o opri, dar la amenințările ei de a țipă, mîinele-i recăzură și se apropie cu capul plecat spre birou. Apucă carnetul și lungi disproporțional parafa iscăliturii murmurînd : Dacă nu vrei... tot copilă... eu am ținut... să nu... și eșì împleticindu-se.

Ada căzu pe canapeaua, unde înainte cu cîte va clipe Stamatopl o țintui-se în îmbrățoșările lui brutale. Și totuși reculegîndu-se, tot corpul ei zvăcnea de aţîțare, Atingerea corpului său înfierbîntat o copleșa încă și o făcea să se zgudue în străbaterea vertiginoasă a sînului ei tînăr, deprins să fie săturat cu toată vlaga, toată viața, toată ființa firei senzuale a lui Paul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

V.

Clipele gonesc orele și așa trec zilele și săptămânile. . . .

Ada o ducea într'o continuă așteptare : acum-acum va recunoaște pașii poștașului, care îi va aduce vești noui dela bărbatul său. Și ele soseau destul de des și destul de îmbucurătoare.

Prisăceanu luase parte la mai multe atacuri, ocupase cîteva tranșee și scrisorile sale respirau par'că sănătatea, aerul proaspăt și înviorător al munților, curajul și voia bună care îl întovărășiau în actele sale pline de avînt eroic.

Iată însă că începe vizitele nepoftite ale avioanelor și nopțile strălucind de roiuri de zepeline. Intervine înaintarea sporindă a dușmanului pe la Jiu și în puține zile Ploieștiul devine zonă de front, căci armatele romînești fură oprite din punct de vedere strategic din înaintarea lor vertiginoasă în Ardeal.

Zilnic trenuri enorme aruncau mii de răniți și perindarea lor pe străzi pînă la spitalele unde au fost repartizați, numai bine nu făceau sărmanei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ada, care se depărtă de geam cu nu fel de admirație săgetată de desgust, și care-i reamiteà posibilitatea rănirii bărbatului său. De altfel în retragere scrisorile lui Paul se apropiau din ce în ce și Ada puteà nădăjduì să-și revadă soțul în trecere.

Intr'o dimineață se îndreptà pentru cumpărături, cînd în fața școlii prefăcută în spital, văzù rînduite niște târgi de curînd aduse. Tocmai cînd treceà, medicul strigă numele unui rănit, care trebuià introdus în spital, apoi apropiindu-se de targă, întrebă pe cel care zăceà din ce regiment face parte. Erà regimentul lui Prisăceanu. Cu tot răul pe care i-l pricinuià vederea sîngelui, Ada se apropie și dînsa de muribund și întrebă de căpitanul Prisăceanu.

Acesta deabia scoțînd cuvintele îngînă:

— A fost ușor rănit la umăr, dar a reintrat chiar a doua zi în foc.

Ada alergă spre casă. Acì găsì o carte postală prin care Paul o liniștea, dacă auzise că a fost rănit, că n'a fost atins decît foarte slab, dovadă că a putut reluà atacul pe care îl și izbîndise. Mai adoăgà că presimțise evenimente mari, că deșì deocamdată au luat poziția defensivă, după intențiile Marelui Stat Major se părea că vor trebuì să părăsească posturile pe care acum le ocupă și vor urmà retragerea trupelor din Muntenia. Erà foarte neliniștit de repetatele bombe pe care le aruncă aeroplanele inamice asupra Ploeștiului și că, de pe coastele munților unde se luptă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și mai presus de toate propriile ei nenorociri, păreau că o fac să nu simtă nimic, sau simțeà prea multe deodată pentru a-și puteà da limpede seama de ceva.

Și trenul porni din nou înghițind depărtarea, furînd orele împletite din necazuri și apropiind refugiații — smulși dela căminurile și familiile lor — de locuri necunoscute înțesate de mizerii și răutate.

Dacă cunoaștem starea Adei în fața atîtor nenorociri, de ce am mai întovărăși-o în călătoria ei, ca să trecem pe lîngă explozia vagonului cu muniținni tras în dreptul vagonului ei în stația Bacău?

Și sunt oare de numărat necazurile de înfruntat în exod pe aceste vremuri? Destul că în aceeași seară deabea o putem deosebì în învălmășala gării Iași, scoborîndu-se cu oasele sdrobite de zdruncinări și trăgîndu-și anevoe copii prin brînciturile soldaților, ofițerilor, refugiaților, țăranilor, rușilor, cărînd bagaje și care dădeau peronului aspectul unui vast cazan unde fierbe, clocotește cel mai pestriț ghiveciu omenesc.

Și străzile sclipeau de lumini vesele, și trecătorii se îmbulzeau grăbiți și hohote deșănțate țâșneau din ferestre...

Astfel străbătù Ada drumul pînă la hotelul Traian, pe care i-l recomandase birjarul. Odată cu ușa închisă în urma ei, în camera rece și gravă a hotelului, Ada se repezì deschizînd larg fereastra.

Se simțeà înăbușind.

Și o clipă, furnicarul de lume, încăerat în spas-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mele luptei pentru viață, care se strecură jos, îi fură privirea. Dar întorcînd capul zări copii adormiți pe un geamantan :

— Singurele mele griji, singurele mele mîngîieri... murmură Ada, apropiindu-se și luîndu-i încetișor spre pat ca să-i desbrace.

Gîndul însă nu contenește o clipă și își urmează sborul mai departe în visul Adei, care dormită cu o mînă pe ciorapul jumătate scos al copilului iar cu cealaltă încojurînd gîtul fetiței.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tească că a nemerit încă bine vagonul acela, că sunt altele neacoperite și că ei așa veneau tocmai dela Pitești. Apoi împrieteniră pe Nicușor cu Haimolă al lor și traseră pernuța acestuia pentru ca Ada să-și poată culcà alături băețașul.

Pe nesimțite trenul porni, lăsînd în urmă-i gara forfotind de oameni zgribuliți cu fețele crispate și ochii injectați de o sălbăticie neînțeleasă, mînați și împărțiți sub ploaia de sudălmi, iar ceva mai departe, la geamul unei case cu grădiniță și cîteva trepte, o bătrînă înțepenită strîngînd la sînu-i doui copii, toți cu privirile și urechile ciulite, vrînd par'că să mai prindă o frîntură de rămas bun dela aceea care pînă acum le-a fost nelipsită.

Și trenul gonea neîncetat.

Deodată 'toată lumea tresări străbătută de un fior înspăimîntător : Departe, văile țășneau puhoaie de flăcăi ; văpăi prelungindu-se, aruncîndu-se să înece tot cerul posomorît și jalnic, înghețat de groază ca și cei care se strecurau sub el. Și ca bîntuite de o molimă vașnică, sondă de sondă se molipseà în erupții, vuind ca talazuri infernale ce păreau însăși hohotirile sarcastice ale lui Satan, nou Neron, rînjind deasupra prăpădului ce se întindeà, se lărgeà și se înălța cuprinzînd toată zarea. . . .

Un cîntec jalnic, o tînguire sfîșietoare ce părea că înmoaie și cadența copleșitoare a roților, pătrundeà dela unul din cei înghesuiți deasupra vagonului, ca un marș funebru ce-l trimeteà convoiul refugiaților ruinelor pierdute în urmă. Dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cîntul fù curmat brusc, ca un straniu ultim acord, urmat de o pleoscăitură în apă : Un capăt de pod retează capul tînguitorului de pe tavan și-i aruncă trupul în Trotuș.

Spre ziuă trenul ajunse la Adjud. Tot atunci intră în gară în fața vagoanelor noastre un tren militar venind pe linia Tg.-Ocna dela Oituz.

Un soldat înalt și slab, cu figura mișcătoare, sări jos și privi lung dincolo de gară, vrînd par'că să-și apropie depărtarea ca să zărească într'o căsuță, lîngă ruinele unei fabrici de cherestea devastată, nevasta cu ochii supți de lacrămi în nopțile de veghe, așteptînd, dela acela smuls din alintările de curînd însoțiților și pe care îl știà trimis în foc, vre o veste doar. O clipă tînărul voì să se repeadă să-și soarbă dintr'o privire aceea pe care o presimțeà desnădăjduítă și dela care fusese răpit tocmai cînd i se părea că-și statornicise mai temeinic gospodăria, dar sunetul prelung și înfiorător al goarnei comandă înaintarea trenului spre alte fronturi, alte chinuri și nevoi, alte pustiiri. Soldatul a cărui față și port trădau o deprindere mai bună, mai îngrijită, sări înapoi în vagon, îndoind durerea sa neînfrîntă, ca să-și ascunză de camarazi lacrimile mari ce-i năpădiră ochii.

Ada lungită pe o rînă priveà, auzeà și înțelegeà toate și totuș privirea ei alergà năpăsătoare : Prea văzuse multe într'un timp așa de scurt și, așa, copleșită de vedeniile sondelor în flăcări, tînguitorul azvîrlit în apă, dorul soldatului aproape la cîțiva pași de casa pe care totuși n'o puteà atinge

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și mai presus de toate propriile ei nenorociri, păreau că o fac să nu simtă nimic, sau simțeà prea multe deodată pentru a-și puteà da limpede seama de ceva.

Și trenul porni din nou înghițind depărtarea, furînd orele împletite din necazuri și apropiind refugiații — smulși dela căminurile și familiile lor — de locuri necunoscute înțesate de mizerii și răutate.

Dacă cunoaștem starea Adei în fața atîtor nenorociri, de ce am mai întovărăși-o în călătoria ei, ca să trecem pe lîngă explozia vagonului cu muniții tras în dreptul vagonului ei în stația Bacău?

Și sunt oare de numărat necazurile de înfruntat în exod pe aceste vremuri? Destul că în aceeași seară deabea o putem deosebi în învălmășala gării lași, scoborîndu-se cu oasele sdrobite de zdruncinări și trăgîndu-și anevoe copii prin brînciturile soldaților, ofițerilor, refugiaților, țăranilor, rușilor, cărînd bagaje și care dădeau peronului aspectul unui vast cazan unde fierbe, clocotește cel mai pestriț ghiveciu omenesc.

Și străzile sclipeau de lumini vesele, și trecătorii se îmbulzeau grăbiți și hohote deșănțate țășneau din ferestre...

Astfel străbătù Ada drumul pînă la hotelul Traian, pe care i-l recomandase birjarul. Odată cu ușa închisă în urma ei, în camera rece și gravă a hotelului, Ada se repezì deschizînd larg fereastra.

Se simțeà înăbușind.

Și o clipă, furnicarul de lume, încăerat în spas-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mele luptei pentru viață, care se strecurà jos, îi fură privirea. Dar întorcînd capul zări copii adormiți pe un geamantan :

— Singurele mele griji, singurele mele mîngîeri... murmură Ada, apropiindu-se și luîndu-i încetișor spre pat ca să-i desbrace.

Gîndul însă nu contenește o clipă și își urmează sborul mai departe în visul Adei, care dormità cu o mînă pe ciorapul jumătate scos al copilului iar cu cealaltă încojurînd gîtul fetiței.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

VI.

Iași, cetatea străveche cu ziduri bătrîne și uliţe întortochiate ca și soarta ta schimbătoare; mărturie atîtor măreţii istorice, focar al ţelurilor nobile, leagăn al culturii și al avînturilor înalte, fală a tîrgurilor și ruină a gloriei apuse; oraș pacinic, cu trecători blajini și buni, cinstiți și drepți, sfătoși și răspicaţi, cu alee de melancolie și visare, cu crîșme rustice pentru petreceri familiare și voioase, pentru înecările în uitare a necazurilor vremelnice; lăcaș al fericirilor intime și al prieteniilor dulci și sfinte; așezare rară, asemenea unei împestriţări de bucate alese în fundul unei farfurii uriașe, străjuită la margine de un brîu verde, alcătuit din împrejurimile de un pitoresc splendid; Iași, cetatea străveche cu ruini măreţe și interesante, cu uliţe întortochiate ca și soarta ta schimbătoare, ce vifor năprasnic se va mai abate asupra ta, să te tresară, să te sdruncine, să te trezească — din liniștea ta patriarhală, din visarea ta dulce — la noui sbuciumări, la clocot de ură, la frămîntări de mizerii, la chinuri de facere și refacere!

Refugiu....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Și din străzile tale înguste în piețele pustii, pînă mai ieri, se revarsă azi puhoaie de noroade. Praful fin al caldarîmului tău nu mai e lăsat în pace să-și doarmă somnul nesupărat, ci se ridică în nouri pînă la cer, după camioanele încărcate, care străbat orașul, cutremurînd clădirile bătrîne.

Belșugul tău e înghițit curînd de învălmășala sgomotoasă și un urlet înfiorător, un geamăt dureros deșteaptă ecourile tale de mult somnoroase:

Foamea!...

Și nu mai auzi glasuri argintii de copile cîntînd pătrunzător o romanță duioasă alături de taraful de lăutari pe pajiștea verde, ci un singur hohot asurzitor acoperă toate:

Desfrînarea!...

Locuitorii tăi, înalți, spătoși și sdraveni, azi se încovoae, se svîrcolesc și se ghemuesc în arșița frigurilor unui tifus adus din funduri de Asii, dar încuibărite ca de veacuri pe aici. Și drumurile-ți odinioară tăcute, sunt împănate acum de văitările bolnavilor purtați pe tărgi:

Molima!...

Din hornurile caselor mute, nu se mai înalță în înserare dîra fumului și oameni goi zac pe la răspîntii în veșnica stăpînire a gerului, bătrîn și absolut imperator:

Degerarea!...

Trecătorilor tăi, blînzi și milostivi, le-au luat astăzi locul bestii înarmate, împlîntînd fierul ascuțit în inima întîrziatului:

Jaf, prăpăd, sălbăticie!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Iaşi, cît de adînc te-ai înfundat în negura vremurilor, căci nu mai ești de recunoscut în vîrtejul ameţitor al patimilor și al grozăviilor nenumărate de astăzi.

Ciulește într'o noapte urechile bolților tale, o Iași, și ascultă rugămintea, implorarea visătorilor ce de-atîtea ori s'au strecurat sub umbrele uliţelor tale strîmte dar prietenoase și care le și poartă numele :

„Jinduirea-ţi bătrînă și draga noastră cetate, e prea îndreptăţită, dar de-o fi ca vuetul și desfrînarea să te păteze ca acum întotdeauna, o !..., mulţumeşte-te, rămîi mai bine la gloriosu-ți nume de Capitală legendară. . ."

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

VII.

A doua zi dimineaţa, după o noapte de plumb, Ada se trezì pe pat, alături de copilaşii nedesbrăcaţi, care continuau să doarmă visînd poate mîngîerile tăticului plecat în războiu şi ale bunicuţei lăsate acasă, alături de cei doi frăţiori, tovarăşi de jocuri şi posne.

Se dădù jos cu gravitatea gospodinei care-şi dădeà seama de sarcina grea pe care, de-acum înainte, va trebuì s'o îndeplinească. Prepară ea singură cafeaua, nevoind să-l scoale pe Gheorghe care, obosit peste măsură de munca desfăşurată în ultimele zile, dela plecare şi pînă la aşezare, dormea doborît. Apoi se apucă să deretice prin casă şi făcù să strălucească fiecare locuşor şi obiect ce se găseà în murdăria îndeobşte cunoscută a camerilor de hotel.

Copii treziţi, Ada îi spălă şi le dete de mîncare, ţinîndu-i pe genunchi şi surîzînd la întrebările lor nevinovate.

Gheorghe sculat şi el bătù în uşe şi deschizînd rămase ruşinat. Coniţa Ada fusese mai harnică

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

decît dînsul și îndeplinise toate cele pe care el era dator să le facă. Mai că nu-i venea să pășască înainte, dar întîlnind zîmbetul Adei, îndrăsni să se apropie și începù să vorbească :

— Apoi, să mă iertați coniță, văd că m'am prostit.

— Nu-i nimica Gheorghe, trebuià doar să te odihnești și tu după atîta cărătură de bagaje.

— Sărut mîna și să trăiți că bună mai sunteți la suflet și nu degeaba domnul căpitan nu se poate lipsì cu gîndul la dumneavoastră.

— Acuma Gheorghe dă o raită pe la comenduire, scoate-ne cartela de alimente și vezi de mai află toate cum se dreg pe aici.

Gheorghe făcù ceeace i se spusese. Stătu pînă după prînz la rînd, isbutind să scoată cartela fără de care nu puteà nimeni să capete nici măcar o fărîmă de pîine. Totul erà împărțit în rații proporționale cu numărul persoanelor ce alcătuiau familia ofițerului plecat la datorie.

Pornì prin oraș, colindă pe la toate depozitele care se alcătuiseră pentru îndestularea populațiunei, peste măsură de sporită de refugiarea zilnică a mii de persoane. Se uità cu luare aminte la felul și procedeele uzitate, întrebà în dreapta și în stînga și după șase ceasuri de alergătură, care însă îl mulțumiră pentrucă se familiarizase în totul cu noua sa misiune, se întoarse la hotel.

Ada cu copii în timpul acesta luaseră masa în restaurantul de jos al hotelului și așteptà pe Gheorghe să se întoarcă din drumul său de cerce-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tare. Intr'un tîrziu sosi și Gheorghe, gîfîind de grabă, și salutînd milităreşte, povesti întreaga sa ispravă.

— Am umblat, coniță, prin toate ungherile orașului și de aia, mă rog, să mă iertați de întîrziere.

Ai făcut ceva?

Da coniță. După ce am scos cartela de alimente, am mai fost și pe la toate depozitele unde se împărțesc cele deale gurii.

— Și cum e?

— Greu, coniță, foarte greu. Așteaptă rîndurile din zori din zi pela brutării ca să capete o jumătate de pîine mai neagră ca pămîntul și mai acră ca oțetul. Insă pentru noi coniță poate o fi ceva mai ușurel: noi o să luăm pîinea dela manutanță, unde se dă pe fise. N'am fost leneș și în drum chiar, am luat din banii cîți aveam eu vreo douăzeci de fise.

— Foarte bine ai făcut și acum să-ți întorc banii cari i-ai cheltuit.

— Mai lăsați, coniță, și nu vă grăbiți că încă n'am isprăvit să facem satul împreună.

Ada zîmbi cu îngăduință la ultimele vorbe ale ordonanței și-i spuse să se așeze la masă ca să-și astîmpere foamea. Apoi îmbrăcă copii și scoborî pentru a face unele cumpărături trebuincioase nouei sale gospodării.

O porni încet pe strada Lăpușneanu în sus, privind cu băgare de seamă lumea care trecea. Recunoscù în mulțime multe chipuri cunoscute din Ploești ce-și strecurau fățurile obosite pe străzile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lașului, ahtiați după mîncare, singura grije ce-i ținea de dimineață și pînă în seară pe uliți. Intră în unele magazine ce ofereau clienților rafturile goale, cu toate că după o bună tocmeală puteai căpătà orice aveai de trebuință și pricepînd îndată rostul lucrurilor, ieșeà din ele cu pachete destul de voluminoase. Încărcați de cumpărături, luară o birje strîmtă, trasă de un singur cal și își plimbă astfel copii prin întreg orașul, privind cu oarecare teamă la forfoteala atîtor oameni ce nu aveau unde să-și odihnească capul și cari pe margini de trotuare sau ganguri zăceau ca fiarele, după drumuri de sute de kilometri, făcute pe jos.

Refugiul trist, îndurerat, omorîtor.

Flăcăi tineri, treceau grămadă pe străzi, cu traistele în spinare, în care ascundeau două cămăși rupte și un codru de pîine, singurul lor avut.

Femei cu copilașii de țîță, scîncind în brațele înghețate ale mamelor, cu copilașii mai mărișori în urmă. Convoiuri de prizonieri istoviți de muncă și chin se tîrau greoaie în tovărășia soldaților milițieni mai albi decît zăpada ce se așternuse alene, giulgiul amorțirei dacă nu chiar a morței, secerînd cu grozava molimă a tifosului negru.

Spre înserate, obosită, cu nervii svîcnind de priveliștele grozave a mizeriei pe lîngă care trecuse, se întoarse cu copii la hotel. Se trîntì descurajată pe pat și, gînditoare, cu ochii ațintiți în tavanul zugrăvit cu flori de măcieș roș, aducător aminte par'că a cîmpurilor de luptă albite de zăpadă, dar pătate de șiroae de sînge, își vedeà casa și copilașii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cei mici, puișorul ei drag, îl vedeà pe Paul venind dela cazarmă, beat de fericirea de a-și puteà strînge la piept soția sa dornică, de care totuși nu se despărțise decît cîteva ore mai înainte. In vălmășagul acestor amintiri se simți deodată cuprinsă de un frig și o svîcnitură, asemeni unui resort o strînse ghem cu genunchii aprcape de gît. Ada adormì așa, înțepenită.

Gheorghe intră încetișor în odaie, desbrăcă copilașii, le dete de mîncare și-i culcă în patul alăturat, neîndrăsnind să-și trezească stăpîna, care, credeà el, desigur visează pe iubitul ei Paul. Găsì de cuviință doar să așterne deasupra corpului ei înghemuit una din mantalele ce atîrnau în cuiul de lîngă pat. Apoi se depărtă în vîrful picioarelor. Din ușă mai întoarse odată capul și eșì binișor, avînd pe chipul său blajin de țăran, reflexul mișcător al scuzațiilor inutile dar fatale.

E ca un covor înstelat pe boltă, dela un capăt la celălalt. O beteală destrămată și împletită în părul miresei, care e noaptea străluce în cîmpul neputinței omenești.

Se sbate înfrigurarea șoaptelor celeste cu zumzetul argintiu, răsărit din sticla lămpei, care e luna.

Și din covorul înstelat, care nu se găsește sub picioarele muritorilor, pentru a nu fi călcat de dînșii, ci întins deasupra ca să plutească în acele sfere spirituale, neîntinate încă și care alcătuesc măreția neasemănată a naturei, pogoară spre păcătoși lacrimi de ploaie și mîngîeri în unde de vînt.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Atîta, un pumn de compătimiri, a lăsat să cadă peste omenirea bicisnică, cu sufletele adînc brăzdate de întunericul încolțitor al urei nesățioase de durere, nenorocire și desnădejde. . . .

Splendoarea astrelor în noaptea ceia, prilejuia contrastul neţărmurit de depărtat de urăţenia aștrilor pămîntești, a oamenilor.

Și, par'că, neînfăpturite glasuri cuvîntau din înălţimi :

— E răsboiu ca să pierim?

— Nu, e răsboiu ca să începem să trălm o viaţă nouă ! . . .

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

VIII.

Disdedimineață orășenii se treziră într'o fierbere neobicinuită. Pe zidurile Iașului erau placardate afipte mari, anunțînd sosirea misiunei sanitare franceze pentru orele zece, iar la ușile magazinelor fîlfîiau steaguri în tricolorul republicei.

O goană neîntreruptă de automobile și trăsuri, îndreptau spre gară diferiți reprezentanți ai autorităților și înalte personagii politice, desemnate să întîmpine solia Franței, pururi îngrijată de soarta nenorocită a Romîniei și care n'a pregetat o clipă, întru ajutorarea aliatei, să smulgă pe cei mai iluștrii savanți din cufundările științifice, în laboratoarele lor misterioase și spitalele înțesate, unde și-au întregit prin experiență abundentă vastele lor cunoștințe.

La intrarea trenului special în gară, ofițerii medici francezi, apărură îndată la ferestre, plăcut surprinși de goarnele care întonau Marseilleza. După ce s'au întreținut cîtva timp cu ofițerii garnizoanei locale și au rîs cu poftă la spiritele dese ale ofițerului de vardiști, care întreținea ordinea ca și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dispoziția cu verva sa scînteetoare, misiunea mulțumì, prin graiul unui colonel chirurg, pentru prietenoasa primire, a cărui obiect au fost și, luînd loc în automobilele care li se ofereau cu stăruință, străbătură orașul, împărțind zîmbete și salutări pe ambele trotuare mișunînde de lumea curioasă, ce eșise să-i admire și să se descopere la trecerea acelora care, s'au înstrăinat numai pentru a contribuì la însănătoșirea soldaților romîni, atît de trebuinciosi pe fronturi și care odată cu ei aduceau și toată dragostea pe care o păstrà Franța pentru mica dar credincioasa ei tovarășe.

Au urmat banchete și toasturi, la care reprezentanții misiunei nu mai găsiau cuvinte pentru a ne încredința de toată voința și dorul care-i însuflețește la opera pe care erau chemați s'o îndeplinească.

In adevăr, medicii Franței se așternură de îndată la lucru și, școli, gimnazii, licee, pensionate, fură transformate în spitale pentru a încăpeà, într'o distribuire pe care de mult o reclamà higiena, mulțimea crescîndă a răniților.

Tot atunci la poarta grea și mohorîtă a pensionatului cucernic „Notre Dames de Sion" s'a arborat marele steag al crucei roșii, care sărutà în bătaia vîntului, tovarășul său de fîlfîială, drapelul francez. Și aripa vastă a uriașei clădiri, care dădeà în strada Cuza Vodă, fu amenajată în săli sistematice de operații, care înfiorau zidurile, deprinse să doarmă, în tânguiri sfîșietoare sau oftat dureros, al aceluia care mergea sub scalpelul adînc

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

brazduind, mînuit de doctorii o căror halate albe lăsau să se zărească croiala elegantă a uniformei lor purtată cu atîta grije.

Cînd eșiau dela serviciu, cu mișcările desbărate de aerul autoritar, pe care li-l impunea halatul sobru și instrumentul strălucitor, trecut din mînă în mînă prin flăcări de desinfectare, cei mai tineri din medici făceau să apară în cadre de ferestre și portițe, dudui și conițe — așteptînd din nopțile veghiate cu capul plecat peste romane — care își strîngeau cozile de păr în mișcările lenețe și care trădau prin înfățișarea întreagă, toată graba cu care au alergat să-i zărească.

Firește că trecătorii aceștia, atît de căutați, nu puteau răspunde decît foarte îndrăsneț la aceste repetate atenții. Și astfel ajungem la cea de a doua latură a activității misiunei franceze, urmînd cursul evolutiv al privirilor furate și pînă la legăturile mai stînse, a căror desfășurare amănunțită o vom cercetà mai departe, fără a ciopîrți nimic din verosimilul de care și pînă acum ne-am călăuzit.

Am luat parte la priveliști care ne îngroziau, ne preziceau prin însăși începutul lor, urmările firești și cu toate acestea nu puteam zădărnici grupurile sporinde ale surorilor de caritate, care se ofereau să mîngîe, să ajute, să vegheze la căpătîiul bolnavilor, numai însă... din spitalul „Notre Dames".

Intr'o seară plumburie și grea, după ce răniții adormiră sub vraja versurilor clocotitoare cu care i-a alintat Marioara Ventura, tînărul locotenent

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista.transilvania.ro/mdrr1901-1932

Raymond d'Aurgeval, conduse o splendidă soră de caritate în coridorul întunecat și care răspundeà în ecou lugubru, pașilor pe dale. Ea se împotriveà blînd dar și mai blînd locotenentul o înghesuì într'un colț neumblat. Pe o treaptă albă ca și șorțul ei, Raymond o întinse pe jos și despărțindu-i pletele în cîrlionți, o sărută cu furia pătimașe a sîngelui său normand. Ea se înțepenì cu brațele agățate în jurul gîtului său.

... Și încă cîteva picături roșii se alăturară la cruciulița înfiptă pe fășla albă, care îi învelise capul, dar care acum zăceà deoparte.

Raymond scoborî grăbit scările și ajunse în stradă, tușì puternic, cu mulțumirea omului săturat. La o răspîntie acostă două domnișoare, care întorseseră curicase capul după el. Se oferì să le conducă și le întreținù tot timpul drumului cu vorbe în echivocuri, foarte meșter în arta care îl distinsese încă pirn saloanele ca și tavernele Parisului.

La casa cu cîteva trepte, unde fetele se opriră, Raymond se arătă foarte nenorocit că nu ședeau mai departe pentru a mai fi prelungit „prilejul rar" de a le cunoaște. Sărută mîinele într'o plecăciune care îi asigură isbînda și se depărtă. La cotitura străzii întoarse capul : nu se înșelase, fetele rămăseseră tot acolo urmărindu-l cu privirea. Raymond își apropie degetul de buze și schiță o sărutare în vînt. Apoi grăbì pasul căci își amintì că poftise o altă pradă la el acasă pentru seara aceea și desigur îl așteptà.

Toată noaptea Ada se svîrcoleà în pat și nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

puteà să doarmă din pricina rîsetelor sgomotoase şi ciocnirile de pahare, pătrunzînd prin peretele subţire !, care despărţeà odaia ei de camera vecină. Intr'un tîrziu sgomotele încetară, doar în răstimpuri măsurate, suspine ascuţite înjunghiau tăcerea. . .

Uşurinţa, îndemînarea, precizia şi însfîrşit mrejele multiple cari hărăziau lui Raymond d'Aurgeval nenumăratele şi variatele sale prăzi, vor decurge şi se vor lămuri mai firesc dacă vom întoarce o privire scrutătoare cercetînd cîteva crîmpee din trecutul său.

Joseph d'Aurgeval porunci să se ancoreze corabia în port şi deabia puse piciorul pe ţărm, cînd observă apropiindu-se în fugă un bătrîn marinar al Dieppului.

— Ce ţi-i graba moş Norant?

— Tocmai pe dumneavoastră vă căutam. Ştie domnul d'Aurgeval că doamna i-a născut un fiu?

Joseph d'Aurgeval. cu toată mîndria care-l ţineà întotdeauna înţepat, nu se putù stăpîni să nu îmbrăţişeze pe bătrînul pescar, care îi aduse vestea, pe cît de neaşteptate pe atît de îmbucurătoare. Apoi se repezì spre casă.

Incă din colţul străzii auzì sgomote de veselie şi recunoscù glasul surorei sale, care venise tocmai dela Rouen ca să ieà parte la evenimentul pe care familia d'Aurgeval îl aşteptà de douisprezece ani, din ce în ce cu mai puţină nădejde. Şi atît de mare erà bucuria domnului d'Aurgeval, că uità să tri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mită socoteala călătoriei sale tovarășului său, contele de Thiebauld la Neufchâtel-en-Bray. Cu toate acestea contele cu venerabila sa soție sosiră a treia zi, căci noutatea aceasta nu se puteà să nu străbată regiunea unde familia d'Aurgeval erà așa de bine cunoscută și primiră să fie nașii lui Raymond. Intorși la Neufchâtel, contele și contesa se întorceau în a trimite cadouri finului lor și făceau aceasta cu toată dragostea pe care le-o reaminteà fetița pierdută încă la vîrsta de șase ani. Mătușa lui Raymond, văduva de Gousalve, deasemenea veneà foarte des să-l vadă deși dela Rouen drumul erà destul de lung și obositor pentru bătrînețele ei. Intr'un cuvînt micul Raymond dela vîrsta la care începeà să înțeleagă nu se vedeà decît răsfățat din toate părțile și-și trecù copilăria rătăcind și strengărind pe stîncile țărmului, unde întîlneà adesea familiile celor ce veneau la Dieppe — vara renumită stațiune balneară — să-și tîrîe corpurile osoase pe străzile încălzite de un soare dulce, iar seara să soarbă aerul răcăros pe care îl schimbà neîntrerupt fluxul și refluxul mării.

Tot acolo însă cunoscù prea de timpuriu moravurile desfrînate ale acelora care veneau să-și cheltuiască prisosul fără fund în tovărășia femeilor de petrecere și, peste puțin, cu curiozitatea specifică copiilor pătrunsese misterele de care ai săi căutau să-l îndepărteze cît mai mult.

Il vedem astfel la douisprezece ani, după ce pîndise o după amiază întreagă ca părinții să adoarmă după obiceiu, scotocind un cufăr cu biju-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

terii din care își umplù buzunarele ca să se strecoare binișor pe ușe și să intre peste cinci minute într'o cameră luxoasă de hotel unde fu primit în îmbrățișări pătimașe.

In aceeaș seară o barcă cu motor depărtà de mal pe cei doi fugari.

Șase ore corabia întruntă valurile repezi ale Pasului de Calais și ajunse înainte de zori la Newhaven pe țărmul Englez. De acolo trecù mai departe la Brighton, unde nădăjduià să poată împrumutà orice sume, în numele tatălui său, dela marii industriași cu cari erà în legături comerciale domnul d'Aurgeval.

Intr'adevăr, directorul unei case mari de schimb, domnul Smithwer, îi puse la dispoziție suma cerută și îl poftì pentru a doua zi la masă împreună cu însoțitoarea sa pe care o luà drept mătușă. Raymond în urma unui ghiont semnificativ, primit sub brațul stîng din partea aceleia care organizase toată fuga, se scuză că sunt nevoiți să plece încă a doua zi disdedimineață la Londra, unde trebuiau să ajungă neapărat înainte de cină.

Adevărul e că, cum au eșit din biuroul domnului Smithwer se și îndreptară spre gară ca să mai prindă expresul de 6 și 20 pînăla plecarea căruia nu mai aveau decît vreun sfert de ceas.

Inchiși singurei într'un compartiment, Raymond plătì fiecare sărut în parte cu o bijuterie sau o bancnotă, ceeace îl aduse la Londra numai cu cîțiva ludovici. Dar și acești din urmă bani fură storși cu prilejul unei preumblări în landou pe malurile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tamisei, în timp ce tovarășa sa îi arătà valurile pe alocuri negre, în care s'ar aruncà dacă el ar părăsi-o. Bietul Raymond nu mai avù nici cu ce să plătească masa de seară, iar ea îi tot repetà că cele dăruite nu se mai înapoiază, așa că, trebuià să caute la vreo nouă bancă poate va isbutì să capete ceva.

Raymond ascultă, dar la toate plecăciunile sale, într'o zi de colindătură i se răspunsese că banca nu erà în relații cu acel oarecare d'Aurgeval.

Spre seară, flămînd și obosit, dădù o telegramă acasă.

Niciodată telegrafistul care a predat vestea lui Raymond în casa d'Aurgevalilor n'a fost mai asaltat de mulțumiri. Indată bătrînii începură să se certe care să plece să aducă fiul și sfîrșiră prin a se îmbarcà amîndoi. Nici măcar să-l dojenească părintește n'a putut bunul Joseph, căci nevastă-sa se și repezì să-l îmbrățișeze udîndu-l de lacrămi.

Locuitorii Dieppului salutară a treia zi intrarea triumfală a micului erou, a cărui pățanie se răspîndise curînd ca în toate orășelele de provincie, unde femeile care croșetează lîngă fereastră sau pe prispa casei, par a fi convinse că ar amuțì dacă nu vor clevetì într'una, nelăsînd să scape o clipă fără a mai scornì clopoței noui, care să mărească ori să asigure chiar efectul intrigei.

Și n'a trecut încă două zile și pastorul la care Raymond se duceà să învețe latinește, venì să se plîngă că nu poate continuà lecțiunile de cînd a surprins pe micul Raymond într'un tufiș cu ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

poată-sa, jucîndu-se așa fel cum haină de preot încă n'a văzut. Drept răspuns părinții se grăbiră să împacheteze cîteva geamantane și conduseră încă în aceeași zi pe Raymond la Rouen unde fù primit la un colegiu.

In fiecare Duminecă dimineața mătușe-sa veneà cu trăsura să-l iee la dînsa ca să-și petreacă sărbătoare mai plăcută. Intr'o după amiazi, doamna de Gousalne plecă la vizite, iar Raymond rămase singur să citească. Deschise „Decameronul" pe care și-l procurase în ascuns și pe care nu-l puteà citì la liceu, unde pedagogii erau foarte vigilenți, dar îndată cartea îi scăpă din mîini : sună servitoarea să-i aducă un pahar cu apă. In timp ce servitoarea se întorceà aplecîndu-se să așeze tablaua pe masă, Raymond zăvorî ușa și trîntì țărăncuța speriată pe canapea.

Mătușe-sa află mai tîrziu, cînd țărăncuța se aplecă cu greu să spele podeaua și se îngrășase bănuitor, de patima neastîmpărată a nepotului, iar părinții primiră la sfîrșitul anului școlar o înștiințare din partea colegiului prin care directorul făceà cunoscut că în urma cărților oprite și moravurilor pe care Raymond le introduceà în liceu, conferința profesorilor a hotărît să nu mai fie primit anul următor, deși situația matriculei îl menționà printre cei mai buni elevi.

Vacanța și-o petreceà Raymond din nou la Dieppe, une vom mai trece cu vederea multe. Să ne apropiem de anii următori pe care îi petrece la trei co-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniaro/mdrr1901-1932

legi din Paris, unde Raymond nu putù decît să-şi întregească practica pătimaşă.

Să-l luăm de pildă din ziua în care trebuia să-şi depuie ultima disertaţie de bacalaureat, cînd părinţii, care veniseră special, îl aşteptau nerăbdători în sala luxoasă a unui hotel de pe marele bulevarde şi-i pregătiseră chiar un mic banchet, pe cînd el scoborà vesel de succes scările liceului însoţit de cîţiva colegi cu care se îndreptă să culeagă pe bulevard des Italiens, tovarăşele de petrecanie. Le găseşte uşor şi curînd şi intră la întîmplare în subsolul cabaretului „Néant".

Deşi s'ar părea că felul său uşuratec sau chiar furtunatec l-a împiedicat să se intereseze mai adînc în chestiunile de artă, totuşi Raymond erà un cald adorator a tot ce-i strein, exotic. Deaceea rîse cu poftă de halatele funebre ale cioclilor care serveau pe mese de sicrie, la lumini palide de lumînări, murmurînd versete sfinte prin hohotele isterice şi ciocniturile cupelor de vin spumos. Varieteul imità ca construcţie un vast cavou şi, pentru că, cu cît noaptea înaintà mai mult se anunţau numere din ce în ce mai macabre, Raymond uità de nerăbdarea şi neliniştea cu care erà aşteptat acasă.

Fetele, care îl întovărăşeau, înfricoşate oarecum, cerură să schimbe localul. Raymond trecù de astădată într'o tavernă mai sgomotoasă, străjuită de paturi şi sofale poftitoare, în locul scheletelor şi cadavrelor de ceară, pe care ochii însetaţi ai vizitatorilor căzeau în toate părţile la „Néant".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi cheful continuă pe paturile de care se traseră mesele abundente, ceeace dădù loc unui coleg, îndrăgostit de antichitate, să facă observaţia că priveliştea aduce cu ospeţele lui Neron. Şi, fideli tradiţiei romane. Raymond adormì înlănţuit de trupul desgolit al femeei, colegii lunecară sub mese, altora capul le recăzù pe faţa de marmoră încărcată de butelii.

Alături, beţia erà încă în toiu, sticlele se rostogoleau împroşcînd ţăndări, şampania gîlgîià în gîtlejuri răguşite, mişcările leneşe zguduite de poftele aţîţate scîrţîiaù paturile sub ploaia de ţipete murdare şi sudălmi.

Şi toată noaptea ceia, la o fereastră din catul al doilea al marelui hotel depe bulevardul Montmartre, doamna d'Aurgeval îşi storceà ochii să pătrundă întunericul, doar, doar îşi va zări fiul, de a cărui isbîndire la examen începuse să se îndoiască şi, nu odată, îi stăfulgeră prin minte gîndul că s'ar fi putut sinucide.

La idea aceasta tot corpul bătrînei se cutremurà şi întorceà brusc capul dela fereastră ca să urmărească cu privirea aiurită paşii nervoşi ai lui Joseph, ocolind camera, în mijlocul căreia masa, încărcată cu bunătăţi felurite, rămase neatinsă.

A doua zi, cînd părinţii scoborau grăbiţi să-l caute, o trăsură oprì în stradă, din care prietenii luară jos pe Raymond. Cum să încerce măcar să-l certe, cînd bucuria de a-l revedeà îi amuţise pînă într'atît că nu puteau decît să-l mîngîe.

Puţin slăbit şi palid, mamă-sa îl rugà să rămîe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toată ziua în pat. Raymond făgăduì, iar părinții plecară în oraș să-i aducă fel de fel de cadouri, căci hotărîseră să plece în aceeaș seară la Rouen, unde doamna de Gousalne erà bolnavă rău.

Deabia se desbrăcase și întinzîndu-se în pat, zărì pe jos o carte de invitație, care-i scăpă din buzunar și prin care erà poftit la serata doamnei de Vallendry. Își mai amintì că făgăduise să ia prînzul la domnișoara de Pally pe care trebuià să o conducă la serată. Sărì în sus ca pe un resort și trăgîndu-și hainele în grabă scoborî, mai mult alergînd, la coifeurul din colț. Acolo găsì un coleg a cărui istorisire îl interesà prea mult pentru a nu-l întovărăși la cafenea ca să asculte continuarea. La ultima sorbitură de ceașcă, orologiul de peste drum bătù ora, care nu-i mai lăsà decît timpul să ieà o trăsură pentru a ajunge corect la domnișoara Pally.

Un deget micuț, al domnișoarei, plecînd amenințător spre năsuciorul fin și ridicat obrasnic îl hotărî curînd să cedeze stăruințelor dulci de a prelungì prînzul pînă la five-o-clock.

O discuție înfierbîntată îl apropie pe Raymond de trei dudui „delicioase" (acesta erà termenul intim, între prietenii săi, în care sintetizà tot cei mai drăguț și mai rar de gustat), care ocupaseră balansoarul și jumătate de sofà, într'un colțișor mai depărtat, pentru a se puteà rătoì mai în voie asupra unui principiu cavaleresc. Fù numit arbitru și se lăsă într'un jilț ca să asculte opiniile fiecăreia.

Domnișoara Tamary, în legănări ușoare, cu capul dat pe spate și cu privirea îndepărtată, visătoare,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

începù rar să povestească cazul tînărului marchiz de Saint-Vaugnat, ambasador la Varșovia, care lipsind doui ani deacasă își uită logodnica și se căsătorește acolo cu o poloneză.

— Găsești această faptă tot atît de condamnabilă ca și prietenele mele? Nu crezi că a făcut tot ce poate fi mai nimerit? adăugă ea.

— Dar e îngrozitor ce spui! Ce se va face acum biata fată? săriră cele două surori Duverdray de pe sofa.

— Se va căsători și dînsa! replică foarte simplu întîia.

— Dar cuvîntul dat, draga mea?

— Ei, cuvîntul, făgăduința, se spulberă ca vorbele.

— Atunci ar fi putut și dînsa să-și uite cuvîntul, să nu-l mai respecte, să treacă peste făgăduință și să-l schimbe.

— Firește.

— De ce n'a făcut-o?

— Asta-i! — începù să rîză întîia, oprindu-se din legănat. — Pentru că n'a găsit altul care să-i placă mai mult.

La aceste din urmă vorbe toți amuțiră și Raymond găsi tăcerea sa supărătoare și se sili să intervină și el cu ceva:

— Și dacă ar fi găsit unul care să întreacă farmecele celui plecat?

— Da, da, atunci? săriră din nou indignatele domnișoare Duverdray.

— L-ar fi luat, trebuià să-l iee! El dacă s'a sim-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţit singur, înstrăinat, departe, a ales fără preget pe aceea care desigur întruneşte tot ce-i lipseà, care-l mulţumeşte pe deplin. Ei îi rămîn aceleaşi. Facă ce-o ştì, ce-o vrea ! Nu sîntem însă noi aceia care trebue să ne îngrijim de dînsa, cum nu e nimeni altul afară de însăşi ea.

Cu aceste cuvinte domnişoara Tamary tăie discuţiunea survenită cu prilejul rupturei de logodnă a ambasadorului Varşoviei şi trecù la întîmplări pe care Raymond nu le mai auzeà însă, dus pe gînduri de tema expusă de îndrăsneaţa dudue din faţa sa.

Raymond leagă această problemă cu cele ce-şi aminteà, că îi dăduse a înţelege mătuşa sa bolnavă — şi a cărei ultime veşti o arătau destul de grav — într'o seară la Rouen, cînd îi cerù să făgăduiască că terminîndu-şi studiile se va căsătorì cu o verişoară, rudă mai departe, pe care doamna de Gousalne o protejà, încredinţîndu-l că astfel îi va trece lui moştenire întinsele domenii şi fermele pe care le posedà lîngă Yvetot şi Lanvièrre.

Tînărul nostru nu se trezì decît în trăsura care duceà la serată, cînd domnişoara Pally, care şedeà alături îi şoptì cu oarecare sfială :

— Trebuie să mă ierţi, dar e de datoria mea să-ţi amintesc că e trecută ora de plecare a părinţilor tăi.

Raymond tresărì surprins, neplăcut, mai încearcă să se uite la ceas, par'că ar fi voit să se încredinţeze de ceva cu neputinţă şi recăzù gînditor.

Sus, în sala scînteind orbitor de policandre, fură

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

întîmpinați de tînăra și zîmbitoarea doamnă baroană de Vallendry, apoi conduși prin împestrițarea strigătoare a rochiilor de bal subțiri, gazoase și întrecîndu-se care de care să desvăluiască mai mult din farmecele intime ale corpurilor lor rotunjite cu grijă și eleganță de corsage.

Cunoaștem îndeajuns pe Raymond, pentru a nu mai stărui că aceasta era tot ce puteà fi mai atrăgător pentru el. Mai regăsì acolo cîteva cunoștințe, se distră, rîse de mai multe ori cu poftă, dansă, bău, poate prea mult chiar, apoi întîlnì pe domnișoara Tamary pe care o cunoscuse la fiwe-o-clockul domnișoarei Pally în balansoir, tot atît de predispusă și acum la observații libere și care nu înceta să-și bată joc de franjurii de mărgele, care acopereau brațele conițelor mai mult ca să le descopere.

Raymond era atît de ocupat de tovărășia acestei dudui îndrăsnețe încît primì cu o bucurie prefăcută invitația la dans a unei conițe, care tocmai se aporpiase să-l răpească din spiritele aceleia, care cu cîteva ore înainte, îl îngîndurase atît.

Intre timp domnul de Vallendry trecù să-și ieà rămas bun, mulțumind fiecăruia în parte că venise să asiste la serata dată în onoarea plecării sale în Indii, unde erà trimes cu importante însărcinări politice.

Petrecerea și dansul continuară, iar Raymond se îndreptă să caute simpatica interlocutoare.

— A trecut în seră, — îi arătă amicul său Dufresne.

Raymond grăbì spre camerile laterale, trecù un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

coridor și neștiind pe unde s'o mai apuce, deschise o ușă la întîmplare. La o lampă mică roșie, de pat, zări pe doamna de Vallendry aplecată peste măsuța de noapte.

— Mă iertați, — îndrugă Raymond — voiam să ajung în seră.

— Nu face nimic domnule d'Aurgeval, a-ți nimerit bine, veniți dacă sunteți așa de bun, să-mi prindeți franjul acesta, căci s'au desfăcut mărgelele. S'a prins de un nasture al domnului Audiffred la vals și acum se destramă. Incercați să-l înodați, mai sus așa.

Doamna de Vallendry puse piciorul pe un scăunel scund și rochia gazoasă se strînse la spate, conturînd perfect șoldurile ispititoare. Raymond, care se pricepeà foarte puțin la aceste mesteșuguri femeești, se necăjià mult. Degetele sale nervoase care nu isbuteau să închee legătura, gîdilau pulpa doamnei de Vallendry și, la un moment dat, se sprijini pe umărul tînărului. Apoi capu-i se lăsă deasemeni, astfel, încît buclele părului ei obrasnic atingeau în tremurare tîmplele lui Raymond.

— Lăsați, ajunge, — murmură doamna de Vallendry, în timp ce Raymond se ridică observînd ochii ei strălucind, roșii de atîtarea patimei. Brațul cu mărgelele resfirate înconjură gîtul puternic al lui Raymond și, amîndoi se rostogoliră între pernele moi și poftitoare.

Cîteva acorduri pătrundeau din marea sală de bal.

Raymond uită de toate și se înecă în carnea albă catifelată, umedă și fierbinte a gazdei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Peste puțin reintră în sală, se avîntă la dans, fură într'un vîrtej dansatoarele și apoi tot atît de furtunos se repezi, scoborînd cîte două, treptele hotelului de Vallendry.

Intră în prima tavernă care-i eși în cale și, cu paharul golit, capul plecat în palme :

Sughițuri . . .

Spasmuri . . ,

Visa . . .

Ăsta era Raymond.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

IX.

— Une allumette, Pierre ! — strigă Raymond, numai în pantaloni și cu cămașa desfăcută în jurul gîtului, apărînd în cadrul ușei, dar în aceeași clipă zări ești din camera vecină pe Ada, care îndesà pălăria lui Nicușor, pentru a plecà cu Gheorghe în oraș. Raymond salută, înclinîndu-se și murmură o scuză pentru ținuta sa prea puțin potrivită. Ada răspunse zîmbind și fugi înapoi în odaie, pe cînd Pierre se întorceà să aprindă un chibrit pentru țigareta stăpînului său..

La ora prînzului Ada scoborà scările hotelului, tot atunci un ofițer superior rus întrebă un chelner de camera pe care o ocupă locotenentul doctor Raymond d'Aurgeval. Chelnerul arătă și prințul Olducovschi urcă spre aripa din dreapta. Ada își închipuì îndată că doctorul d'Aurgeval nu puteà fi decît acela care, în aceeaș dimineață, o salutase atît de grațios.

La masă Nicușor îndepărtă farfuria cu supă și pretextă că nu prea are poftă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Eu știu de ce nu vrea să mănînce, mămiţico! sări Lucica zîmbind șiret.

— De ce?

— Păi tocmai asta nu pot să-ți spun nici eu,

— Ba spune, spune, mămiţichei tale trebuie întotdeauna să-i spui totul.

— Așa? Ei bine, pentru că vrea să-și lase loc pentru prăjiturile pe care ni le-ai făgăduit pe după amiază.

— Mănîncă Nicușor, pînă atunci mai flămînzești odată, căci eu v'am mai promis să vă plimb întîiu cu sania și asta face poftă de mîncare.

Strengăriţa de Lucica l-a înţeles bine pe frăţiorul ei, căci îndată acesta din urmă își reluă supa. Restul mesei tot așa întrerupt des de glumele drăgălașe ale copiilor, care mai destrămau norii prinși de fruntea îngîndurată a Adei, ce nu primise de foarte multă vreme nici o știre dela bărbatul său. Apoi trecură sus să se îmbrace de eșire.

Din cînd în cînd rîsete și exclamaţii străbăteau din odaia alăturată. Dintr'o curiozitate, care caracterizează în parte firea femeească, Ada trase cu urechea la vorbele ce porneau din odaia francezului,

— C'est charmante moncher!

— Mais...

— Vous la verez..

— On ne trouve... assez... delicieuse!

Ada nu puteà ști despre cine vorbeà d'Aurgeval cu atîta înfierbîntare și avù o mică tresărire de desgust. Cu toate acestea sclipirea unui gînd o străbătù

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-193

și o vedem îndată înroșindu-se, căci în aceeaș clipă se auzì:

— Ce matin...

Dimineața? gîndì Ada și strînse repede bonețica Lucicăi ca să plece.

Jos, în stradă, o învălmășală de femei, misiți, tineri, ofițeri reprezentînd toate armele aliate, copii, vînzători de ziare strigînd ultimele știri ale edițiilor de seară, în sfîrșit o lume, forfotind, sbătîndu-se pe trotuarele înțesate, care căută, căută, toți căutau. Și aci, ușor deosebim două categorii, care deși se împleteau în aceeași înfrigurare, ținta lor se ciocneà cum se ciocneau în mers. Ce căutau unii? Incotro și cine îi mînà zgribuliți și goi, cu fețele osoase crispate de o nevoie care nu rabdă?

Și ce căutau ceilalți îmblăniți, roșii, zîmbitori, ațintnînd calea femeilor împodobite?

Și în timp ce din restaurantele strălucitoare țîșneau veselia, prisosul, desfrînarea, cei umili, slabi, lihniți și înghețați își umpleau nările să prindă în treacăt mirosul bucatelor alese, care gîdilà crud foamea neastîmpărată.

... Și, deasupra tuturor, fulgii albi pogorau alene, calm și filosofic, înțolind în aceeași nesfîrșită mantie nepăsătoare, toți și totul.

Sania perindă în fața copiilor, prin împăienjenirea fulgilor de zăpadă, vitrinele sclipitoare de jucării și bunătăți. Ada, cu ochii pierduți în depărtările albe, cînd sania o cotise din Lăpușneanu în lunga

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și dreapta stradă Carol, gîndeà. La ce, nu știà nici dînsa. Dar ce plăcut și ce bine e să visezi înfășurată în pături călduroase, cînd sania te poartă într'un sbor nesimțit prin valurile de zăpadă, să visezi așa, în neștire, la vremurile copilăriei depărtate, la iluziile a căror îndeplinire o mai nădăjduiești, la toate, numai la ce este nu.

— Aicea șade regina, mămițico?

Ada întoarse capul spre clădirea albă și vastă a fostului comandament al Corpului IV, răspunse un „da" plictisit și continuă să viseze mai departe.

... Citise de mult într'un roman rusesc despre o săniuță, care spintecà stepele mohorîte și întinse peste albul zărilor, cu doui îndrăgostiți, afundați într'însa, ce aruncau priviri înfricoșate nopței palide și nețărmurite, nopțile acelea de albeață tristă și copleșitoare, așa cum numai în adîncul Rusiei se întîlnesc. Din cînd în cînd vuetul prelung, perdut în văi necunoscute, al haitei de lupi, înjunghià tăcerea și tresăreà visarea îndrăgostiților într'o îmbrățișare duioasă și fierbinte, țesută din patima necuprinsă a celor ce se răpeau din nimicnicia lumei, să se înece singuri, solitari, în sihăstria nebănuit de bogată a naturei sălbatice...

Scîncetul unui cîine, lovit de copita calului, îi readuse senzația haitelor din stepe și srînse brusc copii la sîn. Ah, credeà că altcineva șade alături de dînsa, în călătoria îndepărtată, pe care o visase. Trezită, Ada porunci să întoarcă sania, căci tocmai ajunseseră în dreptul grădinei Copou, care își arătà crud goliciunea codrului pustiu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La Tufli oprì ca să scoboare pe jos strada Lăpușneanu, în acele ore de plimbare pe trotuarele revărsînd atîta lume pestriță și interesantă. O bucată de drum Ada se muncì să-și strecoare copii prin mulțimea înghesuită și îndură ochirile obrasnice ale șirurilor care nu făceau turul străzii Lăpușneanu' decît pentru această distracție care, le procură apoi în cercul prietenilor atîtea subiecte lăudăroase de aventuri și glume.

Un domn o salută. Ada întoarse capul, căci i se părù a recunoaște un ploeștean. Intr'adevăr, Jean Stamatopol, care observase aceasta se apropie și se oprì s'o conducă. Ada primì cu bucurie, căci credeà că însoțită de un bărbat va fi la adăpostul apropourilor îndrăsneţe a tinerilor care roiau pe stradă. Copii se luaseră de mînă și mergeau înainte. Stamatopol cuprinse brațul Adei și întrebă de situația ei la Iași, cum o duce cu alimentele, care alcătuise zilnic problema pentru a doua zi. Ada se plînse de greutatea cu care și-le procură și recunoscù că dacă totuși capătă cîte odată ceva, aceasta se întîmplă numai mulțumită lui Gheorghe ordonanța ei atît de credincioasă. La vorbele Adei, Stamatopol se grăbià să se arate foarte îngrijat și o compătimì de cele ce se plîngeà. O încredință apoi, că cu cît îi va stà în putință va căutà să-i ajute să-și procure de toate, arătă chiar cîteva bonuri care, ziceà el, sunt însă deacum făgăduite așa că regretă a nu puteà să i le ofere pe loc.

Ada nu încetà să se mire de neobicinuita amabilitate și îngrijorare pe care i-o arătà Stamatopol.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pricepù însă curînd, căci își simți deodată brațul strîns puternic și răsuflarea lui agitată și dogoritoare :

— Ada, — tu vezi ce nehotărîte sunt vremurile și noi prin ele nu suntem decît bieți oameni. Se poate ca căpitanul Prisăceanu...

Ada se smulse sălbatecă din brațul lui Stamatopol, pe cînd el, înțelegînd gafa pe care o făcù, se apropie din nou schimbînd vorba :

— Am găsit la o familie niște ghetuțe care nu vin aceluia pentru care au fost cumpărate și cred că s'ar potrivì lui Nicușor. Ce zici să ți le aduc să le încercî băețașului?

Adusă din nou pe tărîmul nevoilor Ada, — se dădù să asculte mai bine căci niciodată Stamatopol nu nimerise mai bine ca acun. Ghetele băețașului s'au cam ros și lăsau să se întrevadă într'un colț ciorapul, iar cît despre piele și talpă, nici nu se puteà vorbì atunci, atît erà de rare.

— Și ce formă au?

— Dar pentru ce mă întrebi asta?

— Pentru că dacă nu vor fi bune pentru Nicușor, poate să-i vie Lucicăi.

— A, da, se poate, se poate.

— Atunci, Ada, să trecem la mine, că nu-i departe, și cît n'aș da să te văd mai deaproape, să mă înec în privirea ta adîncă, să-ți resfir părul tău ondulat ca valurile, să ne încălzim, pentru că, vezi tu Ada, ți-am mai spus-o, nu suntem decît oameni și simțim o lipsă vajnică care ne roade și ne zvîrcolește în nopțile as'ea lungi în patul rece și...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu mai îmi trebue nimic, du-te, am de toate lasă-mă,cum . . . — și ultimele-i vorbe se pierdură în gălăgia străzei.

Ada trase înăuntru copii la Funiak. In cofetărie, prin aburează și fumul țigărilor, Ada deabea deosebì o măsuță mai retrasă, unde căzù să-și astîmpere enervarea.

Chelnerul așteptă mult în fața ei și trebul să repete de cîteva ori ce dorește.

— Nu, nu, nu ! răspunse repede Ada, apoi văzînd greșala se roșì și cerù trei ceaiuri cu prăjituri. Copii mîncau cu poftă, iar ea mestecà rar ceaiul cu linguriţa. Peste un timp se aplecă să guste. In acelaș moment, Raymond se închină și întrebă dacă i se îngădue să ocupe un colțișor de masă, de oarece nu se mai găseà nici un loc în cofetărie. Ada încuviinţă, iar Raymond își trase un scaun. Apoi i se aduse un ceai și o farfurie cu prăjituri, după cum ceruse, numai cu cremă.

— Mămiţico, dar noi n'am avut dintr'astea — spuse Lucica, arătînd farfuria proaspăt adusă.

Pînă ce Ada să-i facă vreun semn, Raymond îi întinse prăjiturile și rugă zîmbind pe Ada să-i deà voe să ofere copiilor ceeace le face plăcere lor cît și lui. Copii înșfăcară prăjiturile și aruncau ochiade francezului, în timp ce el îndemnà să mai ieà.

Raymond gustă ceaiul și cerù să i se aducă o porţie de zahăr pe care o turnă în pahar.

— Mămiţico, da' dulce îi mai place franţuzului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ăsta. Vai, și încă pe vremea asta cînd nu se găsește !

Ada începù să rîdă și dojenì blînd fetița să înceteze cu osbervațiile. Raymond deși nu înțelegeà deloc romînește, pricepù că despre el vorbise fetița și-i întinse din nou farfuria cu prăjituri.

— O nu, domnule, fetița n'a mai cerut prăjituri — zise Ada îndepărtînd înapoi farfuria.

— De ce o iei mămițico, că noi mai putem mîncà, — întrerupse Lucica îndreptîndu-și ochii întrebători spre Raymond, care rugà din nou să-i lase să mănînce.

— Dar n'au cerut aceasta, înainte, domnule, fetița spuneà că întrebuințați prea mult zahăr „vai, și pe vremea asta cînd nu se găsește !" — răspunse Ada, traducînd fraza fetiței cu gestul speriat cu care o întovărășise și Lucica.

Raymond surîse și se apropie să mîngîe fetița.

— Ce drăguță e ! îngînă el.

In tot timpul acesta un domn îmbrînceà nervos lumea ca să poată trece în sus și în jos prin dreptul marelui geam al cofetăriei, de unde țintea cu ochii sticloși pe Ada, răspunzînd zîmbitoare ofițerului francez. Stamatopol se oprì, scrîșnì din dinți, apoi se repezì amestecîndu-se în mulțime.

După cîteva momente de tăcere, Raymond avù o mișcare, bine prefăcută, de uimire :

— Dacă nu mă înșel, recunosc în dumneavoastră pe doamna care locuește o cameră vecină cu a mea, la hotel Traian.

— Da domnule. v'am zărit azi dimineață. . .

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ah, da, iertați doamnă. Patima care o nutresc țigărei m'a adus ca să apar, foarte puțin potrivit, pe ușe, ca să cer ordonanței să-mi aprinză un chibrit. Vă rog, de o mie de ori, să mă iertați, căci, vedeți doamna mea, țigarea îmi astîmpără adesea dorul năvalnic de patrie, nostalgia prietenilor, lipsa mîngîerilor părintești, depărtarea, și...

— O domnule, cît sunt de sfîșietoare toate acestea și cît de bine se potrivesc cu cele ce sufer și eu ! — întrerupse Ada, mișcată de vorbele simțite ale lui Raymond.

— Cred, doamnă, că înțeleg să vă compătimesc cum desigur o faceți și dumneavoastră.

— Intr'adevăr, e greu, îngrozitor de apăsător acest exil pe care ni-l impune împrejurările.

— Ah, nu pot să vă mulțumesc, doamnă, așa, cum simte sufletul meu fericit de prilejul de a vă cunoaște. Cum ne aseamănă aceeași durere ! șopti Raymond, ridicîndu-se să învăluiască blana în jurul gîtului Adei.

Eșiră. Se înoptase.

Ada, luă mîna lui Nicușor, iar Raymond pe a Lucicăi. Incet, tăcuți, cotiră strada Lăpușneanu în Piața Unirei și urcară treptele hotelului. La ușa Adei, Raymond sărută mînuța fetiței, plecă capul urînd înduioșător noapte bună și se îndreptă spre camera sa.

— Sărut mîna coniță, — zise Gheorghe, intrînd a doua zi dimineața și aducînd tableaua cu cestile de cafea — cum să spun, s'au isprăvit cutiile, co-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

niță, și aia cu boabe și aia măcinată. Adică mai e ceva pe fund, dar nu mai ajunge decît pentru o ceșcuță. Vai, coniță, nu vă mîhniți așa, că și mie tare greu mi-a mai venit să vă spun, da trebuia, că iacă, n'avem pentru diseară. . .

— Și ce ne facem noi acum, Gheorghe? murmură Ada, pe un ton sfîrșit, lăsîndu-se pe scaun trădînd că pricepuse că aceasta nu erà decît preludiul tuturor proviziilor, îngrijite cu atîta trudă, și care se goleau fără nădejde de a mai fi înlocuite.

— Vedeți, coniță, am fost eu de am colindat toate băcăniile, dar nu prea se găsește. Ba, unul mi-a făgăduit că-mi aduce un kilogram încă eri, dar n'a venit și se vede treaba că n'avea, că altminteri îmi aduceà, îmi aduceà, coniță că și eu l-am scăpat de o nevoe zilele trecute.

Ada, nu mai răspunse nimic ci priveà în gol: Nu vor întîrzia să se isprăvească și celelalte și apoi . . . gîndeà ea.

Gheorghe sculase pe Nicușor și-i ajută să se îmbrace. Apoi trecù la Lucica, dar tresărì și se dădù înapoi: Fața fetiței erà roșie și asudată cum n'o mai văzuse, iar ochii-i sclipeau blînd dar aiuriți. Gheorghe nu știà ce să facă: Dacă va împărtăși îngrijorarea sa și Ada, ea se va înspăimîntà și n'ar fi voit să-i mai facă atîta rău după ce fusese. nevoit să-i spue cum se isprăvesc cele ale gurii. Se apropie de fetiță, o mîngîe și întreabă încetișor ce o doare.

— Să-ți aducă Gheorghe cafeluța aicea? mai șoptì el, dar nici de data asta nu primì nici un răspuns.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Lucica urmă să-l privească fără a înțelege nimic. Gheorghe se întoarse cu ochii rugători către stăpînă-sa.

— Hai Lucico, scoală că se răcește cafeaua! — adaogă Ada prinzînd șervetul la gâtul lui Nicușor, fără a se întoarce.

Fetița începù să tușească tare zguduind tot patul. Ada, se apropie și zărind-o înțelese de ce stăteà așa plecat ordonanța.

— Lucico, spune, ce ai, unde te doare, ai fierbințeală, vai, răspunde Lucico, ți-e rău, te roagă mămițica ta? — țipă ea aruncîndu-se pe pătișor.

Fetița speriată nu puteà scoate nici o vorbă.

— Ce ți-e Lucico, spune, te rog, ți-e cald, te doare, unde?

— Aici, mămițico, cînd tușesc, mă doare tare — îngînă fetița arătînd, cu mîna ei albă și slăbită, partea dreaptă a pieptului.

Toată noaptea Ada nu se deslipì de patul în care zăceà corpul micuț cutremurat de friguri, iar Gheorghe pregăteà neîntrerupt comprese de apă rece, bine stoarse și tăià felii de cartofi.

Micuța vorbeà în delir de vedenii și se apucà de bara de fier a patului ca să n'o fure stafiile. Ada plîngînd căutà s'o liniștească, dar Lucica se sbuciumà necontenit.

Dimineața Gheorghe și cu Nicușor se întorceau aducînd un doctor militar, bătrîn și cu favorite, care îngrozì și mai mult pe fetiță cînd se aplecă să-i pue termometrul. Doctorul Gănescu — fost pe vremuri medic de plasă — prescrise niște

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

droguri și adăugă că dacă temperatura va trece de 39 grade să fie chemat din nou.

După această vizită fetița părù a merge mai bine, mîncà cîte ceva, tusea slăbise iar tenperatura se menținea puțin peste 38 grade. Ada se plîngeà de singurătatea ei, se dojeneà că n'a luat-o și pe coana Zoie, care știà să deà toate îngrijirile bolnavilor și, deabia după amiază se aruncă pe patul de alături adormind, sfîrșită de oboseală.

Gheorghe aduse cîteva jucărele din oraș dar fetița de abia le atingeà. Atunci începù să-i povestească basmul zînei mititele, cu părul de aur, care se asemănà așa de bine cu Lucica și care o fermecase de atîtea ori, dar fetița părea că nici n'ascultă. Ba avea fierbințeală, ba îi era frig. Doctorul rechemat se arârà chiar îngrijat de temperatura care creștea numai în fiecare seară, Noaptea Ada ocupă patul lui Nicușor ca să fie mai aproape de copilă. Din cînd în cînd se aplecà să audă respirația care deveneà tot mai greoaie și căruia îi urmà o tuse seacă ce înroșcà căpușorul palid al micuței. De cîteva ori Lucica rugă să fie întoarsă pe partea cealaltă pentru că se plîngeà că suferă mai mult dacă stă culcată pe dreapta.

Ada nu mai puteà adormì atîta erà de înfricoșată de respirația din ce în ce mai scurtă a fetiței și de ochiul ei sclipind nepăsător cu care o aținteà.

Au mai trecut așa cîteva zile cu regulatele vizite ale bătrînului doctor care aduceà cu surîsul său bun liniștea Adei dar vai, nu și a copilei.

Intr'o seară Gheorghe se apropie în vîrful pi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cioarelor, iar faţa lui luă o întorsătură sălbatecă, neobicinuită. Ada îl priveà rugătoare, întrebătoare, dar Gheorghe nu răspundeà nimic şi se îndreptă şovăind într'un ungher unde începù a plînge. Ada îl urmà cu privirea şi par'că jumătate din suferinţa ei se destrămà la vederea omului acesta aşa de bun, aşa de blînd, aşa de iubitor.

Gheorghe îşi ascunse lacrămile şi se apropie din nou. De data asta întîlnì privirea Adei care oglindeà par'că toate mulţumirile cu care ar fi voit să-l copleşască. Gheorghe îngenuche lîngă patul ei şi-şi lăsă capul pe plapomă, lîngă picioarele stăpînei.

— Nu mai plîngeţi, coniţă, — murmură el cu glasul tremurat dureros — nu mai plîngeţi, că s'or întoarce vremurile frumoase, liniştite şi-om revedeà cu bine... dar ultimele vorbe ale omului sincer se pierdură într'o şoaptă neînţeleasă căci însăşi Gheorghe isbucnì într'un plîns sacadat.

Şi, în clipa ceea de noapte adîncă, sub pîlpîierile şovăinde a flăcării de ceară, ordonanţă şi stăpînă se contopiră în aceleaşi dulci amintiri şi nădejdi, care uitau visul hidos al răsboiului... refugiului... ruinei şi mizeriei...

O fâşie îngustă se avîntà pe coama dealurilor, înroşind zarea.

Lucica deşteptă pe toţi într'un acces zguduitor de tuse. Ada tresărì, îşi frecă ochii înspăimîntată şi se aplecă să acopere fetiţa. Gheorghe sărì în picioare, se uită cu privirea fugară pe Lucica aruncată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de tuse și friguri în marginele patului, și se repezì pe ușă.

Gonea pe drumul întunecat, bătù la portiță și pătrunse în odaia doctorului Gănescu. Gheorghe văzù că silința sa nu grăbeà mișcările greoaie ale moșneagului și se apucă el însuși să-i tragă pe picioare cismele și ajutându-i să se îmbrace cît mai repede.

Bătrînul Gănescu intră, mai mult împins de Gheorghe, și zărind copiliţa bîlbîi în barbă că nu se așteptase la o astfel de întorsătură. Ada nu auzise vorbele doctorului, dar le înțelese îndată cu privirea ei ascuțită de mamă.

— Ce-i de făcut doctore? — se repezì ea zmucindu-l de mîini.

Gănescu o așeză binișor pe un scaun și își trase și el unul așezîndu-se lîngă dînsa. Mișcările încete și calme ale bătrînului doctor o liniștiră puțin ca să aștepte rezultatul meditării omului științei, care își sprijinì capul plecat pe mînă.

— Să mai chemăm doamnă un chirurg să stăm de vorbă, un consult, că poate să fie caz de o operație.

Ada îl apucă de mîini și-și înfipse ochii îngroziți în privirea ștearsă a bătrînului trecut prin multe. Gheorghe, care pînă acum ascultase și văzuse toate, nu mai putù răbdà și eșì. In coridor Pierre îi dădù bună dimineaţa, dar observînd figura mîhnită a tovarășului său se apropie să-l întrebe de țipetele de astă noapte. Ochii lui Gheorghe se luminară de un gînd bun. Vrù să intre în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

camera doctorului francez dar Pierre, care nu-i cunoșteà intențiunea, îl oprì.

— Dort, dorme — îi dădù el a înțelege.

Gheorghe îl dădù ușor la o parte și atinse cu îngrijire plapoma francezului. Acesta trezit îl măsură cu privirea supărată.

Cum numai în nevoe se întîmplă, Gheorghe se făcu îndată înțeles, căci Raymond își aruncă pe umeri halatul, se strînse în cordon și intră în odaia micuței bolnave. Salută în mers și se așeză pe pat examinînd din ce în ce mai aproape fetița. Pipăi pulsul care era foarte slăbit, ascultă respirația șuierătoare, apoi ceru cartonul unde erau însemnate temperaturile și inspectă rețetele întrebuințate.

Doctorul Gânescu, care se apropiase îi mai adăugă toate deslușirile, iar Ada rezimîndu-se de spatele fotoliului își dădu capul pe spate — valurile părului ei strălucitor se scurseră la vale — respiră mult și adînc, temîndu-se să prindă o vorbă din cele ce hotărau medicii cu vocea pe jumătate.

Raymond eșì întorcîndu-se cu o trusă, în timp ce bătrînul Gănescu se apropie de Ada :

— Ingăduiți, doamnă, să băgăm în pieptul micuței, o siringă foarte, foarte subțire.

— Și apoi... apoi... operația?

— Nu se poate ști, vom vedea.

Ada își ascunse capul în palme.

Raymond care nici nu așteptase răspunsul ei, scoase din trusă un instrument lung, strălucitor. Apoi se aplecă peste pat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ada nu mai vedea nimic, se sileà numai să nu cadă jos. Deodată auzi copilul scîncind și țipînd.

— Mami.... mămițico ! și îndată după aceasta pe Gănescu zicînd :

— Gata, puiușorule nu mai plînge, s'a terminat.

Dar micuța Lucia gemea necontenit și cerea să-i vie mama.

Ada vru să se ridice, dar îi fu cu neputință să se miște. Raymond se apropie atunci și o aduse lîngà pat.

— Doamnă, vă încredințez de toate silințele mele ; o operație se impune, vorbì Raymond sprijinind-o.

— Pentru ce ? întrebă dînsa, apucîndu-l de braț, sălbatică.

— Pentru că trebue să încercăm totul, doanmă, răspunse Raymond încet, așezînd-o pe un scaun.

Bolnava pe un ton tînguitor, o rugă să nu se îndepărteze.

Iată-mă-s, sînt aici — zise Ada, lăsîndu-se în genunchi și înconjurîndu-i brațele, toată în lacrimi.

— Mi-au făcut atîta rău ! gemea Lucia.

La început Raymond susținea părerea lui Gănescu de-a se transportà copilul la spital, dar văzînd opunerile și stăruințele Adei, hotărî și pe Gănescu ca operația să se execute acasă, însărcinîndu-se el cu golirea camerei. Apoi întovărăși pe bătrînul doctor amintindu-i cîteva preparative.

Raymond rămase cîteva clipe lîngă ușe, scrutînd priveliștea înduioșătoare, care se desfășurà la pat. Nici odată încà, în cariera sa destul de bogată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de chirurg la spitalele unde își avea clinica, nu simțise atîta împreună cu aceea care avea să sufere. Dar nu era timpul să-și lămurească cauzele și prilejul cărora se datorau aceste legături sufletești și apropiindu-se încetișor, ceru scuze că trebuia să plece la serviciu. Apoi recomandă că ar fi bine să se pregătească o cafea neagră bolnavei. Ada vru să-i dea a înțelege că nu avea, dar el nu o lăsă să termine și făgăduì să se îngrijească și de aceasta.

Ada îl înfășură într'o privire umedă, îngînă o mulțumire adîncă și-i întinse mîna. Raymond o strînse fierbinte, mai aruncă o privire asupra bolnavei, se înclină și plecă.

Ada priveà și pipăià copila cu acea nețărmurită iubire maternă, care se concentrează, gata s'o soarbă, în acele puține clipe nu prea departe de moarte,

Gheorghe și Nicușor se țineau deoparte, încremeniți, urmărind cu privirele pierdute, într'o tăcere religioasă, scîncetele bolnavei și sfășierile deznădăjduite ale mamei.

După amează Raynond revenì și începu pregătirile, poruncind lui Pierre să scoată toate mobilele, iar pe Gheorghe îl puse să ridice covoarele și să spele pe jos. Apoi aduse o pătură călduroasă învăluì bine bolnava, trase el însăși patul lîngă sobă și deschise larg ferestrele.

Ada urmăreà toate mișcările de desmobilare cu o durere neînțeleasă si din cînd în cînd, privirea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și se oprea pe Raymond acoperindu-l cu toată admirația de care era în stare.

Noaptea îi aduse un scăunel, pentrucă Ada ținea ca ea singură să vegheze.

Doctorul Gănescu sosì dimineața exact la ora fixată și intră întîi la Raymond pentru a primi însărcinarea care o avea pe lîngă operator.

Cînd intrară, Ada întoarse niște ochi așa de rugători, așa de înduioșători, încît Raymond își plecă capul și nu putu decît într'un tîrziu să se apropie și să-i explice cu vocea scăzută că orice amînare nu ar aduce decît agravare și complicații. Apoi o conduse în camera sa și îi recomandă să se culce.

Gheorghe o urmă. Lipsa covoarelor făcea ca fiecare pas să străbată în odaia vecină, unde Ada era cufundată într'o stare de semi-conștiință,

Gherghe vru să meargă să vorbească medicilor, dar Ada se agăța de el, așa că rămase locului.

Intors în camera bolnavei, Raymond înconjură într'o privire cercetătoare toate pregătirile, ca să se încredințeze că nu lipsea nimic, apoi încuie ușa.

Cel mai mic zgomot din odaia vecină o făcea să se zvîrcolească ca animalul care primise lovitura de moarte. Dacă auzea mersul celor doi medici deodată, ea își îneca capul în mîini...

Apoi dintr'o dată sări în sus.

— Țipă !...

Voia să se repeadă pe ușă, să vadă...

Gheorghe o încredință că nu auzise nimic. Dar o clipă mai tîrziu, amîndoi deosebiră un vaet de copil.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, da, e ea! — gemea Ada, zbătîndu-se să scape din mîinile lui Gheorghe care-i străjuia trecerea.

Apoi nu se mai auzi nimic.

Intre timp doctorii își îndeplineau trebile. Copilul fu cloroformat; strigătele care pătrunseseră în odaia alăturată erau desigur răspunsurile aprige ale micuței împotriva măștei de flanelă care-i fu pusă pe față.

— Mă'năbuș! mă'năbuș! Mămițico! mămi...

Apoi fetița adormi.

Raymond începu operația. Incercă o inciziune de opt centimetri între ambele părți și cu ajutorul diferitelor instrumente, pătrunse în torax. Puroiul curgea, gălgăind din rană.

— Băgați de seamă temperatura! amintì Raymond doctorului Gănescu.

Raymond adăptă pieptului un tub de cauciuc și pansă plaga. Mai dădù cîteva prescripțiuni în ce privește temperatura și regimul, apoi se grăbì să treacă în odaia sa.

Ada întinsă pe pat cu rochia sfîșiată și părul despletit, priveà țintă un cuiu de pe perete. Raymond se așeză într'un ungher, așteptînd, pentru a nu o întrerupe din visarea ei.

Gheorghe se strecură de cîteva ori afară și măsurînd coridorul își frîngea mîinele. Apoi întredeschise ușa și întrebă încet.

— Trăește?

— Da! răspundeà bătrînul doctor, dar pe un ton care lăsa să se înțeleagă că nu prea mai era nădejde.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mai ocolì de cîteva ori coridorul şi iar se oprì.

— Trăieşte?

— Da; merge bine!

De data asta Gheorghe nu se putu înfrîna să nu se repeadă buzna în camera franţuzului strigînd:

— Trăieşte coniţă, a izbutit, merge bine! şi trase spre pat pe Raymond.

Ada sări în sus şi îmbrăţişă pe doctorul francez, apoi braţele îi lunecară sfîrşite de emoţie şi căzù pe pat murmurînd:

— Cum vă poate mulţămì o mamă cînd aţi răpit morţei însăşi viaţa copilului ei?

Gheorghe apucă mîna francezului şi o sărută.

— Doamne!..., ce lungi, ce îngrozitoare şi ce greu au trecut clipele.

— Voiu s'o văd! adăugă Ada şi susţinută de Raymond trecù în camera de operaţie. Ada rămase însă la uşe fără a îndrăzni să înainteze. Apoi se apropie de pat, zărì pe Lucia albă ca şi cearşaful. Se aplecă şi distinse o uşoară oscilaţie a pieptului. Răsuflarea ei agitată trecu peste faţa micuţei care deschise ochii, ca şi cum ar fi revenit din altă lume, dar nu recunoscu pe mama sa îngenunchiată la picioarele patului. Privirea ei deveni îndată mai clară, mai însufleţită cum nu mai fusese de-o săptămînă.

Nu pronunţa însă nici o vorbă, nu încerca nici o mişcare de teama vechei dureri.

Ada amuţise căci se simţì străbătută de acelaş

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sentiment pe care-l avusese când dăduse naştere Luciei şi cînd, pentru întîia oară, o auzise scîncind.

Raymond înţelese că trebuia s'o lase singură în fericirea ei şi ieşi, făcînd semn lui Gheorghe să-l urmeze.

Ajunşi în camera franţuzului, Raymond începu să descoase ordonanţa, mai mult prin semne, despre lipsurile care le îndura familia căpitanului Prisăceanu.

Gheorghe se plînse aşa cum ştia el, nevinovat şi sincer, înşirînd toate pe care şi le procura cu greu sau chiar de loc.

Raymond îl ascultă pînă la sfîrşit, sclipind, cu ochii atenţi, să priceapă mai bine deslușirele greoaie ale ordonanţei, apoi îi întinse cîteva pachete cu tutun şi îl lăsă să plece.

Noaptea îşi trase patul la peretele care despărţea camerile alăturate şi de astă dată el fu acela care căută să prindă din vorbele slabe deslușite cari porneau din odaia vecină.

Auzise totuşi de cîteva ori glasul lui Nicuşor:

— Cît ne-a spăimîntat franţuzul... dar... bun om mai e... domnul Raymond d'Orgefal.

— D'Aurgeval! îndreptă Ada.

— Da? Şi blînd... eu.... m'aşi mai duce....cofetărie... cu domnul Raymond.

— Numai pentru asta?... ne-a scăpat... Lucia!

— Da, vezi mămiţico, mîine dimineaţă... să-i mulţămesc.

— Dar, cum o să-i spui că el nu înţelege rom..

— Da? vai, păi ce mă fac atunci.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Să te învăţ eu, Spune după mine : Maman, Lucie et moi... remercient monsieur Raymond... pour...

Şi scăpase ultimele vorbe..

Apoi somnul şi tăcerea cuprinseră pe toţi.

Numai Raymond, aşezat pe marginea patului, sorbeà încă cu ochii, formele adîncite perfect ale urmelor pe care le lăsase Ada. Se lăsă binişor în ele, înfingîndu-se să umple conturul...

Adormi, purtîndu-şi în vis, degetele prin părul ei mătăsos şi ondulat adînc, simţind sub pieptu-i palpitarea agitată a inimei sale.

Şi, înfiorat de fierbinţeala cărnei ei împrăştiind mireasma voluptăţei, oftă îndelung. ...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

X.

Mirajul înfiorării.

Bubuiturile de tun se succedau cu vertiginozitate. Atacul era în plin toiu. Nemţii cari reuşiseră să ocupe poziţiunile din faţa tranşeelor romîneşti, bombardau cu artileria lor grea, poziţia romînească aproape întregă descoperită focului duşman. Infanteria romînească se retrăgea cu tactică, comandată, supraveghiată şi adăpostită într'un puţin şi de artileria romînească care permitea această retragere.

Bravul căpitan Prisăceanu fusese însărcinat să rămîie cu batalionul său, în primele rînduri, pentru a masca retragera grosului trupelor. Cu înfrigurarea conştiinciozităţii era la postul său, alături de soldaţii şi cei doi ofiţeri inferiori.

Toţi, asemeni unor titani, prin sforţările ce poate da numai clipa apărării desnădăjduite, opuneau în total rezistenţa parcă a tuturor trupelor cari se găseau cu cîteva ore înainte, în poziţiile în cari acum erau singuri.

Şi într'adevăr, retragerea se efectuă cu succes

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

datorită batalionului comandat de Prisăceanu, carî din zorii zilei și pînă aproape în amiază știuse, prin abnegația totală a vieților lor, să aducă scăparea atîtor alte vieți.

Printr'o operație de tactică, datorită inițiativei proprii a lui Prisăceanu, patru ore după retragerea trupelor, sub focul cel mai ucigător, izbutî în plină cîmpie și cu totul descoperiți, să ajungă, deși cu aproape o treime din efectiv doborîtă, în partea apărată a colinei unde ultimul tun era pus în mișcare de către artileria ce primise ordinul de retragere.

Paul Prisăceanu, ați auzit băeți, căpitanul Paul Prisăceanu, din al 14-lea regiment de munte, ne-a scăpat astăzi de dezastru, și ce e mai minunat, a scăpat și mai bine de jumătate din batalionul său, ajungînd cu bine trupele.

— Halal să-i fie ! bravo lui ! zise cu glasul muiat în emoție, căpitanul de rezervă Ignătescu — un om de vre-o cincizeci de ani, cu barbișonul a la Napoleon III și cu pîntecele destul de respectabile — care luase și el parte la retragerea din ziua aceea. Merită, băeți, să capete și Maihai-Viteazul nu numai să fie avansat.

In felul acesta comentau ofițerii regimentelor vecine, cari aflaseră de frumoasa ispravă a lui Prisăceanu și cari adunați acum la popota improvizată într'un sătișor în apropiere de Rîmnicul-Sărat așteptau noile ordine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mult aşi dori să-l cunosc, zise un sublocotenent sfios ca o fată mare şi tînăr ca primăvara.

— D'apoi noi, răspunseră ceilalţi ofiţeri cari începură a mînca încetişor.

Ei bine! vi-l voiu aduce eu, zise deodată maiorul Miculică care în acel moment intră pe uşe şi prinsese ultimele cuvinte ale celor ce doreau, cu atîta elan, să strîngă mîna omului, — sau mai bine zis a militarului — care dăduse exemplul cel mai desăvîrşit a întregei capacităţi şi a celui mai înălţător eroism.

Doreau să-l cunoască, întrucât simţeau într'înşii, toţi deavalma, dorinţa de a putea măcar şi ei odată să se jertfească întruchipaţi în visul militarilor, sub ploaie de gloanţe, mîndrii şi cu mulţămirea sublimă a faptei lor vitejeşti.

Intradevăr, maiorul Miculică, prietenul cel mai adevărat al căpitanului Prisăceanu, făgăduì solemn ca la masa de a doua zi care o vor lua în Rîmnicul-Sărat, îl va aduce neapărat şi pe curajosul căpitan atît de mult admirat.

Intre timp Prisăceanu care de treizeci ceasuri nu-şi odihnise capul doborît de oboseala sforţărei supra-omeneşti, se trîntise, în coliba unui cantonier, îmbrăcat cum era pe laviţa goală. Şi somnul lui greoi era însoţit de gemete surde, strecurîndu-se din gura lui încleştată. Lîngă dînsul, pe jos, ordonanţa sa Vasile — un flăcău zdravăn de prin munţii Sucevei — odihnea cu ochii pe jumătate deschişi. Amîndoi păreau viziunea brutală a descreerării ce-i cuprinsese în somnul de avalanşă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

războinică. Plini de noroi, cu chipurile aproape negre, zăceau. Și cine ar fi crezut, văzîndu-i așa doborîți, că erau poate factorii de frunte ai unei izbînde și salvatorii modești ai ostirei întregi.

Omule, alcătuire plăpîndă de celule, organizm șubred, ce însemnezi tu în complexitatea naturei? Și, totuși, forță creatoare, patimă și inteligență, închegare spirituală, cu cine te mai poți asemăna? Nu ești nimic și ești totul. Trecător și veșnic, prin cele două alcătuiri ale tale, ești cel mai desăvîrșit țel al naturei nepătrunse.

Căpitanul Prisăceanu în ținută perfectă, chiar elegant, la brațul Maiorului Miculică își făcu apariția în intrarea restaurantului din Rîmnicul-Sărat, după cum se hotărîse. Restaurantul cît era de mare părea neîncăpător, din cauza mulțimei de ofițeri cari auzind de vitejiile căpitanului Prisăceanu și înștiințați de sărbătorirea intimă se grăbiră a lua parte.

Un *ura* formidabil, ieșit din gura a peste o sută de ofițeri, îi întîmpină și peste o sută de mîini bărbătești întinse, așteptau o strîngere de cunoștință și de admirație. Și ochii tuturor străluciau în raze de admirație și poleie de prietenie.

Paul rămăsese cu totul surprins, nu știa cui se face această primire și nici nu-și închipuia că el ar fi acela pentru care camarazii săi se entuziasmaseră. In modestia lui, sau mai bine zis, în simțul său de datorie, nu putea concepe ca faptele sale să fie însoțite de o răsplată și rămase uluit cînd

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Miculică, luîndu-l de braţ, începu a-l presentà tuturor ofiţerilor care se întreceau în a-l felicità şi admirà.

Incepea să înţeleagă, Era sărbătorit şi lăudat pentru eroismul de care dăduse dovadă la ultima retragere. Asaltat şi bucurat peste măsură, emoţia îi tăiase vorbirea. Era aşa pe neaşteptate, aşa de nepregătit pentru o astfel de sărbătorire încît nu ştia ce avea să răspundă. Strîngeà mîinele tuturor acelor ce i-o întindea şi răspundeà dînd din cap, aproape zăpăcit.

Maiorul Miculică se adresă tuturor :

— Vedeţi, iubiţi camarazi, ce fericire neaşteptată am pricinuit prietenului nostru. Priviţi-l nu mai e în stare să vă vorbească un cuvînt şi totuşi ochii lui, expresia figurei sale, ne răspunde îndeajuns.

In acest timp Prisăceanu se trezì din uluiala primului moment şi, cu glasul tremurat, mulţămi din tot adîncul sufletului pentru complesitoarea atenţie ce i se făcu şi pentru primirea pe care nici în vis nu şi-o închipuise. Le spuse apoi că doreşte tuturora gloria cea mai desăvîrşită spre faima lor, a ţărei şi a neamuiul romînesc, a căror mlădiţe de sînge sînt.

Căpitanul Ignătescu, cel mai bătrîn din toţi închină în sănătatea lui Prisăceanu cel dintîi pahar cu vin, urînd sănătatea şi belşugul familiei şi ţărei, pentru care toţi plecaseră să moară.

Şi sărbătorirea aceasta, învăluită în dulcea atmosferă a camaraderiei însufleţită de spiritul pa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

triotizmului, părea o înaltă nivelare sufletească a fiecărui caracter.

Se despărțiră cu toții, îmbrățișîndu-se ca frații. Războiul în plin începea și sorții multora căzuseră. Cîți aveau să se mai revadă?

— Să trăiți, domnule căpitan! — se adresă ordonanța lui Prisăceanu.

— Da 'ce te-a apucat măi Vasile, ai ceva să-mi spui?

— Păi, să trăiți că viteaz ați mai fost și parcă îmi crește inima adineauri de bucurie, cînd am auzit prin tîrg niște ordinanți de-a altor domni ofițeri, povestind câtă cinste vi s'a făcut.

— Lasă Vasile că te-oiu cità în ordinul de zi pe armată ca să se știe că tu mi-ai fost poate cel mai bun ajutor. Chiar m'ai scăpat, pot zice, dela moarte, cînd a vîjăit gloțul în dreapta urechei mele, dar tu mai tras deoparte.

Și ordinanțul Vasile, într'un moment de entuziasm, uită și reglement și disciplină și sărută mîna, altădată albă și îngrijită, acum arsă și bătătorită a căpitanului Prisăceanu.

Cu un gest de îngăduință încuviință pe Vasile să plece la regiment — care se găsea la cîțiva kilometri de oraș — să-și reguleze trebile personale. Prisăceani eși să se plimbe prin orașul care lăsa să se întrevadă rana evacuării umezită de sîngele retragerii. Mergeà încet, gînditor, chinuit de un gînd și de o dorință. Era grija celor ai săi, dela care nu mai primise de trei săptămîni nici o veste.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ştia că Ada cu cei doui copii mai mari se refugiase la Iaşi. Ştia că aveau şi pe Gheorghe cu ei, Gheorghe aşa de iubitor şi devotat şi în care putea să se încreadă cu totul, totuşi cele trei săptămîni, în care nu primise nimic îl nelinişteau, îl frămîntau şi îl chinuiau. Mintea şi starea lui sufletească refuzau să socotească împrejurările materiale care ar fi putut împiedica parvenirea vreunei scrisori. Refuzau să recunoască că nu puteau şti cei dragi lui unde se găsea el. Că însăşi nesocotea că era în războiu, că fusese mai eri pe front, singur, sub focul ucigător, despărţit de camarazi şi că numai soartei se datora că scăpase de moarte, de prizonierat, şi nevătămat. Mintea-i rătăcită şi sufletul aprins cereau imperios, dacă nu chiar fiinţele scumpe lui, măcar iluzia lor, scrisul sau vestea.

Muncit pe gînduri, Prisăceanu ajunse obosit de ziua bogată în emoţii la camera modestă ce-i fusese indicată de comenduirea garnizoaei locale. Intră în casă fu întîmpinat de o femeie mai în vrîstă care-l pofti să ia loc. Paul îşi desbrăcă mantaua şi se apropie de foc pentru aş mai desgheţà puţin mîinele. Apoi începu să vorbească cu gazda, care-l tot întreba deale războiului. Simţea cum fiecare din vorbele bătrînei îi făceau un bine nespus, căci tînguirea ei aveă ceva din tremurarea glasului coanei Zoie, şi aceasta mişca adînc sufletul său însetat de mîngăieri.

In timpul convorbirei intră deodată o fetiţă de vre-o cinci ani, bălaie ca spicul şi rumenă ca cireaşa, care salută cu o graţie copilărească pe necunoscu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tul ofițer ce părea că dormitează cu capul răzimat în palme. Prisăceanu ridică capul și cu un surîs trist o întrebă cum o cheamă.

— Ada, răspunse copila sfioasă.

O tresărire și raza nădejdei reflecta nostalgiac pe figura crispată a lui Paul. Mica Ada îi evocă pe Ada cealaltă, drăgostoasa sa soție, îi evocă iubirea și îi răscoleă amintirea despărțirei. Vorbele bătrînei îi făcură cunoscut că atîta rămăsese acasă pe urma ficei sale, care plecase în refugiu să urmeze pe soțul ei, locotenent în rezervă. Coincidența aceasta îl mai întări văzînd că nu este numai el într'o asemenea situație, dar îi și reamintiră de ai lui, așa că se ridică rugînd să i se arate odaia în care avea să doarmă. Copilița îl conduse într'o odaie, care după mobilier trăda camera nupțială a soților, acum despărțiți unul de altul și poate unul în dorul altuia.

Dădu noapte bună micei Ada și o sărută pe frunte cu evlavia unui tată dornic de copii săi.

Se culcă.

Ce stranie coincidență?

Ada... și buzele sale vibrară prelung în pronunțarea acestui nume drag. Ce n'ar fi dat s'o aibă în clipa aceea lîngă dînsul, să-i simtă căldura pieptului izvorîtă din sfîrcul sînilor plini și să-i guste dulceața sorbită de pe cupa trandafirie a buzelor, să-și plimbe degetele prin mătase părului ei bogat și să se îmbete de mirosul sănătății corpului ei de marmoră.

Ada...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Umerii ei albi și netezi ca cristalul, glasu-i argintiu ca clinchetul clopoțelului, obrajii ei flori de măciș, răsărite în nalbă de viță, șoldurile ei arcade de columne dorice....

Ada...

Și căpitanul Prisăceanu adormi sub resfrîngerea voluptății continuînd desfășurarea în visu-i aburit de suflarea lui Eros.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XI.

Incrucișare hibridă de visuri, de doruri și de nădejdi îndeplinite, singur duhul tău mincinos ne paște prin ondularea vremei. Ne pierzi ori ne afunzi prin prăpastii de neadevăr ca să ne stropești cu mirajul iluziunei. Și totuși, deși te știm, te vrem. Pentrucă oricît de mincinoasă ești și oricît neadevăr clătești în gura-ți de univers, viață, vis, ești factorul de frunte al progresului omenesc.

Războiul, războiul, războiul...

Ne pierde și ne salvează în acelaș timp și în aceiași mișcare ritmică a ciclonului de patimi rînjite prin ghiulele de tun și prin sclipirile spadelor de eroi.

Sînt oameni și oameni. Ființe care, deși organice ca și întreg universul sînt totuși desorganice prin desechilibrare și prin depravare. Ori depravarea nu-i nici vițiu, nu-i nici boală, ci o somnolență a spiritului întunecat de simțuri omenești și neomenoase, necompatibile cu relativul adevăr al progresului omenesc sădit prin frumusețea naturei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

Cu capul afundat în palme, deasupra mesei sale de lucru din modesta odăiță de refugiat în capitala Moldovei legendare, reflectă astfel Mitică Răpăceanu, căpitanul de poliție la întîmplările din ziua care trecuse și care-i răscolise atîta durere omenească. Cugeta așa cum ar fi trebuit să gîndească înainte de a intră în slujba aceasta, ingrată prin însăși structura ei și se căznea să se despartă de rolul și însărcinările pe care i le incumbau meseria.

In puținele clipe, cînd se vedea slobod de a mai privi prin ochelarii groși ai funcțiunei și a datoriei, chinul omenesc nu-i dădea răgaz și se zvîrcolea la amintirea atîtor mizerii pe cari le putuse prinde în scurta vreme de cînd adus în Iași își execită serviciul, în aparență atot puternic dar, care în realitate, din cauza excesiunei senzibilității a omului care îl îndeplinea, poate ispășitorul păcatelor multora.

Gîndea, gîndea și se îngrozia,

Il mustră pe el conștiința pentru faptele altora, pentru mîrșeveniile pe care alții le făptuiau, fără umbră de remușcare.

Așteptau oamenii, din miezul nopței, în rînduri nesfîrșite, striviți și înghesuiți, ca să capete o bucățică de pîine neagră și nesănătoasă, la care aveau dreptul pozitiv, declarat și motivat de peticul de hîrtie pecetluit și trecut prin semnăturile nenumăraților funcționari însărcinați cu distribuirea alimentelor ; și plecau precum au venit, flămînzi și degerați, pentrucă brutarul trebuia s'o vînză cui știa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

el și de pe urma căreia putea să tragă cîștigul care mai tîrziu îi îngăduia să-și plimbe untura burței sale în mașini de lux, stropind cu noroiul îngîmfărei. Speculanți ai trebuințelor stricte, înfometatori neîmblînziți ai populațiunei nevoiașe, doborîtori ai vieții cinstite și curate în setea nepotolită de aur. Și cîți alții otrăveaù suflarea celor de pe urmă cari, după spusele Domnului, trebuiau să ajungă, cîndva cei dintîi.

Ah, și femeile!....

Și-au prostituat trupul și sufletul pentru o sticluță de parfum sau un ciorap de mătase, pe cînd bărbații lor sîngerau pe fronturi în avîntul luminos al dragostei de neam și țară. Fetele, chiar cele ce-și căutau de cinstea lor, erau vîndute de însăși denaturatele lor mame, bolnave de isteria voluptății, pe care trebuiau să și-o cumpere.

Îl îngrozeau pe Răpăcianu. Prea erau atentate la bunul simț moral și gîndurile îl făceau să sufere cu resemnarea omului bun și drept.

Mai ieri i se adusese niște copilițe, între șase și zece ani, de către gardiști cari le declarau ca prostituate. S'a minunat omul și, și-a făcut cruce: Ce putea să facă? A chemat și el pe medicul secției și le-a dat spre cercetare. Rezultatul? Imposibil de conceput. Fetițele aveau hymennul intact, era deci absurd să fie prostituate. A admonestrat și el pe bieții gardiști și a trimes copilele la casele lor.

A doua zi spre seară, aceleași fetițe aduse iar de alți gardiști, cari declarau că au văzut cum ieșeau dintr'o cunoscută casă de toleranță.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi, luate din scurt au declarat singure că-şi prostituau gura, pentrucă aşà li se spunea deacasă să facă şi pentucă trebuiau să aducă bani mamelor lor.

— Tătîcule ce stai aşa de gînditor?

Petrică, singurul copil a lui Răpăceanu, adus cu el în refugiu, un băeţaş ca de vre-o paisprezece ani, cu ochii inteligenţi şi cu figura simpatică, intră deodată în odaia tatălui său, trezindu-l din copleşala cugetărei.

— Dragul meu, copilul meu.

Il luă în braţele sale şi cu mîngăierea tatălui ce-şi uită necazurile ce-l frămîntă la vederea copilului drag, îl sărută pe ochi. Liniştit în urmă, îl luă de mînă şi cu el, împreună, se aşezară la masa de seară, unde vorbiră de mama şi de frăţiorii ceilalţi, lăsaţi acasă la Ploeştii acum ocupaţi de trupele duşmanului. Ca în toate serile, după masă, Petrică ceti tatălui său, care ascultà cu evlavie, bucăţile de cetire din cartea de romînă şi apoi făcîndu-şi rugăciunea în care aminteà de cei lăsaţi acasă, se culcà sub privirea blîdă a tatălui său, care nu pleca de lîngă pat, pînă ce nu vedea că ultima licărire de veghe nu este acoperită de vălul delicat al pleoapelor ce se închideaù, asemeni florilor de liliac ce-şi strălucea violetul prin zăbrelele gardurilor.

Străjue noaptea pe uliţile oraşului scăldate în beznă de neguri. Doar ţipăt de sirene şi sgomotul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

automobilelor ce goneau cu farurile stinse mai tresăreau unde în spațiu.

Mitică Răpăceanu își scoase centura și își descheiă tunica militărească, pe care străluceau insignele oficiale și se apropie de fereastra care dădea în stradă. Își răzimă fruntea de geamul rece. Se gîndea cu un fel de teamă nelămurită la ceva nedesluşit ce părea a lua proporții în fantazia lui aprinsă. Un presentiment vag i se încăera în minte. Nu știa ce, nu știa nimic și totuși se neliniștea asemeni frunzelor ce se frămîntă cu multă vreme înainte apropierei furtunei. Ori, poate, nervii săi prea încordați în ultimul timp, îi dădeau numai iluzia unui presentiment?

Și cu capul răzimat în gemul ce începuse a se aburi, priveà în zare, unde, luminiți mici străluceau, asemeni licuricilor, în noaptea fără de stele, învăluită în ceață și pulverizată cu bură înghețată de ploaie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XII.

Trei zile dearîndul, Pierre intrà în fiecare dimineaţă în camera Adei, întrebînd din partea lui Raymond cum îi mai merge fetiţei şi golindu-şi pe scaune şi masă, braţele pline de pachetele trimise de stăpînul său. Ada ar fi vrut să-i mulţumească, dar Raymond nu se mai arăta. Toată ziua la spital deschideà şi cosea rănile, pansa şi poruncia îngrijirile urgente, apoi se îndrepta spre casă.

Prietenii nu înţelegeau cauza care îl schimbase într'atîta încît nu-i mai întovărăşea la chefuri şi întîlniri, el, care puţin înainte era în fruntea lor.

La „Tanasachi" şantan — castel de flori — vestit pe vremuri, dar care îşi pierduse de mult strălucirea, ofiţerii misiunilor aliate cari voiau, după zilele lungi de alergătură şi plictiseală să-şi mai uite necazurile, readuseră veselia.

Intr'o seară grupul lui Raymond, foarte numeros, ocupase un sfert din marea sală a localului de noapte. Printre glumele, sărutările şi gîlgăiturile cupelor neîntrerupt reumplute, o femee ce se răs-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

față în brațele unui ofițer francez, care niciodată nu lipsise din jurul lui Raymond, întrebă:

— Dar veselul dumneavoastră coleg, unde-i, de ce nu mai dă pe la noi, drăguțul Raymond?

Toți tăcură, reamintindu-și de răceala cu care într'adevăr Raymond îi trata în ultimul timp și neputîndu-și explica în nici un chip lipsa lui.

— Trebuie să fie amorezat! strigă unul de sub două mese de carne.

Toată lumea începu să hohotească.

Și totuși nimănui nu i-a trecut prin cap că acesta era chiar adevărul și cauza pentru care Raymond nu se mai arăta pe la ospețele, lîncezinde în lipsa lui, și pe care nimeni, ca dînsul în verva-i sclipitoare, nu știa să le ridice și să le însuflețească.

Intors acasă, întîiul lucru pe care îl făcea Raymond era să întrebe cum primise vecina lui pachetele pe care le trimisese, apoi se arunca pe pat încercînd să citească, în timp ce ordonanța îi pregătea ceaiul, băutura sa nelipsită, obiceiu pe care-l deprinsese în lungile sale șederi în Rusia, cu prilejul acelorași misiuni de însănătoșire.

Și, sorbind rar din paharul fierbinte, gîndurile sale străpungeau peretele despărțitor și căutau să o vadă pe Ada. El simțea bine că dragostea aceasta care îi încolțise într'un ungher al inimei, tinzînd să se reverse, nu o mai întîlnise încă la răspîntiile vieței sale ușuratice, căci niciodată încă, cînd se înclina în fața unei femei nu-și simțise ființa străbătută alături de fiorul moleșitor, de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cel atît de înălțător al respectului. Iar el își înalța ochii la dînsa cu același respect plin de admirație cu care ar fi stat în fața unei splendide opere de artă.

Se simțea îndemnat, înpins să treacă dincolo, dar cum se apropia de ușe, mîna ei luneca de pe clanță și rămînea așa, înțepenit, sub forța conștiinței care îl apăsa locului. Și atunci se arunca din nou în pat și-și cuprindea fața în palme.

Dar Ada? Nu o pătrunsese oare nici un gînd, nici un sentiment în preajma purtării, ținutei și mai ales, îndepărtării așà de subite a lui Raymond? Vom ghici răspunsul urmărind dialogurile prin cari căuta să-l descoase pe Pierre, în diminețile cînd acesta tăbărà cu pachetele subțioară să întrebe de sănătatea Lucicăi.

— Bună-dimineața, doamnă, domnul locotenent s'a grăbit să mă trimeată să întreb cum îi mai merge fetiței.

— Dar bine, ți-am spus că s'a dat jos din pát încă alaltăeri, și acum, vezi singur cum aleargă de voioasă prin odaie.

— Eu, doamnă, nu fac decît să îndeplinesc dorința domnului d'Aurgeval, răspunse ordonanța ascunzînd un zîmbet înțelegător.

— Mai bine, ia spune-mi ce face domnul doctor, de ce nu se mai arată? îl luă repede Ada.

— Păi ,doamnă, mi se părea că dumnevoastră trebue să știți, mai curînd de cît mine, vina..., murmură întretăiat Pierre.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar, totuși, nu-l mai aud rîzînd, nu mai primește prieteni, nu mai vine tîrziu noaptea, întrerupse Ada încurcată de vorbele îndrăsnețe ale ordonanței.

— Intr'adevăr, e ciudat !

— Și ce face, mă rog, dumnealui toată ziua, citește ?

— O nu, mai bine zis încercă să cetească, căci cum a răsfoit cîteva pagini, aruncă cartea de-o parte, dar....

— Dar ?.

— Dar nu numai asta, în totul, e foarte nervos, tăcut, gînditor.

— Așa ? Atunci te rog lămurește-mă mai rar cum își petrece, de pildă, o zi întreagă pînă a doua zi dimineața ?

— Intors dela spital uită să se mai spele, ceace nu lipsea niciodată, cînd intra în casă, ci se trîntește pe pat. Cînd văd că n'are de gînd să se scoboare îi aduc masa dela restaurant de jos, iar el mă privește țintă, cu privirea lui, odinioară atît de veselă și însuflețită și acum sclipind de-o durere vagă. Ii întind, îi apropii farfuriile dar el deabia gustă din ele și îndată se ridică măsurînd odaia cu pași largi și apăsați. Atunci eu ies. Dar el nu observă aceasta cum nu observă nici cînd intru. Pare zbătut de gînduri grele ! Cînd sună ceasul de pe masă, tresare bucuros că poate pleca să uite totul adîncit în operații. Ii țin mantaua și nu-l mai văd pînă seara, cînd întîrzie puțin ca să adune pachetele pe care vi le aduc, dar nu întîrzie așa ca înainte,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cum îi era obiceiul... Şi ocoleşte iar odaia sălbatec ca un leu — stăpînindu-se cu greu, cînd ajunge în dreptul uşei, să nu se repeadă afară. Apoi beà ceaiurile şi se culcă. Dacă vine un prieten să-l cheme, îi răspunde distrat dar scurt în aşa fel încît i se taie şi aceluia pofta de chef. Nici chiar cu mine nu prea vorbeşte, numai dimineaţa, ca acum, cînd mă întorc dela dumneavoastră e foarte guraliv şi mă întreabă de toate, cum faceţi, de altfel, şi dumneavoastră...

Ada pleacă capul, nu mai răspunse ci păli. Pierre înţelese că poate să plece.

— Mămiţico, ziceai că vrei să scrii tăticului cît am fost de bolnavă şi ce bine am scăpat..

Ada se aşează la masă şi se încearcă să scrie.

— Aminteşte-i mămiţico, cum ne-a ajutat domnul Raymond, adăugă Nicuşor.

La pronunţarea acestui nume, Ada scăpă condeiul. Imaginea francezului îi plutea în faţa ochilor.

Şi nu se mai putu dezbăra de aceasta.

Oriunde se întorcea i se părea că-l zăreşte şi tot astfel era stăpînită de el în orice acţiune.

. . . . . .

...Nopţile lungi, prelungi, viscolitoare, gemînd cumplit pe la ferestre îşi zăriră-atunci credincioasa tovarăşă de zbucium : Ada se svîrcolea sub îmboldirile gîndurilor nenumărate, care se încăerau în mintea-i stoarsă de voinţă şi orbită de patimă.

Şi, în frămîntările acelea sfăşietoare, pipernicindu-se, înghezuindu-se sub căldura pufului de perne sau întinzîndu-se, lărgindu-se să încapă o mare de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plăceri supreme, într'un tîrziu Ada adormi, în vis, topindu-se'n făptura lui Raymond.

De atuncia, îi lipsea, îi trebuia, îl voia !...

Prinţul Olducorscki se ţinu două zile în şir neîntrerupt de Raymond. Il trăgeà prin restaurante, berării, îl introduse în familii a căror singură preocupare era petrecerea, şi nu perdea o clipă ca să-şi urmeze peroraţiile. Elocvenţa prinţului trecut şi familiarizat prin societăţile şi balurile strălucite ale Petrogradului, nu se putea să nu izbutească.

Şi l-a convins.

In seara Crăciunului catolic — Noël — un automobil supra-încărcat oprì în faţa gangului unei imense clădiri de pe strada Ştefan cel Mare. Intre aceia care scoborau era şi Raymond. Marele saloane, deasupra magasinului de porcelanuri, împrăştiau, pînă departe în străzi, razele bogate ale becurilor puternice.

Acolo, în spuma cupelor, sclipirile privirilor femeeşti şi mirosul parfumurilor diferite amestecîndu-se cu mireasma corpurilor desgolite larg, Raymond îşi recăpătă îndrăsneala şi toată lumea îl înconjura şi-i savura vorbele.

Olducovscki îl spiona necontenit şi cînd îl văzu retrăgîndu-se şi tolănit pe canapea casă scruteze situaţia, împrejmuitorii, nici nu aşteptau ca Raymond să-şi sfîrşească încreţitura feţei care-i trăda tot desgustul şi strigă ridicîndu-se în picioare şi înălţînd paharul :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cît de frumoasă e viaţa, dar şi ce scurtă! Să ne grăbim să profităm, să nu scape o clipă netrăită din plin!

Raymond tresări, recunoscînd exclamaţia sa de predilecţie, pe care o tuna în toiul chefului dacă unii începeau să lîncezească.

Înţelese şi ascultă: In aceiaşi clipă Raymond se repezi înşfăcînd, împrejurul gîtului unei femei, o cupă din care porfirul voioşiei se revărsa ca şi poftele din el.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XIII.

— Coniță, zău că mi-e drag franțuzul ăla de Pierre, cum îl aud că îl strigă locotenentul său, domnul doctor. A început și el să mai rumege vre'o două-trei cuvinte romînești și te strici de rîs, cum le strîmbă. Mai ieri, am fost la dînsul în odaie de-am tras *„in priz dă tabac"* cum îi zice el și am jucat o concină. Șmecher rău coniță, m'a dat gata cît ai clipi din ochi. Și apoi, am învățat și eu să zic *„parțetăman"* și *„sil vu ple"*.

— Bine Gheorghe, învață și tu franțuzește și cînd te vei întoarce în satul tău ai să fii om învățat.

— Zău coniță că aveți dreptate, dar nu-i tocmai ușor. Pînă să învăț a vorbi, nu prea mă înțeleg cu franțuzul ăsta. De bine, de rău, mai trebue să facem din mîini și din ochi, mai vorbește el în păsărească lui și eu în a mea și așa tragem mîța de coadă.

Astfel vorbeau în dimineața aceea de iarnă, prin care se cerneau fulgi mari de zăpadă, Ada, soția căpitanului Prisăceanu cu Gheorghe, ordonanța. Era tocmai ziua sfîntului Neculai. De dimineață

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

se vedea prin ferestrele cari răspundeau în vasta piaţă a Unirei, acum acoperită toată de zăpadă, trecătorii cu feţelè ceva mai vesele, purtînd unii buchete cu flori sau ramuri de vîsc, semn de bunăurare.

— Asculţi Gheorghe, îmbraci frumos copii şi îi înveleşti bine, mai ales pe Lucia ia seama, sărmana fetiţă dacă nu era bunul nostru vecin de alături, dacă nu şi-ar fi dat, domnul Raymond, atîta osteneală cînd a fost bolnavă, zău că acum eram şi eu în mormînt împreună cu dînsa.

— Mai lăsaţi, coniţă, gîndurile triste. Azi e zi de sărbătoare... şi apoi,,, a trecut. Nici măcar grijile gurei nu mai trbue să le ducem, ca să pierdem zilèle şi nopţile la rînduri unde mor oamenii. S'a îngrijit Dumnezeu de noi, de ne-a trimis pe domnul Raymond, care se îngrijeşte de noi toţi, ca de copii lui. Bun om şi bun suflet ; să-l binecuvînteze Dumnezeu şi să-l ţie în paza lui. Héhei !... Aşa e tot omul bun la inimă. Se gîndeşte... că poate şi ai lui sînt în nevoie şi de aceea... ajută. Mai ieri, n'am dat şi eu o pîine unui copilaş, care îl văzuzem plîngînd, în faţa unei brutării, că nu putuse căpăta pîinea lui pe care trebuia să o ducă acasă la mama sa şi cei doi frăţiori mai mici? Mi se rupsese inima în mine cînd mi-a spus de ce plînge şi parcă mi-a tresărit gîndul de teamă că, poate, ai mei n'au nici ei ce mînca şi plîng în faţa vetrei îngheţate.

Adei i se umeziră ochii. Cîtă nejvitate la acest om sincer şi bun, drept şi nebănuitor. Aşa a făcut

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

el, Gheorghe, a dat pîinea lui pomană, fără nici nici un alt gînd decît cel al faptei sale bune izvorîte din milă. Dar ceilalţi? Dar Raymond? Toate cîte le făcea el pentru dînsa, tot fără nici un alt gînd le făcea?

Intre timp se îmbrăcase. Îşi pusese elegantul ei *manfou*, făcut din postav franţuzesc, dăruit de către Raymond cu o săptămînă înainte şi îşi învelì bine gîtul în blana-i de hermelină. Era gata să plece cu copii la biserica sfintei Mitropolii, unde se oficia slujba religioasă urmată de un parastas pentru ofiţerii şi soldaţii morţi. Deodată o ciocănitură politicoasă în uşă, făcu să apară în cadrul ei pe Pierre, ordananţa locotenentului Raynomd d'Aurgeval, care îi comunică că domnul doctor, fiind invitat oficial la requemul religios, oferă automobilul său doamnei împreună cu copii.

Ada primì încântată această atenţie delicată care-i mângâia vanitatea ei de femee şi coborând scările hotelului la braţul lui Raymond, urmată de Gheorghe care ducea copii, nu-şi putu stăpâni un zîmbet de cochetărie adresat celui care, cu gentileţea specifică francezilor, o ajută să urce în automobil.

O svîcnitură urmată de pufăitul maşinei în mers şi strada Cnza-Vodă trecu prin ochii copiilor, plini de bucuria plăcerei. In strada Ştefan eel Mare, in dreptul administraţiei financiare, automobilul îsi micşoră viteza şi se oprì din cauza unei aglomeraţiuni de vehicule, oprite în loc de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trupele ce mergeaù să dea onorul în curtea Mitropoliei.

...Şi, după un geam al unui biurou din administraţia financiară, ochii lui Stumatopol sclipind de patimă, putură vedeà pe Ada cu copiii alături de locotenenţul francez pe care nu-l cunoştea, într'un automobil elegant care porni în mers, lăsîndu-l cu privirea aţintită în gol, prinsă în frigurarea unei răutăţi viclene.

Stamatopol ştia ce avea de făcut acum. Un zîmbet drăcesc şi flutură în colţul buzelor şi se aşeză la biuroul său de lucru.

. . . . . .

Gheorghe rămas singur pentru a pregăti masa ce o luau de astădată împreună în camera gătită ca pentru sărbătcarea onomasticei lui Nicuşor. sui grăbit scările şi intră în ocă ţa lui mică, improvizată cu o plită în care găteà cîte odată bucatele unui prînz sau mese de seară.

— Didon, Georges, auzi el deodată vorba lui Pierre.

— Bună să-ţi fie inima, *Pierule*.

— Vieus boire un kilo.

— Aşteaptă-mă că vin numaidecît.

Şi pregătind toate cele trebuincioase, intră în camera doctorului d'Aurgeval, aranjată cu o eleganţă femeească, unde, pe un divan, Pierre ordinanţul, se jucà cu un motan mare şi negru. cu ochii ca două sclipiri de spuză şi pe care îl adusese tocmai din Arhanghel, în drum spre Romînia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Măi, ce diavol de motan ; mai negru ca moartea și cu ochii mai aprinși ca iadul.

— *Oh, ca c'est' ma p'tite gosse...*

— Ia spune ! de ce m'ai chemat ?

— Nu mergi la paradă ?

— Nu, că mai stau să diretic și să gătesc de-ale gurei.

Franțuzul se ridică de pe divan, se îndreptă spre lada de campanie a doctorului și deschizîn d-o cu meșteșug din balamale, scoase din ea o sticlă cu liquer, veritabil francez. O destupă și luînd de pe masă două păhărele ce aveau chipul și culoarea ciupercilor, îl poftì pe Gheorghe, rămas oarecum mirat de procedeul franțuzului, să beie în sănătatea... sfîntului Neculai, care încetase, pare, a-și mai scuturà barba-i ninsă de fulgii iernei albe. Mai vorbiră cîte ceva și se despărțiră buni prieteni, avînd fiecare a-și mai îngriji cîte ceva trebuincioase celor ce curînd aveau a sosì.

Gheorghe, scoborî în goană scările pentru a se repezì peste drum la o cofetărie înțesată de lume și a îngrijì de prăjituri. Ieșì din cofetărie cu un carton plin de dulciuri ce aveau să făurească bucuria copiilor și trecu piața spre hotel. Lîngă statuia măreață a lui Cuza, cineva îl oprì.

— Asculți camarade !

— Ce poftești, conașule ? întrebă Gheorghe mirat.

— Nu ești ordonanța domnului căpitan Prisăceanu ?

— Da, și ce doriți ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mai aveți ceva știri dela dumnealui; îl cunosc bine și aș vrea să știu pe unde e, să-i mai scriu cîte ceva.

— N'am mai primit nimic dela domnul căpitan, dar săptămîna trecută a fost un soldat trimis dintr'o gară aproape de Rîmnicul-Sărat și a spus coniței Ada că domnul căpitan e bine și să nu se îngrijească de el, că poate peste cîteva săptămîni să sosească într'o permisie.

— Dar coniția, îi scrie?

— Cum să nu-i scrie? Îi scrie pe numele regimentului și acolo... neapărat îi vine scrisorile.

— Uitasem! la ce regiment e?

— Al paisprezecelea de munte.

— Dar, cum vă chemă, ca să spun și coniței...

— Nu-i nevoe, camarade, că nu mă știe coniția, am fost pe vremuri prieten de-a domnului căpitan, cînd eram încă în scoală. Îți mulțumese canarade și să trăești.

— Să trăiți și dumneavoastră, răspunse Gheorghe, ridicînd din umeri și urmîndu-și drumul său.

— Stamatopol, căci el era acel ce îl descususe pe Gheorghe, ordonanța naivă, plecă frecîndu-și mîinele de bucurie. Concepuse în răutatea plămadei sale sufletești, ideea unei răzbunări ce avea a o pune de îndată în aplicare, cutoată patima de care era în stare.

Ajuns sus, Gheorghe aranjă masa pentru patru tacîmuri, căci și el era poftit astăzi să mănînce la un loc cu coniția și copiii. După ce toate fură

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rînduite la locurile lor, se îndreptă spre fereastră și așteaptă săsirea stăpânilor săi.

Automobilele gonea, lumea forfoteà grăbită spre case și străzile păreau vîltoare de oameni ce curgeau în diferite direcții. Automobilul cenușiu al doctorului Raymond d'Aurgeval își strecură și el încetișor făptura prîn mulțimea de oameni și vehicule și oprì la scara hotelului.

Coborîră întîi copiii și apoi Ada însoțită de tînărul locotenent. Părea că era peste măsură de mulțumită, căci singură își oferì brațul lui Raymond pentru a o ajutà să urce scările. Cînd ajunseră sus. Gheorghe luă copiii și-i duse în odaie ca săi desbrace de paltoane, pe cînd Ada rămase încă pe coridor de vorbă cu Raymond.

— Merci bien.

— Pas'd'quoi.

Ada îi întinse mîna mănușată pe care Raymond o luă încetișor într'a sa, descheiă ușor nasturele și asupra cărnei fragede și trandafirii a mîinei depuse o sărutare privind-o țintă în ochii ei mari și negrii.

Un fior plăcut pe care nu-l mai încercase de mult Ada, îi spintecă întrega ființă, făcînd-o par'că să'i străbată prin vinele oarecum înghețate, fier binteala dulce a unei dorinți.

...Se înțeleseseră

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XIV.

Noaptea Crăciunului.

Naşterea mîntuitorului, în anul acesta de păcat şi de suferinţă, se înoda cu mizeria scrâşnită între gurile flămînde şi crispate, între buze de voluptate.

Colindătorii, de astădată mînaţi de nevoia gologanului, cu care avea să-şi astîmpere foamea nerăbdătoare, nu puteau să dea măreţia blîndă a sărbătorii urzită din dangăt de clopote acum amuţite.

In odaia Adei, Gheorghe, lîngă focul pălpăind în fundul sobei, cu cei doi copilaşi pe genunchi, le înşira cu glasul lin al povestirei legendare, minunata ţesătură a giulgiului de bunătate întins prin naşterea lui Isus.

Povestea ieslei, deasupra căreia boii suflau abureala nevinovăţiei iar luceafărul dela răsărit înfăşură într'o aureolă de raze capul micuţului dezrobitor al mulţimei umilite, curgea şopotind din vorbirea aceluia în care credinţa îşi avea răstălmăcirea nădejdei. Şi pe cînd copii tăcuţi sorbeau cuvintele lui Gheorghe, Ada în fundul odăiei, poleită uşor de reflectul roş al cărbunilor, se a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

propiă încetișor de fereastră, trase binișor storurile ca să nu-i supere prea marea lumină ce se revărsă din stradă, visarea liniștită. Apoi se strecură între cutele perdelei răzimîndu-se cu cotul de pervazul lustruit, cu obrazul îngropat în palme.

Deodată întorcînd capul se zări în linia de oglidă Era tristă și totuși, fără să vreie își zîmbi: Ce ochi frumoși și ce zîmbet copilăresc avea Ada aceea din oglindă. !

Liniile curbe ale obrajilor ei catifelați îndoiau încetișor, iar șirul de dinți părea și mai alb ivindu-se printre buzele însîngerate

Își aduse aminte de cele ce îi spusese în ajun Raymond. Își aduse aminte că ora făgăduinței se apropia și că păcatul avea s'o sfîșie cu ghiarele sale dureros de plăcute. Și nu-i părea rău. Trupul ei atîta timp muncit și plictisit simțea nevoia mîngăerilor iar, carnea ei înfierbîntată cerea zvăpăerile furnicărilor de voluptate. Cine altul i le putea da decît Raymond? Se gîndeà dacă îl iubește, dar la ideea aceasta, buzele se sforțau să se așeze într'un zîmbet de nepăsare, căci alta simțea într'adevăr. Se întrebà din nou: Il iubește pe Raymond? Ce nebunie! vibrară buzele ei în acelaș joc. Da, ba nu, îl dorea numai pentrucă carnea ei cerea stăruitor un potolitor. Și Raymond era cel mai desemnat: Dorințele emoțiilor vechi dar pururi noui, poftirile trupului ei, numai Raymond i le putea aduce, numai el le putea astîmpărà. Nimic mai mult.

Se îndepărtă dela fereastră șovăind și se apropie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista.ro/mdrr1901-1932

încetișor de sobă, Stătu acolo mult așa, ascultînd înșirarea basmului sfînt, cu gîndul în depărtări. — poate la soțul ei — sau poate ceva mai aproape, în odaia vecină.

Intr'un tîrziu, cînd focul prinsese cenușă și basmul se sfîrșise în somnul celor doi copilași, spuse lui Gheorghe să-i culce.

Din stradă venea un zgomot vag, înăbușit. Uruitul necurmat al trăsurilor, murmurul mulțimei furnicînd pe sub ferestre, nestăpînindu-și goana nici în noaptea aceasta sfîntă, aducătoare aminte a nașterei Mîntuitorului.

Era vibrarea strigătului unui oraș întreg, aruncat din casă în casă, din răspîntie în răspîntie, era vuetul ridicărilor și prăbușirilor totale, era urletul luptei dusă cu furia desnădejdei pentru mîine.

Gheorghe a plecat, iar Ada rămasă singură își schimbă îmbrăcămintea. Incet, încet, închipuirea nopței jinduite de atîta vreme, o ispiteà, o pătrundea

E el.

Intîmplări, pînă atunci, rămase în umbră, crîmpee de fapte trecute de atîtea ori cu vederea, îi răsar în minte așà, deodată ; se prind ele însăși într'un lanț din ce în ce mai închegat, mai strîns, o atrag, o uimesc, și o momesc în vrăjirea sîngelui poftitor sălbatec...

In camera lui Raymond.

Un singur bec învăluià în poleie albăstrii odaia răscolită ca și cel care o locuia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pe divanul, la picioarele căruia o splendidă blană de urs alb părea că se tăvălește, Raymond, într'o pijama de mătase liliachie, aștepta.

Ada se apropia pe nesimțite, sfioasă. Raymond zîmbi. Un zîmbet amestecat cu poftire stăpînită. Ada rămase în mijlocul odăiei, cu mîinele puse cruce pe piept, cu capul în sus, pe spate, provocător. Deodată o groază nebună o apucă în fața aceluia care avea să-i deslănțuiască revolta simțurilor ei clocotitoare și o mișcare din cap o făcu să se zărească în palidul reflect al oglindei; mai zări și zîmbetul lui Raymond, atotputernic în acele momente și care făcea să se ghicească lesne că era sigur că aceea pe care o chemase nu mai putea pleca înainte de a trece prin brațele sale.

— Ad . . . . . .

Femeea nebună se îndesă în oglidă cu pumnii strînși pe piept. Raymond se repezi cu raza minunată a mîntiurei în ochi, îi depărtă de pe piept pumnii încleștați în mătăsuri și dantele, le desfăcu într'o smuncitură, le sfîșie cu o superbă nepăsare, cu liniștea cu care ar fi dat în lături perdelele unei ferestre.

Ca ceața cenușie risipită de zîmbetul celor dintîi zori, căzură deoparte și de alt[illegible] goi dantelele stăvezii și așa se desprinseră, p[illegible] înșîngerate de cea dinți mușcătură de i[illegible], din hainele în sdrențe, ca ceața dimineței.

Pînă la cuta ușoară ghiocindu-se în mijlocul pîntecelui, pînă la semnul [illegible] de firiu, care zăcea ca un frag zdrobit, pînă acolo ajunsese sfîșietura

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

hainei, pînă acolo rămase goală, în frumuseţea trupului ei cu carnea vibrînd isteric, în faţa bărbatului turbat, în aşteptarea loviturei...

Nu, niciodată nu fusese aşa de frumoasă... ca în noaptea aceea. O clipă şi panglicele care susţinea cămaşa de umeri se desnodară : ea lunecă şi trage după dînsa lungind picătura, scurgîndu-se din mijlocul sînilor. Un abur uşor se înalţă de pe umerii ei albi de marmură...

Era de negrăit frumoasă.

Raymond îi destinde braţele, i le îndoaie şi-i strîveşte sînii într'o îmbrăţişare trosnind. Îi frînge mijlocul, lăsînd-o pe spate...

Rădea.

Un fior o săgetă, în urmă altul şi mereu alţii. Fiorii se prefăceau în repezeala trecerei lor, în furnicături teribile, înfrigurîndu-i buzele, umflîndu-i nările, împăenjenindu-i ochii. O fierbinţeală plăcută şi gîdilitoare i se urcă la mijloc, la piept, la tîmple : întinse mîinele căutînd inconştiint şi spasmotic să se sprijine, să strîngă şi să sfarme...

Şi totuşi amîndoi rămîneau ţepeni.

Deodată, fără un geamăt, eşiţi din minţi se înfipseră unul în altul şi astfel înlănţuiţi se rostogoliră la pămînt, mototolind blana nepătată a ursului alb.

Zăceau zdrobiţi de lovituri nesocotite în lupta fără ragaz şi totuşi ochii lor se însufleţeau de viaţă nouă, de plăceri noui. Trupurile lor se frîng alipindu-se şi umplînd scobiturile unul altuia. Blana albă de urs îi cuprinse în căldura ei tremurătoare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și de sub trupurile lor istovite răsărea în lături, mlădiată de reflexul albastru, plină și și ea parcă de pofte pînă acum tăinuite.

Ada se zbăteà ; era femee și era perversă. Cînd își simți mijlocul sdrobit în înlănțuiri de fier, cînd își simți gura suptă și sfărîmată în apăsări brutale, mai întredeschise ochii înebunită de patimă și își încolăci brațele pe după gîtul lui, rătăcită, pierdută.

E un nor straveziu de zăpadă, care se mișcă și tresare în avîntări smintite...

Treptat, treptat, liniștea înfășoară totul.

In ultimul spasm amîndoi ar mai vrea, dar amîndoi sînt sleiți ca morți...

In spre dimineață, Ada se furișă în odaia copiilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XV.

Jarul răscolit se atîţă apoi dela sine.

După noaptea deşertării simţurilor înăbuşite Raymond era el însăşi acela care aduceà pachetele, folosindu-se de prilejul acesta ca să poată hotărî cu Ada împrejurările în care aveau să se mai întîlnească. Alte ori, spre seară, aducea trei bilete de teatru, iar Ada, pretextînd o subită durere de cap, trimetea pe Gheorghe cu amîndoi copii astfel în cît ei rămîneau singuri şi nesupăraţi de nimeni. Noaptea următoare, după ce adormeau copii, Ada se furişà în odaia lui Raymond de unde nu se întorceà decât mult după miezul nopţei. Inima îi zvîcneà cu putere dacă mai întîlnea pe cineva strecurîndu-se tot atît de misterios, prin coridorul lung, întunecat şi cu ecou înfricoşetor la acea oră tîrzie. Era prea vijelios mînată însă de dorinţa sîngelui ei tînăr şi nesăturat de atîta vreme, ca să nu înfrunte chiar pericolul de a fi recunoscută. La ore şi locuri anumite, orice s'ar fi întîmplat, trebuiau să se revadă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Și astfel legăturile lor își urmau cursul nestînjenit.

Cu fiecare noapte de urgie Ada se întărîtà mai mult, mai arzătoare, mai nerăbdătoare să apropie clipa contopirei lor în aceiași senzație fulgerîndă din tălpi și pînă'n creștet. Știa ea, își dădeà ea oare seama că repetînd nu făcea decît să se apropie, din ce în ce mai mult, de acei pitici ai unei legende bătrîne, cari, încercînd să urce coasta mlăștinoasă a unei albii înalte, cu fiecare pas înaintînd se afundaù mai adînc în mal? Cel care să întindă mîna de scăpare întîrzià. Hlamida lipicioasă a păcatului o tîrà la vale în rîpa pe care apucase. Raymond, putea. el, să se împotrivească?

— Ereditate pătimașe! veți strigà, desigur, îngroziți.

Inimos ,dar fals avînt. Binecuvîntarea-i mai străbună. E chiar atavismul comun al nostru, al tuturora, scurgîndu-se firesc prin fibrele rădăcinei larg răspîndite departe, adînc, în originea speciilor.

Ruptura, nici nu le trecea prin gînd.

— Gheorghe, eu mă duc la o prietenă, tu poți îmbrăcà copiii să-i scoți la plimbare căci e frumos și plăcut astăzi.

Ada plecă, iar Gheorghe luă la îmbrăcat copiii.

Ajunsă la spitalul „Notre dames de Sion" Ada trimese portarul să cheme pe doctorul d'Aurgeval. Acesta sosì îndată și, după cum hotărîseră dinainte, se urcară în automobil traversînd tot orașul, îmbrățișați dar nerecunoscuți de nimeni sub norul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de praf care îi învăluiă în goana mașinei. După ce întîrziară mai bine de o oră cutreerînd toate mahalalele și cartierele cele mai înfundate, Raymond propuse să întoarcă spre Copou ca să cineze la „Viața Lungă" o cîrciumă interesantă prin pitorescul așezării și istoricul bogat în peripetii vesele. Ada era încântată.

Strade Carol automobilul o urcà mai greoiu, de altfel nici ei nu aveau nici o grabă.

In dreptul Aleei Principesa Maria, Lucica și Nicușor, care țineaù de ambele mîni pe Gheorghe, îndreptîndu-se spre Copou, isbucniră într'un strigăt :

— Mămițico, mămițico !

Zgomotul mașinei împiedicà însă, pe cei înfundați în perna automobilului, să auză țipetele slabe a celor doi copiii, ori poate erau prea ocupați ca să se intereseze de unde plecà strigătul. Automobilulu trecù mai departe și se pirdù curînd sub vălul alb de praf care-l întovărășeà necontenit.

Gheorghe întorsese capul și-și zări stăpîna alături de ofițerul francez. O clipă se smuncì din mîinele copiiilor, străfulgerat de-un gînd bănuitor, dar îndată omul simplu, bun, negălcevitor și care nu bîrfise încă niciodată în viața sa, reluă brațele copiilor și-și urmă încetișor drumul.

La „Viața Lungă" Raymond și Ada mai găsiră o grămadă de vizitatori cari, ca și ei, crezură nimerit să profite de acea zi stropită din plin de soarele dulce al Primăverei. Mîncară și băură cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toată voioșia pe care ți-o strecoară în suflet natura înveselită.

Deodată Ada zări pe o ușe o tăbliță pe care era însemnate cu litere nesigure : Chambres Separee

— Ce idee minunată, într'un local atât de rustic ! răspunse Raymond făcînd semn chelnerului să se apropie.

— Deocamdată toate sunt ocupate. Poate domnul să mai aștepte pînă ce se va eliberà una? Voi veni să-l anunț.

Nu, nici o umbră de desgust nu flutură pe buzele Adei, ci răspunse zîmbind din ochi că e dispusă să aștepte.

Și, pentrucă aceia zăvoriți în camere păreau că nu prea se grăbesc, încă cîteva sticle își făcură apariția pe masa încărcată a francezului. Ochii Adei sticleau împăienjeniți și din cînd în cînd hohotele ei deșanțate erau întrerupte de sughițuri neobicinuite.

— Am venit să vă anunț că No. 3 s'a eliberat chiar acum, și chelnerul arătă o ușe în stînga.

Raymond apucă pe Ada de braț, dar ea nu se mai putea ține pe picioare. Atunci Ada se prinse de gîtul său, iar el o luă în brațe și o aruncă pe divanul larg și moale al camerei care, deși prin noua întrebuințare introduceă o inovație în aceste regiuni, nu-și schimbase deloc mobilele și covoarele țărănești. Dar nu acestea și nici pernele încă calde ale acelora care le ocupaseră înainte erau cele ce puteau să atragă acum atenția...

Cu părul desfăcut și rochia mai mult deschiată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ada reintră tîrziu noaptea în odaie. Gheorghe care veghează lîngă patul copiilor se ridică și-i împărtăși că au adormit nemîncați. Ada începu să rîdă și căzù alăturea de ei pe pat.

Gheorghe eşi scîrbit amar de duhoarea vinului ce împrăștia stăpîna sa.

— Mămiţico, ştii ce am visat aseară? vorbi cu glasu-i argintiu Lucica, frecîndu-se la ochi cum se deşteptase a doua zi dimineaţă.

— Ce?

— Că te-am zărit plimbîndu-te în autumobil cu domnul Raymond.

— Dar ţi-am mai spus că visele nu sunt niciodată adevărate!

— Păi, Lucica n'a spus că-i adevărat, a spus numai ce a visat, întrerupse Nicuşor.

— Ei bine şi eu vă spun că visele trebuiesc uitate îndată, căci apoi fac rău şi aduc vedenii!

— Aşa?

— Da, da, cum vă spun.

— Dar nu noi chemăm visul, mămiţico, nu ştiu cum vine el, aşà, din senin.

— O, iată-l pe Pierre că-ţi aduce o rochiţă, sări Ada la intrarea ordonanţei lui Raymond.

— Ce drăguţ e doctorul, mămiţico! strigă Lucica dîndu-se jos din pat şi alergînd spre Pierre numai în cămăşuţă.

Mai fără nici o deosebire, adulterul îşi strecurà astfel triumfător ţesătura-i odioasă, timp de săptămîni, întretăiate doar, din cînd în cînd, de reflecţiile nevinovate ale micuţilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XVI.

Căpitanul Prisăceanu era în culmea mulţumirii. Fapta sa eroică fusese răsplătită aşa cum se cuvine celor ce trecând asupra vieţii lor proprii, pun interesele generale şi comune în aureola vitejiilor inimoase de arme.

Era ziua anului nou. Zi plină de nădejdi şi de dorinţi. Inceputul anului nou în care făptura omenească vede sfîrşitul durerilor şi patimilor omeneşti animate de sufletul său şi începutul unei primeniri a soartei. Aşà e tot omul, cu nădejde. Şi nădăjdea de cîtori nu e înşelătoare, dacă nu chiar totdeauna.

In ascunzişul de munte unde era cantonat regimentul din care făcea parte şi căpitanul Prisăceanu, era în ziua aceasta a anului nou, încă din zorii zilei o neobişnuită zarvă. Par'că însăşi crestele munţilor bătrîni şi albiţi de ninsoare,zîmbeàu bucuriei ce stăpîneà întregul lagăr. Căci astăzi regimentul avea să primească în mijlocul său pe generalul de corp de armată care venea, în numele regelui, să cuvînte mulţumirea sa vitejilor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ostaşi ai regimentului al cărui nume măreţ, avea să rămîie înscris cu slove de sînge aurit în cartea gloriei neamului.

— Vasile, strigă căpitanul Prisăceanu pe ordonanţa sa, care îngrijeà ca cizmelor căpitanului său, să nu le lipsească lustrul trebuincios unei uniforme de mare ţinută.

— Ordonaţi !

— Măi Vasilică, flăcăule, vin să-ţi strîng mîna şi să-ţi urez sănătate, că doar e ziua sfîntului Vasile azi.

— La mulţi ani şi s'trăiţi, domnule căpitan împreună cu coniţa şi coconaşii.

— Ştii tu, mă, că azi vine domnul general să ne avanseze şi să împartă decoraţii la toţi ai noştrii.

— Ştiu, s'trăiţi şi de aia e aşà mare bucurie pe la noi prin regiment. Îi vezi pe toţi că le rîde inima că s'a nimerit să fie astăzi şi hramul multor domni ofiţeri şi pe deasupra avem şi anul nou.

— A venit popa, să facă slujba?

— Nu încă, dar vine odată cu domnul general.

— Bine, vezi de isprăveşte cizmele şi du-te de te mai spilcueşte şi tu, că doar ştii ce ne aşteaptă astăzi, vorbì cu subînţeles Prisăceanu.

Vasile zîmbì încîntat şi plecă în grabă să-şi coase nasturii cari îi lipseau la tunica sa atîta timp neîngrijită. Îşi şterse bine hainele, se spălă pe faţă şi pe mîni, cu săpun din cela ce-i dăruise căpitanul său şi-şi răsucì mustaţa-i aurie în faţa ciobului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaneamul.ro/mdr/1901-1932

de oglindă, ce-l avea amintire dela Leanca, mîndra din satul său rămas acum pe mîinele cotropitorilor.

— La mulţi ani Prisăcene.

— Să trăiţi, domnule maior.

— Taci măi ! ştii că eşti nostim, mai slăbeşte-mă cu „domnule maior" al tău, că azi te face doar şi pe tine maior.

— Dragul meu Miculiţă, te-am căutat mai bine de trei zile, pe unde ai fost ? Trebue să-mi deschid ţie sufletul şi tu trebue să mă asculţi.

— Dar ce ai Paule, ce-i cu tine? pari foarte frămîntat.

— Da, mă frămînt şi mă sfîrşesc de grije. Nu ştiu nimic dela ai mei. Două scrisori prin luna lui Noembrie mi-au indicat ca ea şi cu copiii au plecat spre Iaşi. Ce s'a făcut cu dînşii acolo, nu ştiu. Am trimes, cînd eram încă în Rîmnic, un soldat să-i spue că sînt bine şi nici pînă acum n'am avut vre'un răspuns. Ce să fac? Ce să fac? Vezi bine că mai toţi au primit dela ai lor, unii ştiri, alţii scrisori, alţii pachete, şi eu, nimic, nimic !

— Ştii că eşti copil. Dar dacă eu n'am primit nimic dela ai mei, decînd sîntem în retragere şi dacă — ce e mai rău — nici nu ştiu sigur de s'au refugiat, apoi mă frămînt aşà. Lasă Paule, se îngrijeşte Dumnezeu şi-i ţine el în sînta lui pază. Nu te mai îngriji atît ; fii vesel astăzi mai ales cînd ne rîde la toţi mustaţa.

In vale sunetul unui gornist, spinteçà cenuşiul atmosferei, resfrîngîndu-se în ecouri, asemeni bubuiturilor, în pieptul munţilor plecaţi în defileu în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gust. Se anunță sosirea generalului a cărui trăsură, încă departe pe șosea, abea își tîrà roțile prin zăpadă înghețată.

— Auzi Paule, acum lasă mutra asta plouată a ta și haidem la canton, unde e hotărîtă primirea generalului.

— Vasile, noi plecăm, strigă căpitanul Prisăceanu ordonanței sale și tu pleacă numai decît pe platou să mă aștepți.

Unul la brațul celuilalt porniră spre coliba cantonului, unde de față cu toți ofițerii regimentului avea să se scoboare generalul, care venea să aducă la cunoștința bravului regiment, răsplata patriei.

Ajunseră tocmai cînd prima sentinelă a postului dădeà onorul generalului a cărui trăsură treceà prin fața ei. Ofițerii în front dealungul colibei, în momentul în care generalul — un om bătrîn pe a cărui frunte se citeà hotărîrea și inteligența — scoborî, dădură onorurile militare și intrară grup în coliba improvizată în vederea serbărei.

Generalul strînse mîna fiecărui ofițer și cînd ajunse la Prisăceanu, care i se prezentă, zise :

— Ha ! dumneata ești căpitanul Prisăceanu, citat în ordinul de zi pe armată ?

— S'trăiți, eu sînt.

— Face să-ți strîng mîna și să-ți spun că sînt onorat că ți-o pot strînge. Te felicit din suflet și-ți urez acum de anul nou, care vine surîzător, prin ziua de astăzi, toată gloria ostășească ce ți-o dorești.

— Să trăiți, domnule general și la rîndul meu,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vă exprim toată mulțămirea și tot respectul ce vi-l păstrez.

— Noroc bun și la mulți ani camarazi, zise el întorcîndu-se, tuturor ofițerilor.

Un „*să trăiți*" izbucni din glasurile tuturor, acoperi ultimele cuvinte ale generalului și porniră toți spre platou, unde după slujba religioasă urmă cuvîntarea generalului cîte ostași și decorarea întregului regiment. După ce ceti numele ofițerilor și soldaților avansați se urcă în trăsură salutat, de uralele întregului regiment și însoțit de urările tuturor ostașilor.

O serbare teatrală.....

Un prînz comun, stropit cu vin și bucurie urmă plecărei generalului.

Pe pieptul maiorului Prisăceanu — căci fusese avansat — strălucea frumoasa decorație scăldată în albastrul de email, a ordinului „Mihai-Viteazul" și pe cel al ordonanței Vasile, scînteia „Bărbăția și Credința", care îl mînase în toiul focului aprig al luptei ca și în acela al serviciului.

Și, amîndoi erau fericiți...

— Ura, băeți, a sosit poșta, strigă deodată maiorul Miculică, intrînd în scunda odăiță unde ofițerii adunați sărbătoreau cu pahare de vin și veselie ziua aceasta de trei ori înveselitoare. Și ca împinși de un resort, lăsară toți paharele cu vin și se repeziră afară pentru a putea cu un minut mai devreme, să capete fășiile de hîrtie scrisă, cari însemnau pentru fiecare din ei, mîngîierea cea mare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Postaşul, un sergent glumeţ, striga numele fiecărui ofiţer şi soldat, însoţindu-l cu o vorbă de duh care părea că alintă şi mai mult buna veselie ce-i cuprinsese pe toţi.

— Vasile a Marandei, strigă poznaşul de sergent la uite, mă... că-i plic cu roz... Ce zici?... Să-ţi trăiască gagica?

— Să trăiască, dacă mi-o scrie, răspunse vesel, ordonanţa Vasile, luînd plicul din mîinele psotaşului.

Ultimele scrisori fură înmînate tuturor celor căror erau scrise şi postaşul plecă ducînd cu dînsul binecuvîntările tuturor acelor căror le adusese veşti şi de dorinţa nemîngăiată a celor ce nu primiseră nimic.

— Hei Prisăcene, mai spune că n'ai noroc, uite ce-ţi aduc, zise Miculică, intrînd în bordeiul maiorului Paul Prisăceanu, cu scrisoarea care-i venise acestuia.

Cu o înfrigurare descreerată, Prisăceanu se repezî la Miculică şi smulse din mîinele acestuia scrisoarea care trebuiă să-i reîntregească făptura şi să-i potolească minţile aprinse de griji şi presupuneri.

Privi un moment scrisoarea şi apoi decepţionat că nu recunoscuse scrisul dragei sale Ada, privi descurajat în ochii lui Miculică şi-i zise :

— Degeaba, nu-i dela *ea* !

— Totuşi, vezî ce scrie.

Deschise plicul cu ochii trişti, aţintiţi în gol şi începù să citească. Miculică aprinzîndu-şi o ţigară

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se trînti pe laviţa care slujeà drept pat şi vesel aşteptà să citească pe figura lui Paul, restrîngerea vestei care o primise.

Deodată observă că Prisăceanu se îngălbeneşte, holbează ochii şi nervos mai citeşte odată cu mai multă înfrigurare scrisoarea primită. Un strigăt de fiară rănită izbucni din pieptul lui Prisăceanu şi, răzimîndu-se de singurul scaun ce se găsea, începù să plîngă cu hohot.

Miculică rămase încremenit. Nu-şi puteà explica ce lovitură anume putuse aduce într'o asemenea stare pe prietenul său.

— Ce este Paule? Ce-i cu tine? strigă el emoţionat şi plin de îngrijorare.

Şi, prin sughiţurile izvorînde din gîtlej, părea că aude numai plînsul copiilor săi.

— Puiule, Lucico, Nicuşor, mamă...

Miculică urmă să rămîie nemişcat, nu putea să turbure durerea omului, pe care o socoteà neţărmurită după efectul sufletesc ce i-l provocase.

— Fii bărbat Paule, ţi-e bolnav cineva? Sau poate ea...

Nimic. Nici un răspuns. Cu capul în mîni, omul, a cărui eroism înfruntase moartea cea mai necruţătoare, zăceà zdrobit, fărămat de-o veste, de cîteva rînduri scrise.

— Spune-mi, trebue să-mi spui, ce scrie în hîrtia asta blestemată? Miculică vru să apuce scrisoarea mototolită dar Paul o îndepărtă. Miculică se aruncă după mînă care-i ascundeà misterul, pentăceanu gîndeà el, ar fi fost totul în stare, dar Priu. caesr.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

își cramponase întreaga energie în pumnul care după cum strivea hîrtia așa ar fi vrut să zdrobească și pe acel care îi distrusese sălașul mulțămirei sale intime.

Într'un tîrziu, întinse lui Miculică, cu mîna tremurătoare, scrisoarea. Miculică se apropie de geam, prin care înserarea lăsă să străbată dungi negre de întuneric și desfăcînd foaia ceti:

Deși îndeobște scrisorile anonime nu sînt luate în întrega lor însemnătate, totuși nu găsesc o altă cale mai nimerită pentru a vă pune în cunoștința unui fapt de cea mai mare gravitate morală.

Fără îndoială că, la prima vedere o să vă pricinuiască multe suferințe vestea pe care vin să vă o aduc prin prezenta, dar din simțul datoriei de cetățean și admirator nu o pot închide în mine.

Nevasta dv. domnule căpitan, care locuiește actualmente la Iași în hotelul Traian, vă terfelește, de mai bine o lună, demnitatea și onoarea d-v. de om și ofițer, înșelîndu-vă cu un medic francez.

Salvați-vă deci, atîta cît mai e timp, să scoateți, de sub înrîuririle otrăvitoare a mamei lor, pe cei doi copii ai D-v."

Miculică rămase în neștire. Gîndurile funeste care-i trecuseră mai înainte prin minte nici nu ajungeau să se coboare cu grozăvia cetită acum. Și maiorul Miculică, optimistul exagerat, revenind la judecata sa obicinuită, rupse tăcerea întretăiată de plînsul lui Paul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ei, și tu crezi bazaconii de astea?

Prisăcea nu nu răspunse nimic, dădeă doar din cap ca un năucit.

— Îți închipuești tu că Ada, de care până acum nu te-ai putut plînge de nimic, Ada, mama copiilor tăi, e în stare să facă așa ceva.? Nu, niciodată. E peste putință.

— Dar scrisoarea? îngînă Paul.

— Anonimele, dragul meu, fac parte din genul cel mai pervers de răutate omenească. Cum poți tu crede în spusele calomnioase ale celui dintîi necunoscut, cînd zece ani de căsnicie ți-au format o credință nestrămutată despre cinstea femeei tale. Nu așà se procedează, dragul meu. Ori, dacă îți iubești soția scrisorile de felul acesta trebue să le arunci de îndată, cu scîrbă și să pui mai multă încredere în ființa care-ți este tovarășă de viață.

— Tocmai de aceeia mi-e chinul mai sfîșietor..

— Dacă, totuși, aceste rînduri ți-au trezit vre-o bănuială, să-ți dau eu un mijloc: Drumul convingerii desigur nu poate fi negat.

— Și care ar fi?

Miculică rămase încurcat: Pe cît de bun, de sigur, acest drum al convingerii, pe atît de anevoios. Ei mai ales se găseu pe front în fața dușmanului, unde nu puteau ști nici dacă noaptea vor mai rămîne în acelaș loc, nici dacă zorile le va mai licări. Să te convingi,... dar trebue să vezi... și una e la Iași și altul în defileul munților Vrancei. Deodată chipul lui Miculică se lumină de-un fulger de nădejde:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Am găsit, ascultă : la Iași se găsește acum unul din prietenii mei cei mai buni. Un om de o capacitate vastă și de o integritate rară. Fire largă și umanitară, numai el te poate scăpà din groasnica situație în care te zbați.

Ochii lui Paul se aburiră de reflectul unei vagi speranțe :

— Cine e?

— Mitică Răpăceanu șeful unei poliții care, prin însăși dexteritatea profesiunei sale poate cerceta direct, și cunoaște adevăr sigur. Îi voiu scrie. căci te poți încrede în el și nu va întârzia mult ca să primești răspunsul. Până una alta trebue să treci prin toate bărbătește. Și acum să nu pierdem nici o clipă și să-i scrim.

După ce termină scrisoarea pe care înainte de a o închide o cetise și lui Paul, maiorul Miculică strînse puternic mîna lui Prisăceanu, par'că ar fi vrut să toarne în vinele acestuia întregul său optimism. Din ușe îi mai strigă :

— Curaj prietene, în ultima încercare vitejească.

Prisăceanu rămase singur pe scaunul scund, învăluit în negrul nopței. Afară pe geam se zăreà o fâșie de cer albastru, stropit cu roua stelelor și străjuit de cercul bolnăvicios al lunei. Se ridică greoiu și se îndreptă spre ușe ca să-l strige pe Vasile să-i facă focul și să aprinză lampa. Ajuns în ușe îl lovì deodată priveliștea întruchipărei visului : Vasile pe prispă, mîngăiat de buclele argintii ale lunei, sărutà cu drag scrisoarea îbovnicei sale.

...Leanca, mînrda Vulturenilor, care acuma fre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mătă, poate, în dorul celui a cărui gînduri o chemau.

Rămase înfipt, răzimat de cadrul uşei cu ochii umeziţi, nevoind să tulbure liniştea unei inimi.

In depărtare, sunetele unei cobze şi cadenţa unei hore soldăţeşti încununaù sfîrşitul sărbătorirei anului nou.

Răzbunarea lui Stamatopol lovise în plin.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XVII.

Poliția evacuată din Muntenia, strămutată acum în localul celei de Iași, era centrul de mișcare a întregului aparat de administrație internă.

Se vedeau militari și civili, cari în fugă suiaŭ scările prefecturei pentru ca apoi cu aceeași grabă să le coboare, unii ducînd ordine și alții purtînd jalbe.

Intr'una din odăile înțesate de mese și biurouri la cari lucraŭ sute de funcționari evacuați se afla și biuroul lui Mitică Răpăceanu.

Acesta din cauza multiplelor însărcinări ce avea a le îndeplini, în mod spècial căpătase o odăiță, în care afară de el și cele două ajutoare ale sale, nu mai lucrà nimeni, așà încît domnea aici o atmosferă liniștită turburată doar de zbîrnăitul nervos al telefonului.

In mijlocul odăiței era așezat biuroul lui înțesat de hîrtii cari cereau grabnică rezoluție.

Și în fie care zi, chiar înainte de a fi sosit ora lucrului, Răpăceanu se așezà la biuroul său de unde plecà mult mai tîrziu decît cele două ajutoare ale

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sale. După un prînz luat în fugă, porneà în inspecție prin tot orașul, deși slujba nu-i impuneà și această activitate care și-o însușise singur din spiritul său de datorie excesivă. Umblà ceasuri întregi să observe într'adevăr dacă alimentele sînt împărțite cinstit pe la depozite, dacă populația nu trebuește să sufere din cauza unor funcționari ticăloți, înzestrați cu apucături nervoase sau ticuri de șicănealâ.

Ori unde soseà, împăcà spiritele mulțimei înghețate și desnădăjduite, impunînd ordine în totul.

In dimineața aceea, aprodul aduse ca de obiceiu corespondența zilei. Printre adresele și ordinele închise în plicuri mari, galbene, purtînd pe ele pecetea oficialității, se găsea și un plic mic a cărui adresă scrisă cu creionul atrase atenția lui Răpăceanu cărui părea oarecum cunoscut scrisul. Ii era adresată personal lui, avînd ca indicație doar „Poliția Iași".

Deschise plicul și începu a cetì scrisoarea. care trădà după neîngrijirea scrisului aruncat și grăbit o puternică excitație și stare sufletească.

„Dragul meu Mitică,

Fără înconjur și trecînd chiar peste regulele de etichetă și a formulelor de sănătate îți cer deadreptul un lucru de o gravă însemnătate.

Este vorba de căpitanul Prisăceanu — acum maior — despre eroismul căruia trebue să fi citit prin jurnale și care se sbate acum în spasmele desnă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dejdei morale din cauza unei scrisori anonime pe care a primit-o chiar astăzi și în care este înștiințat că nevasta lui, Ada Prisăcanu, care locuește în hotelul Traian împreună cu cei doui copii ai săi aduși în refugiu, îi terfelește numele și onoarea lui, înșelîndu-l.

Intrucît Prisăceanu este cal mai bun prieten al meu, îți cer a-ți pune toată rîvna de care ești capabil pentru a cercetà cît se poate de aproape și discret, viața și legăturile Adei. In urmă ne vei trimite în scris rezultatul cercetărilor tale și convingerea ce ți-o vei formula despre cinstea acestei femei.

Fămi neapărat aceasta și în cel mai scurt timp posibil. Înțelege că răspunsul tău, un moment mai devreme venit, poate scăpà din ghiarele nebuniei — inerent rezultat al unei astfel de situații — pe bunul meu prieten.

Mă încred în tine, scumpul meu prieten și îți strîng inimos mîna ta de adevărat bărbat.

Miculică
maior în al paisprezecelea de munte.

Rămase buimac. Nu-și putea crede ochilor și ceti încă odată scrisoarea încet, vrînd par'că să se pătrundă adînc de înțelesul și durerea conținută în aceste cîteva rînduri. Cu un gest hotărît băgă plicul în unul din buzunarele sale. Își continuă lucrul său și — neobișnuit — precis la ora mesei plecă odată cu toți funcționarii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acasă la un loc cu micul său Petrică luă masa care nu-i pria de loc și fără a-și sărută copilul plecă de îndată în cercetare.

Era ferm hotărît. Trebuia să afle cum stau lucrurile. Atîta mîrșevie nu putea fi tolerată și Răpăceanu gîndea că răul trebuia de astădată să fie curmat dela rădăcină și nu plivit numai pe deasupra.

In calitatea sa de polițist toate ușile îi erau deschise, așa încît cercetările îi erau mult ușurate. Cum ajunse la hotel interogă toți sevitorii și chelnerii cari însă nu-i putură da nici un fel de indiciu. Se hotărî atunci să aștepte pe coridoarele hotelului pentru a cunoaște figura celei de care aveau să se înlănțuiască inelele căutărilor sale și într'adevăr văzu ieșind din odaia Adei pe ordonanța Gheorghe, ducînd de mînă pe cei doi copilași. Auzi cum o voce de femee se strecura prin ușa întredeschisă :

— Ascultă Gheorghe ! pleacă cu copiii la cinematograf și după aceea mai plimbă-i nițel, căci eu plec de acasă pentru cumpărături. Pînă după opt să nu cumva să te întorci căci iau cheia cu mine.

Și, în cadrul ușei întredeschisă apărù silueta tînără, sveltă, frumoasă și atîtătoare a Adei, care urmăreà cu privirea-i de mamă îndepărtarea copiilor.

O conoștea. O singură privire a ochilor săi deprinși îndestul cu psihologia fizionomiei omenești îi era deajuns ca să știe că aceea care distrusese liniștea și fericirea unui brav ostaș, era într'adevăr femee adulteră. Totuși pentru a se putea convinge pe deplin se hătorî a rămîne o noapte pe cori-

BIBLIOTECA

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dorul hotelului. Nevoind a pierde din ochi nici o clipă pe Ada, Răpăceanu scoborî scările hotelului pentru a trimite vorbă cu cineva micului său Petrică, că este ocupat și nu doarme în noaptea aceasta acasă.

Se uită înfrigurat în piața înțesată de lume și zări pe Giorge Grazzia, un tînăr student plin de avînt și poezie, care locuia în vecinătatea lui Răpăceanu și cu care, în multe seri împreună, disecase în discuție erudită filozofia bicisnică a vieței omenești.

Îi făcu semn să se apropie și dîndu-i pe scurt a înțelege însăcinarea ce și-o impusese pentru noaptea aceea, îl rugă să plece de îndată acasă, unde să înștiințeze pe micul Petrică de lipsa tatălui său, rămînînd ca el, Grazzia, să doarmă cu dînsul.

Se întoarse la locul său de pîndă și de acolo văzù cum Ada, îmbrăcată cu un lux greu de înțeles în situația ei de refugiată cu copii, plecă în oraș luînd cheia camerei cu dînsa. Și așà aștepță el pînă aproape de înserat, cînd văzù pe Ada care se întorceà la brațul ofițerului francez, rîzînd în hohote cristaline și cu obrajii destul de înbujorați. Franțuzul îi sărutà drăgăstos mîna și fiecare intrară în odăile lor.

Răpăceanu își dudù deîndată seama că veselia Adei veneà în urma unui supeu scăldat în șampanie pe care desigur îl luase împreună cu Raymond într'un restaurant din oraș. Și văzînd starea de inconștiență la care putea să ajungă o femee, avu în expresia ochilor săi blînzi o licărire de desgust.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Totoşi trebuia să se convingă pe deplin şi continuă a aşteptà pe coridor.

Văzù cum sosiră copiii cu ordonanţa, flămînzi şi îngheţaţi de plimbarea, care o făceau siliţi şi din care n'aveau nici o plăcere. Văzù cum Raymond îşi trimisese ordonanţa sa să-i cumpere, din restaurantul de jos, cîteva cutii de ţigări. Auzì sgomotul furculiţelor şi a farfuriilor, cari dădeaù a înţelege masa copilor din odaia Adei. In urmă Gheorghe ieşì din odaia Adei pentru a se culcà în scunda-i odăiţă de mansardă, în care locuià.

Tăcere adîncă domnea în coridorul strîmt lărgit doar de ref'exul oglinzilor, în cari o singură dîră de lumină ţîşnita din odaia doctorului francez, se resfrîngeà în sclipiri nenumărate, inundînd în mănunchiu de raze pale. Jocul de lumini atrase privirea lui care vibrà puternic la oricare atingere estetică.

Pierre se întoarse destul de tîrziu pentru cele cîteva ţigări ce le adusese şi în urmă, după cîteva minute, Răpăceanu auzì vocea distinctă şi melodioasă a locotenentului Raymond :

— C'est assez, vat'en !

Şi Pierre, în cadrul uşei, luminat de reflexul albăstrui al lămpei ce străjuià noaptea somnul lui Raymond şi care se revărsà asupra chipului său şiret avu un zîmbet înţelegător şi deşanţat.

Apoi întregul coridor era învăluit în liniştea somnului. Deci însăşi uşa care dădea în odaia lui Raymond se închisese, totuşi Răpăceanu aşteptà.

Intr'un tîrziu, aproape de miezul nopţei auzì un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sgomot în camera Adei și îndată aceasta se strecură pe dibuite, într'un costum sumar, dealungul zidului și intră în camera doctorului d'Aurgeval.

Răpăceanu rămase uluit. N'ar fi crezut niciodată că depravarea putea să-și înfigă rădăcinele-i veninoase atît de adînc.

Și scoborînd scările în fugă ca și cum ar fi vrut să se smulgă din ghiarele vițioase ale desfrîului ce părea că-și întinde aripele sale asupra întregei clădiri, ajunse în piața plutindă în negura spintecată de fluerul gardiștilor.

Ființa lui îndîrjită împotriva femeei ce decăzuse într'atîta, era copleșită de vedenia ce-o aveà încă limpede în fața ochilor săi, vedenie plină de murdărie și decădere morală a femeei care putea să se strecoare din patul copiilor pentru a merge singură în odaia unui bărbat străin.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XVIII.

Cîteva raze şăgalnice, pătrunzînd prin găurile storului tras, deşteptară din visare pe bietul Răpăceanu, care înţepenise cu capul sprijinit în palme, aplecat peste birou.

Cafeaua, pe care i-o întinsese pe masă servitorul, îşi înălţă în spirală aburii uşori.

— S'a răcit cafeaua domnule şef, repetă servitorul.

Răpăceanu nu auzeà numic, nu vedeà nimic. Cu mînele împletite la spate, ocoleà pentru a nu ştiu cîtea oară, odăiţa scundă, care în orele de biurou începea aglomeraţia înăduşită a celor care aşteptau nerăbdători hotărîrile cererilor lor.

Şi într'adevăr, rînd pe rînd începeau să sosească bărbaţi, femei, copii, îndreptîndu-şi feţele îngrijorate de-o spaimă neînţeleasă spre acela care se zbăteà între pereţii afumaţi, îmboldit par'că să ţăşnească ca pantera flămîndă din cuşcă. Deodată privirea-i încruntată se opri asupra celor înghezuiţi lîngă uşe.

Răpăceanu se întoarse brusc, încercînd par'că să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se scruteze lăuntric, el însuși, o clipă ; Se simțeà prea slab, neputincios să judece doleanțele altora, cînd nu se putea hotărî cum să-și judece propria-i neliniște, durere. . . . .

Se năpustì afară, murmurînd că astăzi nu poate lucra. Un geamăt, o văitare adîncă eșì din piepturilerile celor care-i așteptaù sfatul și dreptatea. mulți desigur, din cei care se depărtaù desnădăjduiți, nu găseau decît cuvinte de osîndă pentru acela care-și părăseà postul și le amînà hotărîrile.

Ce puteau ei știì și ce puteau ei înțelege din vulcanul de presimțiri care îi clocoteaù în suflet?

Răpăceanu se lăsă zdrobit într'un fotoliu. Ii părea bine că Petrică era plecat în oraș, pentrucă era sigur că înfățișarea sa abătută va pune pe gîndu i și-i va neliniștì băiatul.

Și îndată gîndurile îl înfășurată din nou în lanțurile g.ele și .eci ale presimțirilor. Maiorul Frisăceanu luptă pe front, gîndeà Răpăceanu, îndură gerul și lipsurile inerente războiului, se încovoaie sub sarcinele enorme pe care i le-a încredințat o țară întregă și totuși pășește drept sub potopul de gloanțe, în timp ce nevasta sa, refugiată la ;Iași —pentru maiorul nădăjduià desigur s'o revadă astfel mai curînd — cade sub brațul, cui? al unui tovarăș de luptă, al unui ofițer francez, al unui aliat.

Dar, dar, ai mei nu sunt ei oare sub împrejurări încă mai grave? — și la acestea se cutremură de groază — ei zac sub cotropitori, în desăvîrșita lor stăpînire ! Și atunci ce nu se poate?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Răpăceanu sări din fotoliu și-și trecu mâna peste fruntea asudată, prin șuvițele de păr care scuturate lunecară de ambele părți.

— Ah, e îngrozitor, e îngrozitor! strigă el repezindu-se prin odae, simțind trebuința de a face ceva, să se descarce de tot ce-l apăsă.

Apoi recăzù pe pat.

Vai celor ce se svîrcolesc pradă chinurilor presimțirei, sfîșiați mai presus de toate de o imaginație fertilă și nestăpînită, care le mai lărgește încă rana adîncă!

Un vifor boreal îi străbătù vertiginos făptura. Dar din noianul simțimintelor care îl frămîntau clocotitor, Răpăceanu se înălță deodată hotărît: Trebuià să treacă peste toate și să-și dicteze.

Aveà datoria să răspunză maiorului Prisăcaenu. Dar aceeași dartorie mai dictà să-i împărtășască adevărul. Și puteà el oare să facă aceasta? O, nu, pentru Dumnezeu, ce vină aveà el în toate acestea ca să sufere înmulțit și pentru alții? Răpăceanu tresări la cele ce pronunțaseră buzele sale. Alții? Dar toți acești alții nu sunt decît aceeași el. Să-i destăinuiască toată grozăvia? Și acî omul rațiunei se arătă din ce în ce mai stăpîn: Dar repercusiunile, urmările nenorocite, căci ce n'ar fi în stare facă bietul maior dacă ar află adulterul chiar dela el, pe a căror spuse puneà atâta bază. Ar ucide pe Ada și atunci copii erau sortiți să hoinărească pe drumuri orfani, S'ar repezì asupra franțuzului și i-ar împlîntà arma și atunci ce de consecințe politice. Poate într'un moment de desnădejde s'ar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sînucide însuși maiorul, Și nu trebue eu oare, dacă aceasta îmi stă în putință, să păstrez țării un viteaz ostean de frunte iar familiei, copiilor un părinte devotat?

Dacă ar încercà însă să neliniștească pe Prisăceanu, încredințîndu-l că nu s'a întîmplat nimica, că Ada sa nu are decît grija educației copiilor, educație pe care o îndeplinește desăvîrșit? Ar fi trebuit să mintă! La aceastea se simți ca spintecat în două, iar jumătățile corpului său par'că se ciocneau: Partea dreaptă îi reaminteà că el nu a fost decît pentru că era cel mai desemnat să afle adevărul, deci să-l și împărtășească; iar partea stîngă îl sfătuià stăruitor că, înainte de a fi omul datoriei trebue să și păstre sentimentele morale de om, și, cum firesc este, partea din urmă izbutì.

Totuși Răpăceanu nu se puteà împăcà cu hotărîrea de a mințì, chiar salvînd cu aceasta viața celor trei factori tot atît de folositori în laturile lor de manifestare.

O idee mai fericită îi străfulgeră deodată mintea: Să meargă să vadă pe doamna Prisăceanu și să-i vorbească, s'o implore să înceteze, să rupă cu tot ce s'a petrecut, să-i expue urmările, să-i zugrăvească toată grozăvia faptei, s'o îndrepte înapoi spre bine.

Tocmai cînd voia să plece, intră Petrică. Băiatul citì, dintr'o ochire pe fața tatălui său, o hotărîre nelămurită. Amîndoi rămaseră o clipă față în față, fără ca nici unul să cuteze să scoată o vorbă. Apoi Răpăceanu își îmbrățișă copilul și cîteva lacrămi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mari și dureroase se prelinseră pe brazdele feței sale impunătoare. Răpăceanu își dădeà seama că nu îmbrățișà atunci numai nevinovăția copilului său, căci fețele senine ale copiilor maiorului Prisăceanu apărură, în parolă, în fața sa. Hotărîrea lui devenì și mai nestrămutată.

Dacă stăruințele repetate ale lui Petrică izbutiră să-l oprească să-și iee masa înainte de a plecà, tot aceleași stăruințe însă nu-l putură aduce ca să guste din farfuriile care-i se perindau prin față, mai fără să le observe.

Răpăceanu nu mai puteà răbda. Se ridică să plece, rugînd pe Petrică să rămîe acasă pînă cînd se va întoarce. Aveà atîta nevoe să întîlnească necontenit privirea duioasă a copilului său, care parcă îl îmboldeà spre jertfa morală, în prejma căreia se aflà. Simțeà că făptura aceasta mică îi va ușurà să nege adevărul.

Răpăceanu urcà scările hotelului Traian, încet și apăsat, muncit de gînduri. La camera Adei se oprì și înainte de a ciocănì în ușă, murmură din nou, parcă ar fi voit să se încredințeze că nu și-a pierdut glasul și tăria.

— Am s'o conving, trebue s'o conving să rupă cu desăvîrșire!

— Entrez! se auzì o voce plăcută dinăuntru.

Tresărì, căci înțelese că Ada nu se așteptà decît că amantul său puteà fi, și deschise ușa cu putere.

La vederea chipului duios al făpturei pe cît de minunată pe atît de vinovată, Răpăceanu se simțì slăbit și șovăì o clipă. Uu sentiment profund ome-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nesc îl înțepeneà în cadrul ușei. Dar, adunîndu-și într'o sforțare rămășițele hotărîte ale caracterului său, înaintă un pas și se află cu privirea scrutătoare în fața Adei.

— Doamnă, gravitatea chestiunei, care mă aduce acì, imi îngăduie să trec peste formulele de recomandație. Doamnă, știu totul, am aflat totul și m'am încredințat însu-mi de adevărul lor. Oh, iertați-mă dacă indignarea îmi schimbă vocea atît de autoritar, dar eu viu doamnă numai ca un sfătuitor blînd, ca un bun prieten.

Și într'adevăr, cît de firesc era ca, lîngă Ada glasul celui mai neîmblînzit să se mlădie în tremurări dulci. Răpăceanu urmă mișcat.

— O, doamnă, dacă așì fi eu singurul care știe de toate acestea, vă asigur că n'aș fi venit să vă fac atîta rău. Așì fi încercat totul, pe căi lăturalnice, ferindu-mă să vă întîlnesc. Dar cetiți . . . Răpăceanu îi întinse scrisoarea primită dela Miculică. Ada căzù pe scaun și își trecù privirea înfrigurată pe rîndurile lui Miculică, de a cărui cinste și bunătate avusese prilejul să se încredințeze de multe ori pe vremea cînd acesta veneà pe la ei acasă. Brațele îi lunecară iar scrisoarea se lăsă jos. Cu o mișcare nervoasă a piciorului ei mic, fin înpantofat, o călcă, o acoperì să nu o mai vadă.

— Doamnă, împrejurarea gravă căreia îi datoresc prezența mea în fața dumneavoastră, nu-mi lasă răgazul să ajung la țel cu fraze meșteșugite și întortochiate. Voi cutezà să vă spun totul fără

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

înconjur, în două vorbe : Incetați doamnă, rupeți orice legături cu domnul d'Aurgeval.

— Prea tîrziu . . . murmură Ada pe un ton nespus de înfiorător.

— Tîrziu e numai o vorbă, tîrziu nu este niciodată !

— Prea tîrziu . . . repetă Ada iar Răpăceanu se cutremură sleit, desarmat, neputincios să mai îndruge o vorbă. După un răstimp se simți înviorat :

— Dar gîndiți-vă la bărbatul dumneavoastră, maiorul țării, tatăl copiilor care se joacă colo atît de senini, atît de nevinovați !

— Dacă a-ți zărit copiii mai vedeți că tot ce poartă se datoresc lui Raymond . . . ăăă . . . domnului d'Aurgeval, mai recunoaște-ți că fără el i-ați fi găsit acuma goi și flămînzi . . . vorbi Ada, ridicîndu-se și simțind trebuința de a se apără.

— O doamne, nu m'am îndoit o clipă că nevoile au contribuit destul de mult la cele ce s'au întîmplat, dar să nu uităm că forța conștiinței ne impune în acest moment să stoarcem, să destăinuim și adevărul cel mai ascuns.

— Ei bine ?

— Am trecut pînă acum fără să numim adevărul și vă rog chiar să mă cruțați de a vă auzi pronunțînd cauza mai intimă care v'a determinat.

— Ah, cît sunteți de bun !

— Soarta vă hărăzește acum prilejul să vă arătați mai bună, mai dreaptă, mai cinstită . . .

— A quoi bon ? îngînă Ada sfîrșită, recăzînd pe scaun.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Răpăceanu se pătrunse într'o străfulgerare crudă de zădărnicia sarcinei sale.

— Faptul este consumat . . . complectă ea.

— Şi vă închipiuţi toate urmările, consecinţele nenorocite, ucigătoare... adaugă Răpăceanu, numai ca să-şi împace ultima încercare, deşi citeă prea bine pe faţa tinerii femei că toate grozăviile i se perindaseră încă înainte de a-şi pronunţà el vorbele.

— O, da, destul, prea mult, dar ce mică şi neputincioasă sunt ! Apoi după o pauză lungă :

— Prea tîrziu . . . !

— Şi . . . ?

— Şi rămîi tot aşa de mare, înalt şi bun de mă mai ajută încă ! răspunse Ada izbucnind în lacrămi şi strîngînd puternic mîna lui Răpăceanu.

Rămaseră mult timp cu privirile încrucişate, străbătînd adînc, pînă în suflet. Ochii lor răsfrîngeau măreţia nesfîrşit de dureroasă a clipei : Era jurămîntul de complicitate, atingînd, în acest unic caz, culmea simţului moral, larg înţelegător omenesc.

Răpăceanu plecă capul.

Era părtaşul sublim al celui mai odios adulter.

O clipă se încovoaie sfîşiat sufleteşte de privirile nedumerite ale copiilor, apoi se smulse din mîna Adei şi fugi.

Străbăteà străzile zăpăcit şi pretutindeni îl urmăreau clădirile înalte ale hotelurilor :

— Poate şi-acì ! poate şi-acì ! murmură el căutînd să scape de umbra întinsă a clădirilor pătate.

Curînd cutreerà cîmpiile şi într'un tîrziu se lăsă copleşit, zdrobit, în iarba fragedă. Voia să-şi ridice

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

privirile spre cer dar ochii-i căzură pe tăbliţa uşei dela „Viaţa Lungă" : Chambres separées.

— Şi-aci ! strigă el îngrozit afundându-şi capul în palme.

Făclii palide se înfipseră sclipind în mantia îndoliată a cerului.

Răpăceanu se întinse pe spate şi priveà pierdut. Ce de gînduri se răsboiau în el.

De abia întors în oraş, Răpăceanu şi-a dat seama cît a zăbovit pe pajiştea verde de lîngă Breaza. Străzile nu mai erau însufleţite decît de femeile uşoare care împănau răspîntiile şi aţineau trecerea bărbaţilor întîrziaţi. Dela ferestrele clădirilor în etaje ţîşneau lumini obrasnice :

— Pretutindeni la fel : chef şi desfrîu ! gîndeà Răpăceanu, strecurîndu-se grăbit spre casă.

In drum întîlnì pe Grigore Grazzia, întorcîndu-se dela studii cu vrafuri voluminoase de cărţi în subţioară

— Vin astă noapte la dumneata să lucrăm împreună. Am cules toate tratatele lui Howding ! strigă acesta.

— O nu, iartă-mă sunt prea plin acum de reflecţiile lui ! — Apoi după un moment de gîndire : — Ba da, să vii, nu însă înainte de orele două !

Răpăceanu trecù mai departe în timp ce studentul, ajuns la poarta mansardei sale, rămase gînditor, privindu-l cum se depărtà şovăînd :

— Ce-o mai fi avînd azi Răpăceanu ? Inainte cînd mă prindeà mă luà bucuros de braţ şi mă trăgeà să iau masa cu el ca să nu pierdem din timpul co-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mentariilor, și acum, cînd îi anunț c'am izbutit să strîng volumele pe care de mult le căută, îmi răspunde în fugă să nu viu, ba să viu, dar cît mai tîrziu. Cam misterios! gîndì tînărul psycholog, — veșnic bănuitor în căutarea unui suflet mai complex, — urcîndu-se în camera sa și înghițind în grabă cîteva felii de pîine unse cu unt și care formau bursa pe care i-o asigurase Răpăceanu din puținul pe care îl economisise.

Petrică, care aștepta la fereastră și tresărise de atîtea ori cînd i se păreà că recunoaște mersul tatălui său, întîmpină zîmbitor pe Răpăceanu.

— Dar unde ai întîrziat atîta tăticule?

— O, dragul meu, răspunse Răpăceanu, îmbrățișîndu-și copilul, lumea este așa de rea, așa de păcătoasă sub îmboldirile patimilor, încît mă cutremur la gîndul că vei trebuì și tu într'o zi să mă părăsești, să te avînți, să-ți croiești singur calea vieții și atuncea să te asemeni tuturora.

Copilul nu înțelegeà nimic din tot ce-i vorbeà tatăl său și se mulțumeà să-și agațe numai de el, bucuros că însfîrșit îl revede.

Răpăceanu vegheà adormirea copilului, apoi își trase masa de lucru lîngă pătișor și se puse să răspundă maiorului Prisăceanu.

Muiase de-acum de cîteva ori tocul în cerneală și tot nu se puteà hotărî cum să înceapă. Se mai temeà ca scrisul său nervos să nu-i trădeze starea în care se găseà, căci prevedeà bine că Prisăceanu va căutà să citească și printre rînduri să afle mai mult încă decît e scris.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Răpăceanu se ridică și începù să înconjure odaia cu pași mari. Ajuns din nou în fața patului privirea-i se oprì pe chipul blînd și senin al copilului pe cît de nevinovat pe atît de neștiutor. Aceasta îl liniști astfel încît se așeză mai hotărît și putù să scrie :

„Bunului meu prieten Miculică,

Vestea fericită pe care v'o aduc, ție și maiorului Prisăceanu, mă scutește desigur să încep prin a-ți descrie cercetările amănunțite, care mi-au alcătuit preocupările de frunte ale celor două zile și nopți dela primirea înștiințării tale.

Sunt atît de mîndru de sarcina pe care mi-ai încredințat-o și pe care am îndeplinit-o desăvîrșit, încît îmi vei îngădui să repet că socot una din cele mai rari clipe, aceasta în care am prilejul să-ți fac cunoscut fericita veste că, căsnicia maiorului Prisăceanu n'a fost nu numai pătată, dar nici măcar cutezată.

Ceeace a adus la bănuelile anonimului, au fost doar niște ștofe cumpărate într'adevăr dela un ofițer francez, care însă în trecere n'a rămas în localitate decît o zi și care nevrînd să-și cărăbănească mult bagaj, a vîndut parte din proviziile sale.

Arată această scrisorică și Maiorului Prisăceanu încredințîndu-l că doamna Prisăceanu i-a rămas credincioasă lui și mamă, educatoare desăvîrșită, copiilor săi. Iar cît privește faptul că nu i-a scris un timp, aceasta se datorește operației pe care a avut s'o sufere fetița sa, Lucica, actualmente pe deplin lecuită.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ada Prisăceanu se fălește cu eroismul bravului ei soț.

In dorința de a-ți strînge mîna cît mai curînd, și a îmbrățișa în maiorul Prisăceanu fala țării.

Vă strig la revedere,

. . . . . .

Mitică Răpăceanu".

Incercarea fusese prea grea ; Răpăceanu nu mai aveà nici curajul să recitească rîndurile pe care deabea le sfîrșise.

Cînd lipeà plicul o ciocănitură ușoară în geam îl făcù să tresară. Capul pletos și brăzdat adînc al studentului îmbătrînit înainte de vreme se arătă prin ușa întredeschisă. Intovărășiți de vrafurile enorme ale tratatelor filozofice, trecură în odaia alăturată, ca să nu trezească pe Petrică.

Și, la masa scundă cei doui prieteni, înfrățiți întru cugetare, se adînciră în comentariile și opiniile temelor filozofice. Totuș studentul psycholog nu scăpà o clipă din vedere figura tovarășului său.

Răpăceanu era într'o vervă neobicinuită : Critică și susținea cu tărie ideile într'o bogăție uimitoare de argumente. La un moment dat Grazzia care reflectà în gînd, nedumerit asupra schimbărilor atitudinei prietenului său, întrerupse :

— Dar adineauri păreai foarte abătut.

— Ei bine, dragul meu, se întîmplă uneori să faci o faptă bună și să fii foarte abătut.

O clipă privirile lor scrutătoare se încrucișară și amîndoi se aplecară continuînd interpretările profunde.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XIX.

Sărbătorile Paștelui au trecut pe front cu ciocnirea celor cîteva ouă roșii și cu nădejdea simbolică a învierii trezită în ecoul suferințelor.

Maiorul Prisăceanu îndurase în răstimpul celor două luni de zile de cînd primise acele rînduri cari îi zdrobiseră ființa, calvarul martirajului. Venise în sfîrșit și clipa izbăvirii.

Acelaș postaș sgomotos și vesel aduceà poșta îndelung așteptată. De astădată nu se mai aflau în defileu îngust de munte, brăzdat cu sprîncene albe de zăpadă ci în plaiu verde de cîmpie îmbujorată prin gene de lumină izvorîtă din talger strălucitor de soare.

Miculică primise scrisoarea lui Răpăceanu. O ținea în mînă sa tremurîndă și par'că o priveà cu neliniște și neîncredere. Cele două luni de așteptare îi tăiaseră cu desăvîrșire întreaga sa dispoziție de om încrezător în soartă și scepticismul își înfipsese ghiarele sale desnădăjduitoare în sufletul său altădată atît de vesel și șăgalnic.

Crezuse că bunul său prieten nu dăduse ascul-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tare rugămintei sale, sau că nu voia să împărtășească adevărul care trebuiă să fi fost groasnic,

Și astăzi aveà în mîinele sale plicul albastru. stropit cu slovele pe care le recunoșteà că sunt ale lui Răpăceanu și cari îl scoseseră din bănuelile sale ce le nutrise atîta vreme. Acum, cînd nu se îndoià de loc că aveà un răspuns, șovăia. Gîndeà că singur n'ar fi putut suportà o eventuală lovitură, care deși nu-l atingeà drept pe dînsul, totuși l-ar fi costat moralicește. De aceea merse la Prisăceanu a cărui privire păreà că nu mai înțelege nimic și fără a-i spune un cuvînt, îi arătă plicul albastru care îl primise.

Fără a face cea mai ușoară mișcare de surpriză, aproape nepăsător, îi spuse lui Miculică să o deschidă.

Începù a cetì încet și cu teamă, apoi chipul său se lumină de bucurie și scoțînd un strigăt care păreà că întrupează fericirea, sărì asupra lui Prisăceanu îmbrățișîndu-l cu elan.

— Ei nu-ți spuneam eu? Citește, citește...

Și întinzîndu-i scrisoarea, Miculică părea că fericirea dintîiu se revărsà asupra lui.

Prisăceanu cetì de cîteva ori scrisoarea. Nepuitncios de a scoate vreun strigăt, ochii lui se umplură de lacrămi mari și cuprins de delirul bucuriilor neașteptate și intense, în nevoia ce se revărsà din ființa lui plină acum de mulțumire, sărută pe Miculică pe amîndoi obrajii. Rămaseră așa îmbrățișați ca frații vreme îndelungată, plîngînd unul pe umărul celuilalt. Prisăceanu vede reintre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

girea ființei sale omenești și recîștigarea sălașului conjugal și Miculică își vedeà întruchiparea credințelor sale și învierea credinței de bine, pe care păreà că o pierduse pentru vecie.

— Paule, acum haide la colonel să-ți iei o permisie de cîteva zile.

— Va fi oarecum mirat colonelul nostru, zise zîmbind Prisăceanu.

— Intr'adevăr de cîte ori a vrut să-ți deà o permisie, ai pretextat că nu poci suportà călătoria și acum . . .

Ajunseră la colonel și acesta bucuros că puteà să îndatorească pe unul din ofițerii cei mai dragi lui, deși nu fără mirare, îi învoì o săptămînă de concediu.

— Ce zici Miculică, să plec chiar în astă seară ori să aștept pînă mîine?

— Ce să mai aștepți, du-te de-ți sărută copii și nevasta și strînge mîna celui pe care l-am bănuit și care îndată ce l-am rugat, ne-a făcut binele acesta care nu poate nici odată fi îndeajuns răsplătit.

— Dar ce spui de scrisoare? Să meargă două luni de zile . . .

— N'ai ce-i face, e răsboiu băete și cenzură. Dar ce are aface? Ce zici? Mai bine mai tîrziu decît nici odată.

— Asculți Paule, ași fi de părere să-i trimetem o telegramă lui Răpăceanu din gara din care iei trenul și anume să te aștepte. Ar fi atenția cea mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nimerită ce i se cuvine ca mulţumire acestui om măreţ.

— Să-i dăm, Miculică.

— Vasile, strigă Prisăceanu, măi băete, fă-mi valiza de plecare.

Pe înserate Prisăceanu întovărăşit de Miculică, mergeà pe soseaua lată spre gară care-şi profilà, silueta cărămizie la cîţiva kilometri. Vorbeau cu veselie, şăguiau de ultimele întîmplări vijelioase care li se prilejuiră în hîrţuelile avute cu avînt-posturile duşmane şi pe încetul ajunseră în gară, în care peste cîteva minute trebuià să sosească un tren sanitar, care plecà spre Iaşi. Prisăceanu se folosì de cele cîteva clipe libere şi dădù telegrama, care datorită stăruinţelor lui Miculică fu bătută de îndată la maşina de telegraf.

O ultimă îmbrăţişare şi maiorul Prisăceanu urcă în trenul care se puse în mişcare. De pe peron, cu chipiul rîzător, Miculică îi trimeteà fluturarea chipiului său, salutul de drum al celui mai încercat prieten.

După mai bine de douăzeci de ore de drum, maiorul Prisăceanu începeà a prinde cu privirea dealurile Iaşului cu monumentele lui clădiri bisericeşti. Prin gîfîitul maşinei şi scrîşnetul roţilor ce-l duceau, se strecurà par'că şi părerile de rîu ale lui Prisăceanu, care putuse să-şi bănuiască soţia pe spuse aşa de şubrede. Simţeà nevoia de a se spovedì cuiva, de toată neîncrederea ce-i inundase cu patimă raţiunea de om clar văzător şi se gîndeà

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu multă plăcere că la peronul gării Iași, aveà să strîngă mîna celui care îl scosese din ghiarele unei nenorociri.

Deși nu-l văzuse încă și nu-l cunoșteà deci, erà cu totul sigur, după descrierea ce-i făcuse Micuțică și după acea simțire ce se naște în ființa ori și cărui, de aș cunoaște instinctiv prietenul sau dușmanul, că de îndată va cunoaște celui cărui aveà totul de mulțumit.

Trenul intră în gara înțesată de militari, de bagaje, de lăzi și străbătută peste tot de însuflețirea activității.

Răpăceanu, care cunoșteà precis sosirea trenului, îngrijise ca Ada să fie înștiințată de sosirea sotului ei și o sfătuise să se prefacă că nu știà de această sosire, astfel încît să nu spue nimic nici copiilor, nici ordonanței. O mai sfătuise să-și îmbrace o roche potrivită împrejurărilor modeste prin care treceà și să ia toate măsurile de prevedere trebuincioase.

Și spre norocul tuturor se întîmplase ca sosirea lui Prisăceanu să se întîmple tocmai cînd doctorul d'Aurgeval și ordonanța sa Pierre erau plecați într'o însărcinare medicală urgentă.

Din trenul plin, începură a scoborî mulțime de ofițeri și militari, cari cu lăzi de campanie în spinare, cari cu pachete enorme. Singur Prisăceanu, cu o mică valiză în mînă, străin de această frămîntare uriașă a furnicarului de lume ce nu o mai întîlnise de mult, căutà uluit în dreapta și în stînga pe cel pe care îl doreà cu atîta însuflețire.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Făcù cîţiva paşi, pornind spre eşirea unde se îngrămădiau cu toţii. Deodată privirea unui bărbat înalt, purtînd însignele poliţieneşti şi gradul de căpitan, îl făcură să tresară. Presimţeà că acela care îl priveà cu atîta stăruinţă trebuià să fie Răpăceanu şi fără a şovăì se îndreptă spre dînsul şi îi întinse mîna.

— Inima îmi spune, domnule căpitan, că sunteţi acela căruia îi datorez întreaga mea viaţă. Desigur sunteţi căpitanul Răpăceanu, nu-i aşa? Imi daţi voe să mă prezint : maiorul Paul Prisăceanu din al paisprezecilea de munte.

— Domnule maior, răspunse Răpăceanu — căci el erà — într'adevăr emoţia mă face să nu ştiu cărei fericiri pot stînge măreaţa mînă a celui mai de frunte ostaş al ţării.

— Tot aşa, domnule Răpăceanu, aceleaşi fericiri datoresc şi eu recunoştinţa ce vi-o păstrez, răspunse Prisăceanu vădit mişcat.

Şi, rostind cuvintele acestea avură sentimentul că se cunoşteau de o viaţă întreagă. Intrară în restaurantul gării, unde în cîteva cuvinte Răpăceanu cu glasul tremurînd, spuse rezultatul tuturor cercetărilor sale de cînd primise scrisoarea lui Miculică şi pînă în ziua de astăzi.

— Vezi domnule maior, zise Răpăceanu, spiritul datoriei m'a silit să trec peste simpla însărcinare care am primit-o şi cercetările mele le-am urmat mai departe, căpătînd pe zi ce treceà, convingerea nestrămutată că ai fost obiectul unei răsbunări

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lașe și murdare. De aceea te rog să-mi dai aceea ce-ți cer : iertare.

— Pentru ce? răspunse mirat Prisăceanu.

— Pentru continuarea cercetărilor mele pe cari le-am făcut fără aprobarea dumitale.

— O! drag prieten! și strîngînd încă odată cu putere, mîna lui Răpăceanu, mulțumirea sa spumegă prin privirea ochilor săi, umpluți cu lacrămi de recunoștință.

— Te invit și te rog stăruitor ca diseară, la ora șapte, să vii să luăm masa împreună, zise P.isăceanu noului său prieten.

Se despărțiră în gară după ce Răpăceanu făgădui că va veni să prînzească în căminul celui care nu mai simțise fericirea căsniciei timp de aproape un an de zile. Își strînseră încă odată mîinile pe cînd Prisăceanu urcat într'o trăsură, indică adresa unde avea să-l ducă.

Trăsura porni, lăsînd pe Răpăceanu în mijlocul sgomotului gării, cu mulțumirea unei fapte bune. Deși mințise a doua oară și se făcuse astfel complicele mîrșeviei, acum cînd putuse vedeà cu ochii cîtă fericire adusese, nu aveà nici cea mai infimă sclipire de regret.

Trăsura ajunsese în fața hotelului. Plătì birjarului prețul cursei și, cu oarecare sfială urcă scările împodobite cu oglinzi și covoare. Deodată pe scară un soldat scoborà repede și privirile lor se întîlniră. Erà Gheorghe care zărind pe stăpînul său, venind

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

după atîta vreme de lipsă, cu chipiu și grad de maior, începù să lăcrămeze de bucurie.

— Domnule maior, conașule, dumneavoastră sunteți?

— Da, Gheorghe, uite, am venit și eu.

— Să trăiți domnule maior, nu ne așteptam de loc, dar poftiți sus, veniți sus, — și plin de veselie întovărășì pe Paul pînă sus, care îl întrebà de sănătatea tuturor.

— Bine cu toții, conașule, și copiii și conița. Sănătoși toți și plini de dorul dumneavoastră.

Ajunseră în fața ușei dindărătul căreia se auzise glasul Adei jucîndu-se cu copiii. Numai scîndura ușei îl mai despărțeà de aceia atîta dragi lui și pentru care suferise atîta chin sufletesc. Rămase acolo cîteva clipe neîndrăsnind să împingă așa, deodată ușa, apoi bătù încetișor.

Intră.

Ada, îmbrăcată într'o roche simplă cenușie cu părul așezat într'o pieptănătură obicinuită, frumoasă cu ochii blînzi, ședeà lîngă fereastră înconjurată de Nicușor și Lucica, care rîdeau plini de drăgălășenie, mîngîind o pisică albă. La vederea noului venit toți rămaseră nemișcați. Paul se repezì și Ada căzù în brațele sale, suspinînd. Apoi Nicușor și Lucica se agățară de gîtul tăticului lor, înăbușindu-l aproape. Gheorghe în cadrul ușei priveà tabloul mișcător al revederii și ochii lui blînzi, duioși și albaștri se umeziră.

După ce se desbrăcă și-și mai aranjă părul răscolit, începură întrebările copiilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Şi pe unde ai mai fost tăticule? Te-ai bătut chiar cu nemţii şi cu ungurii?

— Da, puişorilor, m'am bătut cu ei de dragul vostru şi Paul îşi strîngeà copilaşii la piept.

Cît timp bărbatul ei se întreţineà cu copiii, Ada alergà de colo 'ncoace, pregătind toate cele trebuitoare mesei, îngrijind ca totul să aibă înfăţişarea unei mici gospodării cu adevărat. Paul o chemase de cîteva ori să se apropie, să şadă lîngă dînsul dar ea pretextà rîzînd drăgăstos că deocamdată nu poate trebuind să gătească totul pentru masă.

— Ah, da, eram să uit: Dragă Ada avem chiar astăzi un prieten la masă cu noi, poţi deci pregăti un tacîm mai mult.

— Şi cine e? Nu-i oare Micuţică?

— Nu, puiule, am ţinut într'adevăr mult ca să vie şi el dar n'a putut căci n'aveà cine să-mi ţie locul.

— Atunci cine e?

— Un bun prieten de-a lui Micuţică şi, al meu, de cînd îi datorez recunoştinţa unei serviciu pe care mi l-a adus la îndeplinire foarte frumos. E căpitanul de Poliţie Răpăceanu, un om rar, care nu va întîrzià să sosească. Te încredinţez că cunoscîndu-l vei rămîne încîntată.

Prisăceanu mai vorbì cu Gheorghe, care-i zugrăvì multe păţanii din refugiul lor, apoi trecù la întîmplările mai recente, căutînd să tălmăcească orice cuvînt al acestuia în mii de feluri. In urmă peste măsură de mulţumit, cuprinse cu aprindere pe Ada care aşezà tacîmurile. O sărutare prelungă, pe fruntea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistelesilvaniei.ro/mdrr1901-1932

ei albă și netedă, încadrată pe lături cu șuvițe negre de păr, răsună în camera strălucitoare de bucuria sosirei unui mult așteptat.

Peste puțin venì și Răpăceanu. Cum intră Ada îi aruncă o privire întrebătoare revărsîndu-se de spaimă, dar o mișcare senină a ploapelor acestuia o liniștiră de îndată.

Ca și cum n'ar fi cunoscut-o Răpăceanu, sărută mîna întinsă a Adei prezentată de . Prisăceanu. Apoi cu toții se așezară la masa îmbelșugat servită (din alimentele îngrijite de Raymond, gîndeà Răpăceanu).

Gheorghe, care aduceà bucatele, sorbeà din ochi pe stăpînul său, pe pieptul căruia străluceà crucea lui Mihaiu-Viteazu.

Vom înțelege starea sufletească a lui Răpăceanu dacă vom reproduce numai întrebarea pe care i-o făcù Paul în cursul mesei :

— Nu prea aveți poftă astăzi, se pare?

— O dimpotrivă, dar. . . ultimele-i vorbe însă nu se mai auziră, căci Răpăceanu începù să tușească puternic : Mîncarea îi înecă gîtlejul.

. . . . . .

. . . A plecat și Răpăceanu s'au culcat și copiii.

Paul rămase singur cu Ada ,o acoperi ca un zănatic cu sărutări. In urmă lumina se stinse și Paul, fericit după zece luni de dor, delirà în brațele Adei plină de voluptate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XX.

— Bună dimineaţa şi să trăiaţi! intră Gheorghe în fugă a doua zi disdedimineaţă.

— Da cei graba asta Gheorghe? întrebă Prisăceanu frecîndu-se la ochi, deabia trezit.

— Păi, de cînd mă tot mînă să intru un plutonier dela noi, la al paisprezecelea, zice că e trimis special şi are o adresă pentru dumneavoastră.

— Adă s'o văd, dar umblă mai încetişor să nu scoli pe coniţa.

Gheorghe se întoarse cu plicul galben oficial în mîna. Prisăceanu rupse nerăbdător marginile şi citi:

„De oare batalionul d-v. a fost transferat la N... în munţii Sucevei, unde are a începe o acţiune ofensivă, sînteţi invitat stăruitor a vă întoarce de urgenţă, prezenţa d-v. fiind imperios necesitată de împrejurările grave în care vor decurge atacurile".

Cum termină scrisoarea Prisăceanu o ascunse sub plapomă, căci observase că şi Ada se deşteptase

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iar el voia să o pregătească mai întîi despre plecarea sa neașteptată.

— Ce-i așa de dimineață, Gheorghe? întrebă Ada.

Prisăceanu făcu semn ordonanței să nu spună nimic și Gheorghe eșì. Ada își întinse brațul ei gol, alb și ispititor după gîtul lui Paul, surîzînd fermecător. Și mult timp rămaseră astfel, spunîndu-și din ochi toată dragostea care-i însuflețea în acele clipe dulci, sub căldura moleșitoare a pernelor.

Deodată Paul sări jos din pat și se luă la îmbrăcat. Ada nu înțelegea cauza care îl făcea pe Paul să scurteze momentele plăcute ale visării în dimineața ceea zîmbitoare de un soare cald și înveselitor și se mulțămea să-l urmărească numai cu privirea mirată cum scotoceà prin lăzile de campanie.

La cafea, amîndoi cu cîte un copil în brațe, Paul începu :

— Ce bine e să stai aci, ferit de vînt sau arșiță... dar colo pe front par'că-i mai frumos, mai plăcut, mai înălțător.

— O fi, dar acum vreau să-mi vorbești de altele ! întrerupse Ada.

— Și Nicușor va merge acolo cînd va fi mai mare așa-i? continuă Prisăceanu, mîngăind pletele bălaie ale băețașului.

— Dar femeile, tăticule, de ce nu se duc și ele la bătaie? întrebă Lucica.

— Pentrucă ele nu trebuie să aibă decît grija copiilor, cum face și mămițica voastră. Dar ce ai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rămas așà gînditoare Ada, fii veselă, căci, vezi tu, nu cred să pot rămîne chiar atît de mult pe aci.

— Cum?

— Da, Ada, acsultă-mă, am primit niște vești pe care dacă le-aș urmà exact ar fi trebuit să fiu deacum în drum înapoi.

— Dar cînd și unde ai aflat toate acestea, căci nici n'ai eșit încă din casă?

— Veștele acestea vin pe razele soarelui sau în ciripitul păsărilor, — răspunse vesel Paul ca să schimbe vorba, căci își dădù seama că n'a umblat cu destul meșteșug.

— Ei vezi, de ce mă necăjești așà?

— O, dar eu credeam că aceasta te va întărì și mîndrì mai mult...

— Da, dar mai este vreme.

— Nu-i tocmai așà. Ce ușor trec clipele aci și ce greu muncesc ai mei, în timpul acesta, pe poziție.

— Ei, dar n'ai muncit și tu destul?

— Da, și tu ai suferit îndeajuns în lipsa mea, dar...

— Dar ce?

— Gîndește-te Ada cum pot eu rămînea aci cînd știu prin ce trec tovarășii mei în liniile de frunte?

— Tocmai de aceea ai întîrziat atîta. Acum dacă te am lîngă mine trebue să rămîi mult, mult, pînă cînd te vor rechemà!

— Dar dacă aceasta s'a și întîmplat?

— Ce?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, fii înţeleaptă Ada, eu nu pot înţelege cum plînge nevasta unui ofiţer cînd datoria îl mînă departe de dînsa.

— O, las'o pe nevasta ofiţerului să plîngă căci înainte de a fi nevasta lui a fost şi este femee, e om.

— Dar bine Ada, ştergeţi lacrimele, se poate să mă întorc încă înainte de crezi.

— O nu pleca, să nu faci asta, ascultă-mă Paul, mă pierzi!

— Ah, linişteşte-te, pe tine nu pot să te pierd niciodată, pe cînd întîrziind aci poate să pierd oştirea ţărei întregi...

— Vai Paule, cît de orbit eşti în patriotismul tău şi cum uiţi datoria de părinte lîngă datoria-ţi adoptivă!

— Haide, lasă-ţi necazurile, tu singură îţi faci rău, gîndeşte-te, că întorşi la căminul nostru după despărţirea asta vremelnică, dar vijelioasă, cu cît mai mult ne vom iubi şi vom continuà traiul nostru dulce, pacinic, numai noi cu copiii şi tot viitorul larg va stà să ne jinduiască fericirea. Mult a fost, puţin mai este şi clipa revenirei la casa noastră liniştită se apropie...

— Eu nu mai pot crede aceasta..

— Ada, dar ce-i cu tine?

— Foarte rău Paul... eu nu mă mai pot ţine dreaptă hrănindu-mă numai cu dorul tău, trebue să rămîi Paule, căci dacă pleci n'ai mai lăsat aci pe mama copiilor tăi, n'ai mai lăsat pe nimeni în urma ta.

— Nu mai ştiu cum să-ţi vorbesc Ado, citeşte,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vezi că acum nu pot fi numai al tău. De mine atîrnă poate viețile miilor de ostași și pămîntul strămoșilor noștrii !

— Ada își aruncă privirea pe adresa de rechemare la regiment și, înălțîndu-și ochii umezi, înfășură pe Paul într'o admirație caldă dar desnădăjduită. Apoi de-abia putu să întrebe :

— Și, atunci, cînd...?

— Chiar astăzi încă Ada ! răspunse grav Prisăceanu ridicîndu-se de pe scaun.

Ada nu mai răspundeà nimic și se lăsà purtată neînpotrivindu-se, supusă ca un copil.

Pînă la prînz Paul își petrecù timpul jucîndu-se cu copiii și rîzînd tare de glumele și ghidușiile lor. La masă venì rîndul lui Prisăceanu să povestească anecdote de pe front și însăși Ada zîmbì de cîteva ori, dar se vedeà bine că nu făcea aceasta decît silit, ca să se mai scape de gîndurile grele cari o stăpîneaù.

— La 5 și jumătate pleacă trenul domnule maior ! spuse Gheorhge intrînd buzna.

Ada tresărì din visare și urmăreà dureros mișcările lui Paul, care-și pregăteà lăzile.

— Ce zici Gheorghe, ai merge tu cu mine pe front, colo la aer curat ?

— Ei domnule maior, cum n'aș merge eu, cum spuneți 'mneavoastră la aer curat, că aicea la oraș zău e nădușeală și murdărie, dar nu mă pot despărți de Nicușor și Lucica, ș'apoi mai trebuie să ajut coniței :

— Bravo, bine, așa te vreau băiete, că lasă ți-o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

venì și ție rîndul să-ți revezì livezile și lanurile aurite.

— Că bine mai ziceți domnule maior !

— Așà, așà, acuma rămîi să mai îngrijești de alea grele, și-apoi cînd s'o face pace te mai duci și tu pe acasă, că știi că eu țin la tin și n'o duci tu rău pe lîngă mine.

— Să trăiți, că adevărat mai grăiți.

— Ei acum mergi de caută vre-o căruță să cărăbănim lăzile astea la gară.

Gheorghe eșì îndată.

— Tăticule dar cu care rochiță să mă îmbrac?

— Cu asta, cu asta roșie desigur. Nicușor va luà hăinuțele cele albastre iar mămițica noastră va eșì în alb. N'o să fie tocmai steagul romînesc dar, oricum, aliat.

— Ba nu aliat, tăticule, francez ! strigă Nicușor.

— Asta-i, ha-ha-ha ! Dar cine ți-a spus-o măi prichindelul?

— Treceau dăunăzi niște soldați francezi cu drapelul în frunte și le-am explicat eu... întrerupse Ada apropiindu-se.

— Ba ne-a spus-o și...

— Da, da, dar grăbiți-vă mai bine cu îmbrăcatul ! acoperì Ada înroșită, vorbele copiilor.

Prisăceanu era plăcut surprins de schimbarea Adei, care de-abia în aceiași dimineață se opusese atîta la vestea plecărei sale și acum îmboldeà copiii să grăbească îmbrăcatul.

Cu trăsura mare a unui lipovan toți patru porniră spre gară. La hopurile înalte ale trăsurei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ada se alipeà strîns de Paul. Atingerea plăcută îl înfierbîntà pe Prisăceanu și-i strecurà în suflet adînci păreri de rău.

Pe peronul gării Prisăceanu își roteà privirile căutînd pe Răpăceanu, pe cînd acesta din urmă care zărise pe maior și-i înțelegeà dorința de a-i strînge mîna înainte de plecare, se ascunsese sub o claie de bagaje. Nu se simțeà destul de tare să primească mulțămirile viteazului odată cu strîngerea de mînă. Aceasta însemna pentru el să-și mai întindă pieptul deschis pentru a-și reînoi lovitura.

Omul care își jertfise cinstea sa lăuntrică ca să nu zdruncine, ca să păstreze o căsnicie neștirbită, nu se putea înfățișà, nu se putea apropià de acela pe care îl mințise deși intențiile sale erau din cele mai nobile.

Și, de sub panerele înalte, Răpăceanu priveà despărțirea și nu putu prinde decît aceste două fraze de dialog :

— Ce singură mă lași Paul...

— Dar ai copiii cu tine, draga mea Ada.

Maiorul se urcase în vagon și peste puțin apărù la fereastră. Ada rămasă în fața sa țineà copiii de mînă în amîndouă părțile și-și priveà bărbatul.

Numai Răpăceanu puteà să citească pe fața ei desnădăjduită presimțirea că odată cu plecarea lui Paul, toate silințele ei de înfrînare o vor părăsì din nou.

Cînd trenul pornì, Ada avu o mișcare care părea că voise să se repeadă după vagon, dar se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

înțepeni așteptînd pînă ce toate vagoanele se perindară prin fața sa. Avu atunci împresia, pe care o au mai ales copiii în asemenea împrejurări, că dînsa plecà iar trenul nici nu urnise.

Intoarsă în oraș păreà că nu nimerește casa, căci colindă pînă tîrziu noaptea străzile și au trebuit copiii să-i reamintească că li-e foame și somn, ca să se îndrepte spre locuință.

Aproape de hotel copiii o zbughiră înainte în camera lor, unde Gheorghe îi așteptà cu masa. Ada urca rar scările, obosită de emoții și de drum.

In coridorul îngust, unde întunecimea împiedica vederea, Raymond îi aținù calea.

Și, într'o îmbrățișare prelungă hătorîră clipa revederei,... continuarea...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XXI.

Un călăreț se apropria, în goană, de poziție.

— Ura, el e, trăiască maiorul Prisăceanu ! srtigă Miculică, care stăteà la sfat pe prispa unui bordeiu înconjurat de ofițeri, sub primele sclipiri ale aurorei.

Prisăceanu sări de pe cal și-și îmbrățișă camarazii.

— Dar ce s'a întâmplat, dragii mei, că am fost rechemat așa de curând?

— Ne închipuiam noi că o să te supărăm cu aceasta, dar, vezi, ce ne făceam noi fără tine acum?

— Lasă, nu face nimic, dar spuneți-mi odată mai iute ce-i îngrijorarea asta care vă amorțește fețele?

— Ei bine, dragul meu, cu toată rușinea ți-o vom spune fără înconjur.

— Ei haide odată, lasă pregătirile. sînt nerăbdător să aud, să văd ce pot face !

— Ascultă. Cînd am fost transferați aci ni s'a încredințat sarcina de a păstra cu ori-ce preț tran-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

șeele acestea și ni s'a poruncit să hărțuim neîncetat pe Prusieni.

— Prusieni? întrerupse Prisăceanu gînditor.

— Da, pentru a împiedică astfel legătura lor cu armatele de nord, care luptă deasupra noastră.

— Și?

— Odată tranșeele ocupate de noi, am început să deschidem focuri puternice la intervale mari, pentru a-i face astfel să creadă că sîntem aci grosul armatei și să nu cuteze a se apropia. Noaptea trecută, după o ploaie torențială, soldații noștrii erau ocupați cu deșertarea apei din gropi, pe cînd Prusacii strecurîndu-se prin coaste ne-au apucat nepregătiți. Și ca să nu pierdem trupa în zadar am fost siliți să ordonăm o retragere acoperită spre tranșeea din linia doua, unde ne și găsești. Că trebue să reocupăm poziția asta-i sfînt, dar cum? Deaceea a găsit colonelul nimerit să te cheme. Pe lîngă vitejia ta, care îmbărbătează și pe cei mai fricoși, ne lipsea mai ales strategia, planurile tale întortochiate dar veșnic izbîndite.

— Scoate-ne, domnule maior, din păcatul acesta, rugară ofițerii mai tineri după ce Miculică termină.

Prisăceanu continuă să rămîie gînditor, încruntînd din cînd în cînd sprîncenele. Toți ceilalți studiaù, muți, încrețiturile feței sale ca să ghicească dacă mai e vre-o nădejde.

— Deocamdată mergeți de pregătiți trupa. Ziua de astăzi nu putem face nimic. Pe înserate mă voiu duce eu singur să văd cum stau lucrurile, împrejurimile.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar ți le descriem noi, c'am fost peacolo și le cunoaștem, — întrerupseră în cor ofițerii.

— Nu, trebue să le văd eu însumi! tăie scurt vorba Prisăceanu.

Cînd toți se depărtară spre posturile lor, Miculică se apropie de Paul și îl trase în bordeiu.

— Ei?

— Sînt fericit! răspunse Prisăceanu cu ochii revărsîndu-se în lacrimi de bucurie.

— Nu ți-am spus-o eu; cînd te încredințează Răpăceanu îi sfînt.

— Da, dragul meu, e un om mare, un polițist cu suflet, lui îi datoresc că mă aflu astăzi alt om, împrospătat, înviorat, însuflețit cu adevărat de idealurile cele mai curate și înalte.

Și Prisăceanu urmă descriind bunului său prieten toate amănuntele care au format revederea a lor săi, pe cît de bănuită pe atît de fericită.

. . . . . .

...Sub ultimele resfrîngeri ale asfințitului, Prisăceanu înaintà tîrîș spre poziția inamicului. Drumul era lung și anevoios pe rîpele umede și alunecoase din pricina ploilor, care căzuseră, din abundență în ultimul timp. Dar Prisăceanu nu lua în seamă hainele sale înglodurate și-și urmà calea răbdător.

Umbrele nopței se întindeaù larg, cînd din dosul unei movilițe zări o sentinelă prusiană. Rămase mult timp acolo inspectînd împrejurimile și aruncînd-și din cînd în cînd privirile spre mișcările sentinelei de avant-gardă.

In acest timp tovarășii așteptau nerăbdători re-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zultatul cercetărilor sale și ordinèle pe care aveau să le execute.

Trecuse de mult miezul nopței și Prisăceanu nu se arătă. Ofițerii strînși grămadă în jurul lui Miculică, se uitaù tăcuți unul la altul. Cineva încerca să mai spargă tăcerea cu vre-o glumă, dar se vedeà bine că soarta maiorului îi neliniștea.

Miculică nu mai putea răbdà. Se ridică deodată, alese cîți-va camarazi mai isteți și se pornì în căutarea lui Prisăceanu. Dar nu făcură nici doi pași și se repeziră înapoi strălucind de bucurie : Maiorul Prisăceanu apărù împingînd în față sentinela prusacă.

Toți amuțiră de uimire, pe cînd Prisăceanu își culcă jos prizonierul și îl luă la întrebat.

— Chemați-l pe Isac Uşer ! spune Prisăceanu camarazilor săi după ce-și isprăvì interogatorul.

Evreul (soldat Român) fu adus îndată.

— Măi Uşer, mi-ai arătat că ești băiat de treabă și șmecher încă deacolo, lîngă Rîmnicul-Sărat. Ia să te văd, acum să mi te înțolești cu hainele neamțului ca să te pun sentinelă în locul lui. Tu o să știi răspunde dacă va trece vre-o inspecție de-a lor.

— O facem și pe asta, s'trăiți dom'maior !

Și cît ai clipì din ochii evreul își trase uniforma prusacului.

— Asta ar fi bun de mascat la Purim în orășelul nostru !

Ofițerii izbucniră în rîs la gluma pișicherului.

— La drum !... comandă scurt Prisăceanu și toate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

batalioanele se urniră deodată vioi ca scuturate de un curent electric.

— Să nu ne apuce zorile, șopti Miculică.

— Fii fără gijă, de asta nu mi-e frică, numai să nu-l schimbe pe Uşer dela post, că deatunci o fi venit și rîndul altuia.

— Asta-i, de el te îngrijești, lasă că știe șmecherul să se învîrtească!

Drumul deveneà din ce în ce mai stîncos și mai îngust. Armatele se așterneau la pămînt ca pata neagră și uriașă a umbrei pe care o lasă aripa unui vultur fantastic, îndoliind în zbor alene discul soarelui înfrînt.

Sub coama unei coline stufoase de codrii bătrîni, Prisăceanu înșiră strîns soldații strecurîndu-se apoi pe panta periculoasă a rîpei adînci, care duceà șerpuitor împreșmuind tranșeea dușmană.

La un moment dat Prisăceanu se oprì, înconjură o clipă într'o privire fugară toată oștirea și, porunci atacul.

Intr'o fulgerare sălbatecă, care străbătù toate piepturile, se avîntă asaltul...

Prusienii treziți, neprevăzuți, înspăimîntați că armatele romîne îi înconjuraseră deacum pe trei sferturi, deschiseră un foc nimicitor.

Fășii de trupuri rupte de granate, zburaù prin aier, brațele muribunzilor se înălțau rugătoare, văitări adînci înfiorau ecourile..

Grupul maiorului Prisăceanu înaintà vertiginos și curînd dușmanii fură alungați din tranșee. Mi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

culică se apropie de Prisăceanu să-i ceară sfatul cum să conducă mai departe.

— Urmărim, după dînșii necontenit, să le oprim retragerea, să-i prindem! strigă Prisăceanu în goană, cu vorbele întretăiate de răpăiturile gloanțelor.

O singură mitralieră inamică rămăsese ascunsă după un tufiș, secerînd împrejmuitorii lui Paul.

— La dinsa!

Dar tic-tacul ei ucigător continuă nesuparat, asemeni unei pendule gigantice care însemna minutele pe cadranul de ostași cu arătătoarele de gloanțe..

Prisăceanu se apropiă totuși drept și hotărît.

Și, în clipa cînd se înălța pe culme, cînd o atînse cînd amuți, ultimele ei glonței se'nplîntă în frunte, odată cu sclipirea palidă a primei raze de auroră...

Isac Ușer se repezì să-l sprijine, căci el zăceà în apropiere rănit și el de aceiași mitralieră.'

Maiorul Prisăceanu se pipăià cîutînd arma, dar brațul său sleit nu găsi decît o frîntură de spadă pe care o întinse mult, arătînd calea, ținta pe care aveau să o urmeze camarazii și, în aceiași clipă se rostogolì, tîrînd după el în vale și pe Ușer care se înșfăcase de el.

Tîrziu, mult după ce spada lui Prisăceanu schițase în vînt victoria, camarazii săi se puseră să-l caute. Cotrobăiră toate potecile, scotociră toate tufișurile, vîlcele și însfîrșit îl găsiră într'o scorbură de rîpă cu Ușer agățat de mîneca sa. Evreul mai gîfîià încă. Aduși pe targă, Miculică se aruncă îngrozit deasupra cadavrului zdrobit de căzătură

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în care deabia mai recunoștea pe fostul său prieten și eroul patriei sale.

Ușer fu frecat puternic și readus în simțiri. Ofițerii din jurul său îl acopereaù de întrebări.

— Puțin după ce am ocupat postul sentinelei prusace am fost schimbat de un caporal și dus în lagărul lor. Nimeni nu mă luà în seamă și nimeni n'a recunoscut în mine un dușman. Eu m'am pitit într'un ungher și tăceam molcum. Apoi i-ați apucat cu atacul și, în goana lor eu m'am strecurat după tufișul în care se găsea mitraliéra. Cînd voiam să mă scap de dînșii, s'o iau la fugă spre camarazii mei, m'a culcat un glonț în spate.

Ai !... tare mă dor șalele... Atuncia a ajuns și dom'maior. Cînd l-am simțit deasupra mea clătinîndu-se de glonțul mitralierei, m'am pus în genunchi să-l susțin, dar peste puțin l-am văzut lunecînd pe lîngă mine și atunci m'am agățat de el să-l prind și-am fost tras, nu știu unde, ca 'ntr'un iad....

Ai ! Ai, mă 'njunghie sub coastă,

Ai !... ai !... ai !...

Și Isac Ușer își dădù ultima suflare în aceiași sfășiată uniformă prusacă, în fața căreia regimentul dădù onorurile, defilînd.

Miculică amuțit dădeà tîrcoale corpului neînsuflețit a lui Paul Prisăceanu, frîngîndu-și mîinele desnădăjduit.

Nu mai știa ce să facă.

Deodată sărì pe un cal nărăvaș, cutreerînd în goană nebună văile, culmile, rîpele și piscurile.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XXII.

„Prisăceanu a căzut eroic în fruntea parapetului cucerit, lăsîndu-ne, nețărmurita moștenire, pilda sublimă a jertfei sale mărețe.

Închinăte și plîngi în el omul uitării de sine, în slujba ideii desrobitoare, întru a cărei desăvîrșită îndeplinire ne-a părăsit pentru vecie, bun și neuitat prieten.

Fă ce știi.

Miculică".

Răpăceanu reciteà mereu telegrama și se zvîrcoleà ca un descreerat. Apoi sări jos din pat și începu să ocolească odaia cu pași repezi, repetînd necontenit conținutul pe care-l știa deacum pe de rost.

— Fă ce știi?.... !....

— Vai, dar ce ai tăticule? întrebă Petrică deșteptat încă dela intrarea telegrafistului.

— Mi-a murit un prieten ! izbucnì Răpăceanu în fingîndu-se în fața copilului.

— Și numai pentru atît...?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ah ! mai mult, nespus de mult, strigă el năpustindu-se din nou prin cameră.

— „Fă ce știi". Dar ce să fac? și Răpăceanu își înălță mîinele ca și cum ar fi așteptat un răspuns ceresc la dilema în care se zbăteà. Să împărtășesc știrea nevestei sale?... dar nu-s și eu om?... Doamne, doamne care a fost îngrozitorul păcat pe care ți l-am adus ca să mă pedepsești astfel.

Și pașii săi apăsați, zguduind încăperea întovărășeaù monologarea sa desnădăjduită și șovăiră o clipă : căzù în fotoliu.

In preajma răspîntiei, năpădit de gînduri nenumărate, Răpăceanu tresări deodată : O ideie pe care o desbătuse adînc se sfîrșise prin a și-o însuși, departe mult, în adolescența-i studioasă și stoarsă pe foile îmbîcsite de rațiune, îi străfulgeră acum ființa.

— „Tot sau nimic" ! grăià fantasticul Brand. Ei bine, omul conștiinței din mine a izbutit să convingă să treacă peste omul datoriei. Am început calea dreaptă și largă, calea firească. Hotărît și nestrămutat o voiu urmà mai departe !

Se înecă în perne, încercînd să adoarmă, să nu mai cugete, să uite.

Disdedimineață (9 Mai, 1918) Răpăceanu parcurgeà străzile încă pustii. De cîte ori ajungeà însă treptele de piatră ale hotelului „Trajan" se simțeà sleit și nu avea curajul să urce pentru a vorbì Adei. Și din nou apucà pe străzi lăturalnice și întortochiate ca ca să revie în fața clădirei care adăposteà adulterul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

început în timpul vieței lui Prisăceanu și continuat și în urma morței sale.

Se apropià mînat instinctiv și acelaș instinct îl îndepărtà, de cum ajungeà la sălașul văduvei și copiilor orfani ai maiorului Prisăceanu.

Intr'un tîrziu, se repezì pe scări și pătrunse în camera Adei. Se vedeà bine că făcuse o sforțare enormă, căci gîfăià adînc, întretăind vorbele :

. . . . . .

— Doamnă, vă conjur, încetați, rupeți orice legături cu domnul d'Aurgeval.

— ?... !.....

— Făgăduiți-mi doamnă, ah, sînt crud desigur în indignarea mea sălbatecă, dar vă poruncesc, vă opresc să-l mai întîlniți, pentru memoria maiorului Prisăceanu !

— Ah !... Cum ?... !... Ce ?.... !....

— Dar....

Era de prisos..... Prea târziu.....

Misiunea franceză luà drumul patriei în aceeași noapte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XXIII.

— Massimo Campigli !...

— Răpăceanu !

— Dar ce cauți aci, frate?

— Dar dumneata?

— Eu, uite rătăcesc așà singur.

— Singur?

— Precum vezi.

— Totuși nu ești tocmai singur, ba chiar întovărășit de o societate foarte numeroasă și interesantă.

— Care?

— Aceea a visărilor, a nădejdilor, a iluziilor...

— Fie ! că nimerești de minune. Ei dar pe dumneata ce vînt te aduce aici, înfundat în sînul naturei sălbatece?

— Acelaș dor de pribegie, aceeași nostalgie de plaiuri străine, unde nu domnește decît pacea și unde comorile nesecate ale închipuirei se împletesc dulce și nestînjenite de nimeni.

— Ce bine îmi pare că te-am întîlnit !

— Așterne-te colea, lasă imaginația să ne înconjoare în amintirea vremurilor de mult apuse...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Vezi tu, sîntem pe acelaș țărm pierdut, departe, sub orizonturile Italiei unde ne-am întîlnit întîia oară., Pîrîiașul acela care se strecură șușurînd colo în vale, e Adriatica înghițind ultimele raze însîngerate ale soarelui crepuscular... Pacea sfîntă a nopței pogoară asupra noastră misterul nepătruns al Firei.... Zefirul își strecoară degetele-i fine prin harfa măiastră a codrilor îmbălsămând necuprinsul în zvon celest, în mirezme îmbătătoare...

— E bine e frumos, nesfîrșit de fermecător...

— Massino Campigli se alipi de tovarășul său șoptind :

— Lipsește clipa duioasă a destăinuirilor ca să întregești tu, acordul sublim !

Răpăceanu tresări. Înțelesese unde voia să o aducă prietenul său.

— O, aceasta niciodată !

— Încredințează-mi taina care mă roade de o săptămînă. Acoperă numele și schimbă situațiile, dar mărturisește-mi, te rog, totul, pentru desăvîrvîrșirea studiului psihologic pa care l-am conceput după dumneata.

— Răpăceanu nu răspunse.

— E vorba de o lucrare care va înălța în adevărata lumină omul, omul care sub toate însărcinările pe care i le încredințează oamenii, rămînă acelaș om în slujba simțimintelor firești.

— Ai aflat temelia, te voiu ajută să clădești ! murmură Răpăceanu și, după o clipă de tăcere religioasă începu :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Am cunoscut, pe vremuri de grozave grozăvii la Iași....

. . . . . .

. . . . . .

— E văduva unui mare erou, acuma sfîntă mamă a patru orfani de război....

Sfîrșì.

Massimo Campigli îi strînse mîna prelung, apoi se pierdù în noapte.

Pe cer întuneric, în suflet beznă.
